

Dette værk er downloadet fra Danskernes Historie Online

Danskernes Historie Online er Danmarks største digitaliseringsprojekt af litteratur inden for emner som personalhistorie, lokalhistorie og slægtsforskning. Biblioteket hører under den almennyttige forening Danske Slægtsforskere. Vi bevarer vores fælles kulturarv, digitaliserer den og stiller den til rådighed for alle interesserede.

Støt vores arbejde – Bliv sponsor

Som sponsor i biblioteket opnår du en række fordele. Læs mere om fordele og sponsorat her: <https://slaegtsbibliotek.dk/sponsorat>

Ophavsret

Biblioteket indeholder værker både med og uden ophavsret. For værker, som er omfattet af ophavsret, må PDF-filen kun benyttes til personligt brug.

Links

Slægtsforskerens Bibliotek: <https://slaegtsbibliotek.dk>

Danske Slægtsforskere: <https://slaegt.dk>

Hans Jacob Jacobsen

”Nu er det Plovtid!”

- en fortælling om min bedstefar og hans tid

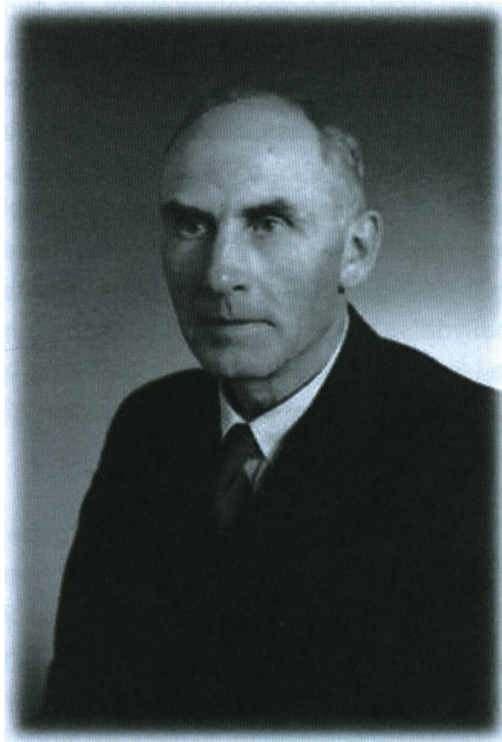
»Når vi forstår en hændelse, er det kulturen, hændelsen foregår i, vi forstår. Forsvinder kulturen, forsvinder forståelsen, og hændelserne står gådefulde tilbage som statuer på Påskeøen.«

Karl Ove Knausgård

Hans Jacob Jacobsen

”Nu er det Plovtid!”

-en fortælling om min bedstefar og hans tid

På trods af, at hans livsrejse, hvad angår økonomi og ydre betingelser, på ingen måde foregik på første klasse, husker jeg ham som et mildt og frem for alt tilfreds menneske.

Kærlighedens stærke arm

Da Nordslesvig i løbet sommeren 1920 var blevet genforenet med Danmark, og festrusen havde lagt sig, mindede tidsskriftet "Nordslesvigs Landbrugs- og Mejeri Tidende" sine læsere om, at der forestod et stort arbejde:

"Sværdtid er forbi! Festtid er forbi! Nu er det Plovtid!"

Min bedstefar, Hans Andersen Jacobsen, var en af pløjemændene. En af de sønderjyder, der ud over det almindelige landmandsarbejde, på lokalt plan forsøgte at tage vare på vækstbetingelserne i den nationale muld i det Nordslesvig, der igen var en del af Danmark.

Han startede sit virke som dansk statsborger, sønderjyde og landmand i årene lige efter Genforeningen i 1920. Tog det første skridt, da han søgte dansk statsborgerskab, det næste ved at gifte sig med kusinen Eline Andersen fra Rurup, hvis forældre hørte til kredsen omkring Bovlund Frimenighed. Sammen tog de fat på landmandslivet, først som forpagtere af Lundsgård i Bevtøft, senere som gårdejerpar i Vester Terp.

Undervejs gennem tyvernes og tredivernes nedgangstider blev der brug for ekstra trækraft til "pløjearbejdet". Her rykkede familien til undsætning. Hans Jacobsens far hjalp med finansiering af et lån, søskende med praktiske opgaver, en svoger med lån og indflydelse og svigerfar med kaution og husly.

Når Bedstefar senere i livet på forskellige måder hjalp sine børn og børnebørn, var baggrunden hans egne oplevelser af, at der for enden af det han kaldte "kærlighedens stærke arm", ofte sad en hjælpsom hånd.

Denne fortælling om min bedstefar var ikke blevet til noget, hvis ikke jeg havde mødt hjælpende hænder undervejs i arbejdet. Jeg vil gerne sige tak til min faster, Anne Lise Brodersen, for alle de mange timer du har fortalt mig anekdoter og fakta fra dit, dine forældres og din families liv. Tak til Ella Jacobsen, Grete Jacobsen og til alle de fætre og kusiner, der undervejs har brugt deres tid på snakke og på at grave oplysninger frem.

Ord og øjeblikke

Søndage, hvor Bedstemor og Bedstefar kom til eftermiddagskaffe. På tværs af marker og kanaler kom de gående "tværmark" oppe fra Vester Terp, og mor serverede friskbagte boller med smør. Bagefter fik vi æblekage med hjemmeristet krymmel og flødeskum.

Det var her ved kaffebordet, at Bedstefars leg med ordene, sivede ind i mine øregange

"Det er som en himmelrigsmundfuld", sagde han rosende om mors æblekage, og fortsatte:

"Men man skal passe på med ikke at forspise sig. Det får man livsstraf for, og "æ buglæppe¹ er død!"

Om det var tilfredsheden med de til dels selvopfundne ord eller tilværelsen i almindelighed, der fik ham til at smile, var jeg ikke klar over.

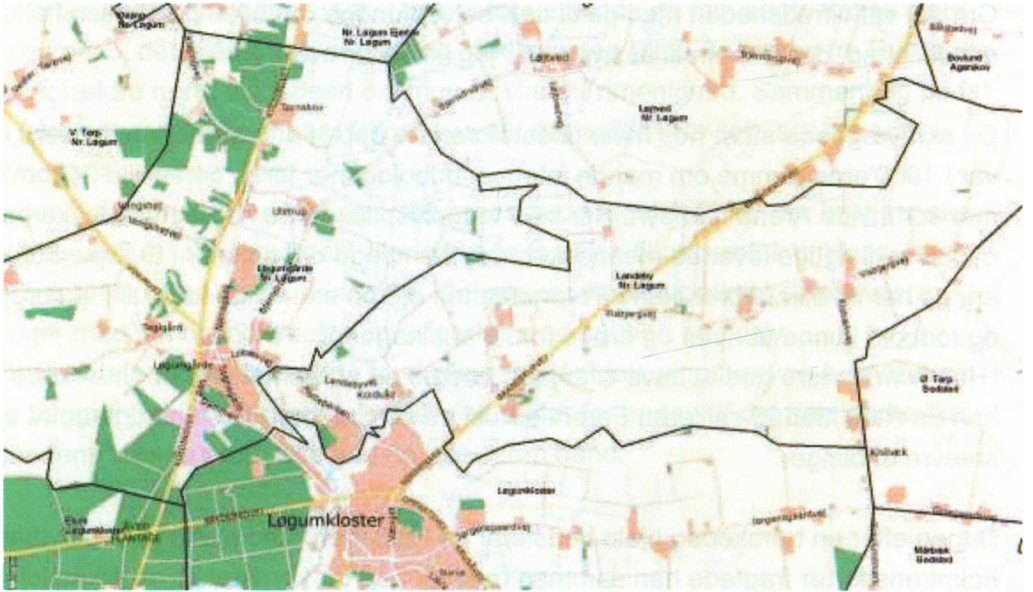
De skråvæggede stuer hos mine bedsteforældre oppe i aftægten i Vester Terp, var i 1960'erne ramme om mange intense fodboldaftner foran deres lille 24 tommer sort/hvide Arena fjernsyn. Her blev fodboldspillerne fra havregrynspakkernes bagsider til rigtige levende mennesker, der kæmpede om pokaler i Europa Cup'en, og her fik min farbror Hans Peter en aften øje på en mulighed for at landbrug og fodbold kunne udnytte og drage fordel af hinanden!

"Han kunne være god at have til at jage køerne ud af roemarken!", bemærkede han da Real Madrid-spilleren Ference Puskas demonstrerede sit hurtige antrit og snævre driblinger.

Dagen efter en tærskedag hjalp bedstefar på Fælleden. Ved hjælp af den flytbare halmtransportør fragtede han sammen med mor og far kornsække op på staldloftet. Nede i laden løftede far de 100 kilo tunge kornsække op i transportøren, og på staldloftet tog bedstefar og mor imod sækkene. Greb fat i dem, fik dem fri af transportøren og landede sækkene på loftsgulvet. Lige indtil bedstefar ikke hurtigt nok fik hænder og sæk trukket væk. Transportørens pigge rev tre dybe flænger i bagsiden af hans hånd, og far måtte køre ham til lægen i Løgumkloster.

Bedstefars liv var ikke kun "Himmelrigsmundfulde".....

¹ En der kommer og lapper en sprængt bug!

Min bedstefar og farfar, **Hans Andersen Jacobsen**, blev født i 1800-tallets sidste årti i landsbyen Øster Terp i Nordslesvig.

I det samme årti sang eleverne på de danske efterskoler, landbrugsskoler og højskoler fra den første udgave af Højskolesangbogen.

*Den signede dag med fryd vi ser
af havet til os opkomme;
den lyse på himlen mer og mer,
os alle til lyst og fromme!
Det kendes på os som lysets børn,
at natten hun er nu omme!*

For Hans Jacobsen blev sangbogen en skattet medrejsende i såvel hans skoleliv som hans voksenliv.

Forfatteren Johan Skjoldborg skrev og udgav i Hans Jacobsens fødeår romanen "En Stridsmand". Både romanen og begrebet blev også dele af Hans Jacobsens liv. På Skibelund Efterskole læste han romanen, og som en af parterne i duellen mellem dansk og tysk stiftede han på egen krop bekendtskab med begrebet.

Næsten 50.000 danskere emigrerede i samme årti til USA, og ved fætter-kusinefester og gennem brevveksling fik Hans Jacobsen et nøje indblik i liv og levned hos de af hans familie, der levede i det fjerne Californien.

Herhjemme voksede andelstanken sig stærk, husmandsloven blev vedtaget og Brugsen blev dannet. Det præjssiske styre i Nordslesvig forbød brugen af betegnelsen Sønderjylland, men som på trods rejste en ny kirke sig i det Nordslesvigske landskab. Mindre end fem kilometer fra Hans Jacobsens fødested, byggede Bovlund Frimenighed oppe på Bovlund Bjerg deres egen kirke og ingen kunne ane, at samme kirke skulle få en helt speciel plads i den nyfødte drengs hjerte og erindring.

Hans Jacobsens barndomshjem lå yderst i det område, der fik navnet "den true-de firkant". Uden for den bløde lunhed i den nyfødtes barneseng rasede her en iskold kamp om den nordslesvigske jord.

I 1896 indledte selve den prøjsiske stat en offensiv. Tyske statsfinansier marcherede ind i "den truede firkant" bevæbnet med forpagtningskontrakter og med blikket stift rettet mod de største gårde i området. De opkøbte gårde blev omdannet til tyske domænegårde, ejet af den tyske stat og ledet af en lokal, tysksindet forpagter.

Kampen om jorden var en del af den tyske germaniseringspolitik, der siden 1880'erne havde haft til formål at fortyske det danske mindretal, og havde således været en del af dagligdagen, også for beboerne i landsbyen Øster Terp.

Hans A Jacobsens barndomshjem i Øster Terp

Torsdag den 22.oktober 1896 sidst på dagen mødte min oldefar, Jacob Thomsen Jacobsen, op hos kommuneforstanderen i Bedsted for at lade sin nyfødte dreng registrere hos de tyske myndigheder. Kommuneforstanderen noterede, at Jacobs hustru Gunder Marie, født Andersen, var nedkommet ved halvti-tiden om formiddagen, og at forældrene havde bestemt, at barnet skulle bære navnet

Hans Andersen Jacobsen

Han blev derved efter datidens navneskik opnævnt efter et mistet barn. Jacob og Gunder Marie havde i september måned året forud mistet et fire måneder gammelt drengebarn med navnet Hans Andersen Jacobsen.

Ved dåben i Bedsted Kirke den 9. november stod den nyfødtes farbror, Christian Sophus Jacobsen, fra Runde Mølle, fadder sammen med to fra Andersen-familien i Rurup. Hvervet og æren var tilfaldet mosteren Ane Marie Andersen samt morbror og senere svigerfar Hans Peter Andersen.(Hans A.Jacobsen gifte sig senere med kusinen Eline Andersen fra Rurup)

Bedsted Kirke

Samme Hans Peter Andersen kom på flere måder til at være sin datter og sviger-søn en god støtte. Når det så allermost sort ud, tilbød den velrenommerede hestehandler fra Rurup sin hjælp, enten det nu var som kausionsist eller med et tilbud om kost og logi for en lille familie i en periode.

Mod slutningen af Hans A. Jacobsens fødselsår bestod den lille familie Jacobsen på gården i Øster Terp nu foruden forældrene af storesøster Maren på fire år, storebror Thomas på to år samt Hans på to måneder. Dertil kom børnenes far-mor, Maren Sørup, der boede i sin egen lille stue, opført i tilknytning til stuehuset. Hun havde siden Jacob og Gunder Maries bryllup været en del af familiens faste inventar, og fulgte dem også i årene fremover.

Fra den lille Hans Jacobsen tog sine første usikre skridt på køkkengulvet i barn-domshjemmet stak tilværelsens usikkerhed sit grimme fjæs frem foran ham, og allerede i sit andet leveår flyttede han sammen med sine forældre og søskende første gang fra gården i Øster Terp..

Familien drog østpå til Løjt Sogn, hvor hans to farbrødre, Christian Sophus Ja-cobsen og Jens Nielsen Jacobsen, boede.

Et par år før Hans Jacobsens fødsel var de to flyttet ind på Runde Mølle. Christi-an havde købt møllen, og Jens og dennes hustru, Marie Pauline, hjalp ham med at drive den.

Runde Mølle var - efter datidens forhold – en stor vandmølle med både bageri og mejeri. Omkring årsskiftet 1897/98 besluttede Jens og Marie at de ville prøve lyk-ken som hotelejere. De flyttede til Aabenraa, købte Hotel Danmark og gik i gang med en større om- og udbygning af hotellet.

Tilbage på Runde Mølle stod Christian med hænderne mere end fulde. Hans Ja-cobsens forældre kom ham til undsætning, da de sammen med deres tre børn flyttede ned til ham på møllen, hvor de alle gav den endnu ugifte mølle ejer en hjælpende hånd.

Rundemølle set fra syd, ca. 1895. (Billedet er taget af den aabenraaske foto-graf J. H. Dorr, der holdt til på Nørretorv.)

Bedstemor Maren Sørup skrantede og blev tilbage på gården i Øster Terp, hvor hun snart skulle få en hjælpende hånd.

Her kom Hans Jacobsens faster, Marie, og hendes mand, Theodor Petersen fra Øster Terp, til undsætning. Parret, der mange år tidligere var emigreret til Californien og havde bosat sig i Ferndale, erfarede hvordan tingene stod til med Maries mor og besluttede at rejse til Danmark. I foråret 1898 ankom de til Øster Terp, hvor de indlogerede sig sammen med deres fem børn i alderen nul til ti år. Marie var på det tidspunkt højgravid, og hun fødte en pige samme dag som Gunder Marie på Runde Mølle fødte endnu en pige.

Med cirka halvanden times mellemrum den 20. juni 1898 nedkom først faster Marie klokken otte og derefter klokken halvti Gunder Marie med henholdsvis en kusine og en lillesøster til den toårige Hans Jacobsen. Kusinen fik navnet Johanna Sophia, og lillesøsteren kom til at hedde Eline.

Dagen efter fødslen blev de to pigebørn registreret hos de tyske myndigheder, men mod sædvane var det ikke Theodor, der gik til kommuneforstanderen i Bedsted, for at lade sin datter Johanne Sophia registrere. Dette hang sammen med, at han for at undgå tysk militærtjeneste i 1874 var emigreret til Californien. Han havde der fem år senere erhvervet amerikansk statsborgerskab, og i sikker forvisning om, at det nye statsborgerskab ville sikre ham mod militærtjeneste i den tyske hær, rejste han i 1898 med Marie tilbage til Øster Terp.

Tyskerne ville det imidlertid anderledes, og da de fik viden om hans tilbagevenden til det sønderjyske, blev det nødvendigt for ham at skjule sig i et loftskammer på gården i Øster Terp. Familien besluttede at rejse tilbage til Ferndale, Humboldt County i Californien, og med deres seks børn, hvoraf det ene var et spædbarn, forlod de igen Sønderjylland. Inden de satte kursen mod det nordamerikanske fastland, var de gæster ved Elines barnedåb, hvor Marie var en af fadderne.

Sorrig og glæde

I Aabenraa var der fuld gang i ud- og ombygningen af Hotel Danmark. Farbror Jens måtte op til flere gange have tilført kapital til sit hotelprojekt. Han fik hjælp af moderen, der udstedte vekslere i gården i Øster Terp. Hun pantsatte således Hans Jacobsens barndomshjem, der de følgende år rykkede nærmere og nærmere den økonomiske afgang

Umiddelbart før døren til 19. århundrede blev lukket i, fik treårige Hans Jacobsen sin første lillebror. Johannes blev født den 12. december 1899 og døbt i århundredet efter - den 10. januar år 1900.

I 1901 holdt folkestyret fest. Tusindvis af københavnere gik i september i optog til Amalienborg for at vise deres glæde over det politiske systemskifte i Danmark. Skiftet betød, at det nu ikke længere var kongen, men folketinget, der udnævnte ministrene. Det var også blevet slået fast, at en regering, der havde flertallet imod sig, ikke længere kunne blive siddende ved magten. Parlamentarismen var indført i Danmark.

På gården i Øster Terp blev der imidlertid kastet skår i glæden. Hans Jacobsen var ellers for anden gang blevet storebror til en pige, Ane Marie, men desværre døde hun allerede i august samme år, kun tre måneder gammel.

Heldigvis bestod livet også dengang af glædelige begivenheder, og allerede året efter inviterede Hans Jacobsens moster, Ane, til forårsbryllup. I maj 1902 var seksårige Hans Jacobsen sammen med fætre og kusiner fra Andersen- og Jacobsen-familierne med til brylluppet hos Ane og Peter Jørgensen i Vejen.

Ved den lejlighed blev der taget et foto af brudeparret med deres nærmeste familie. Fotoet (side 12) illustrerer meget fint de lidt snørklede familiebånd mellem Jacobsen-familien

Brudeparret Ane og Peter Jørgensen, Vejen fotograferet sammen med den nærmeste familie på bryllupsdagen d. 26.maj 1902.

Bagerst fra v.: Jacob Thomsen Jacobsen, Jeppe Elias Andersen, Hans Peter Andersen, Ane Marie Cathrine Andersen, Jens Peter Jørgensen, Peter Jessen Hansen og Peter Roostgaard.

Forrest fra v.: Gunder Marie Andersen, Ana Toft, Marie Cathrine Thielsen, Eline Jepsen Steens, Maren Andersen og Bolette Lauesen.

Hans Andersen Jacobsens forældre og svigerforældre er med på billedet, hans to mostre Ane Marie Cathrine Andersen(bruden) og Maren Andersen samt hans tre morbrødre (Jeppe Elias Andersen, Hans Peter Andersen og Peter Roostgaard Andersen).

Hans Jacobsen, der nu som syvårig havde nået skolealderen, startede sin skolegang samme år som der i Danmark blev gennemført en ny skolereform med blandt andet indførelse af Mellemskolen. I den nordlige del af det preussiske rige gjorde Hans Jacobsen sine første erfaringer med de tyske myndigheders påvirkning af den nordslesvigske befolkning.

Læsebogen var den helt centrale bog i den undervisning han modtog, og bogen blev på en måde elevernes leksikon med al den viden som de preussiske myndigheder mente var nødvendig og tilstrækkelig for at eleverne kunne klare sig i livet. Læsebogen indeholdt hundredevis af små læsestykker hentet fra tysk litteratur suppleret med småstykker om emner inden for historie, geografi og naturvidenskab.

Inden skoleeleven Hans Jacobsen var i stand til at læse de af de tyske skolemyndigheder udvalgte tekster, terpede han bogstaver, ord og begreber på anskuelsestavler og i Fiblen (ABC-bogen).

Senere i skoleforløbet lå også Luthers lille Katekismus i Hans' tomyster sammen med skrive- og regnehæfter.

Læsebogen var imidlertid et af de vigtigste redskaber for de preussiske og tyske skolemyndigheder i deres bestræbelser på at undgå en opsplitning af det preussiske og senere tyske rige.

På de 456 sider med ikke mindre end 421 små læsestykker i "Vaterländisches Lesebuch" læste Hans Jacobsen stort set intet om sin egen landsdel Slesvig-Holsten, til trods for at bogen primært henvendte sig til eleverne her.

På læsebogens forside lagde en guds engel sine vinger beskyttende om to idealbørn og ordene "Bete und arbeit". Bogen skulle være med til at skabe gudfrygtige og arbejdsomme borgere. Slog læsebogens tekster ikke til, kunne Luthers lille Katekismus jo altid findes frem.

Ud og hjem igen

Samtidig med at skoledrengen Hans terpede i sine skolebøger, knoklede hans forældre med økonomien på gården i Øster Terp.

Hans Jacobsen har næppe i detaljer været klar over familiens dårlige økonomiske situation, og han har vel endnu mindre haft viden om, hvad der egentlig lå til grund for den. Men han har ikke kunnet undgå at fornemme den trykkede stemning, der må have hvilet over familien i denne periode, og han har måske skelet misundelig til de to børn under englens beskyttende vinger på læsebogens forside.

I foråret 1903 rykkede han sammen med storesøster Maren, storebror Thomas, lillebror Johannes og den nyfødte lillebror, Alfred, ned til Jens og Marie på hotellet i Åbenrå. Sammen forsøgte familierne at redde, hvad reddes kunne, og da Hans Jacobsen halvtreds år senere gik på aftægt i landsbyen Vester Terp i Nr Løgum Sogn, fulgte en stump fra redningsaktionen med ham i aftægtslejligheden.

Lillebror Martin blev født i maj 1904 på Hotel Danmark, og blev senere døbt i Aabenraa Domkirke.

Gården i Øster Terp, hvor der var blevet ansat en bestyrer, blev forsømt. Der var brug for en løsning, der kunne hjælpe de to familier på fode igen, og inden længe fandt de hver deres vej ud af trængslerne.

I 1906 solgte Jens og Marie igen Hotel Danmark, og Jens emigrerede herefter alene til Californien. Tanken var, at Marie og børnene inden for en overskuelig årrække skulle følge efter, og dermed familiesammenføres.

Jacob og Gunder Marie flyttede med deres nu syv børn tilbage til Øster Terp. Børnene var nu tilbage i vante omgivelser, og nød igen godt af bedstemor Maren's omsorg. Som børneflokkens voksende blev hendes stue inddraget til børneværelse, og hun blev flyttet ind i en lille stue ved køkkenet. Herinde sad hun og kartede uld, spandt og vævede strømper i massevis. Hvert af børnene havde sit eget bundt strømper liggende i en af skufferne i hendes gamle chatol. Hun hjalp Gunder Marie med hus og børn, til trods for at hun havde en dårlig finger med kræft. Men opereres ville hun ikke, så til sidst var hele armen angrebet.

Hendes omsorg rakte også til at tage vare på gårdens dyr. Kneb det med at holde liv i en pattegris, så pakkede hun den ind i en gammel strømpe og lagde den ind til kakkelovnen, for at den skulle få varmen igen. Når en hest skulle fole, var hun den, der om natten stod op, tændte køkkenlampen og med et barnebarn i hælene gik ud i loen for at se til hoppen.

Tunge mørke skyer truede på trods af bedstemoderens omsorg stadig i den økonomiske horisont og tillod ikke mange lysstråler at slippe igennem. Der stod en række konfirmationer for døren, samtidig med at børneflokkens voksende. Maren blev som den første konfirmeret i april 1906, og måneden efter blev Hans Jacobsens lillesøster, Ane, født. Lillebroderen Viggo blev født i 1908, og var indtil videre søskendeflokkens Benjamin.

Opbrudsår

Onsdag den 22. juni 1910, et par måneder efter sin konfirmation, sejlede Hans Jacobsens storebror, Thomas, ombord på "SS United Stars" ud af Københavns Havn med kurs mod New York. Her ankom han den fjerde juli, og blev registreret hos de amerikanske myndigheder. Han oplyste, at han selv havde betalt for sejlturen, og at han skulle mødes med onklen Theodor Petersen og fasteren Marie i Humboldt County, Californien.

Efter turen tværs over det nordamerikanske kontinent ankom Thomas i Alameda i Californien, hvor gensynsglæden må have været overvældende.

Såvel på gården i Øster Terp som i den nærmeste familie, havde der allerede fra det tidligste forår været opbrudsstemning. Samme dag som kirken i Bedsted var ramme om Thomas`konfirmation, forlod tante Marie Danmark. Hendes mandfarbror Jens, der seks år tidligere havde forladt Danmark- ventede i det fremmede i spænding på at tage imod hende og deres fire børn; Thomas 11 år, Kirstine ni år, Maren otte år og Thorvald seks år.

Marie og børnene gik i København ombord på det samme skib, som ægtefællen havde rejst med seks år tidligere, og første april anløb "Hellig Olav" havnen i New York, hvorefter en lang udmarvende tur fulgte på tværs af staterne, inden de igen så deres far og mand. Da de igen kunne give hinanden et klem, slørede gensynstårene formentlig den lille families øjne.

Udvandringen betød, at det tyndede gevaldigt ud i Hans Jacobsens fætter- og kusineflok, samtidig med, at han nu fik tildelt rollen som ældste søn, "storebror" og den, der måske skulle overtage gården.

Hans Jacobsens far, Jacob Jacobsen, havde et års tid tidligere tilbudt den gældsramte gård til ejendomshandler Jes Hansen Schmidt fra Vojens. Ejendomshandleren havde henstillet til ham om at beholde den indtil en af sønnerne kunne overtage den. En dag i forsommeren kontaktede Jacob imidlertid igen Jes Schmidt, og fortalte ham, at nu havde han mundtlig solgt gården til Domæneforvaltningen, som havde overtaget den. Forpagteren af Øster Terp Domæne, sydtyskeren Rudolph Schuldt, havde fået adgang til ejendommen, og han havde i tre dage kørt hø ind på den ny erhvervede gård.

Jacob havde imidlertid fortrudt det mundtlige salg, og da handlen ikke var blevet bekræftet af en Notar, så han en mulighed for at trække sig. Hvis altså Schmidt ville købe gården!

Schmidt kontaktede øjeblikkeligt Marten Refslund Poulsen, og sammen drog de to til Øster Terp for at forsøge at sikre dansk jord.

Mens Øster Terp Domænes høstvogne rumlede ind og ud af laden, sad Hans Jacobsens far inde i dagligstuen sammen med to af landsdelens matadorer. Jes Hansen Schmidt fra Vojens, medstifter af Sønderjyllands Kreditforening og Marten Refslund Poulsen fra Skovgård ved Vojens, direktør for Nordslesvigs Kreditforening, var med i forreste række, når det gjaldt kampen om den Sønderjyske jord. De tre blev enige om en pris og kørte straks efter afsted til en notar for at få bekræftet underskrifterne på handelsdokumenterne.

Jacob Jacobsen stillede som betingelse for handlen at de to købere skulle betale domæneforpagteren for det hørarbejde han havde udført forgæves. Da Marten Poulsen dagen efter kiggede indenfor hos Rudolph Schuldt, viste det sig, at sydtyskeren forlangte så lidt for arbejdet, at det ligefrem kunne betale sig, at have ham til at køre hø ind. Marten blev oven i købet budt en cigar. Senere lykkedes det for de to "jordforkæmpere" at videresælge gården til Søren Andresen fra Sønder Sejerslev.

Hejmdal ;

Hejmdal Onsdag den 19. april 1911

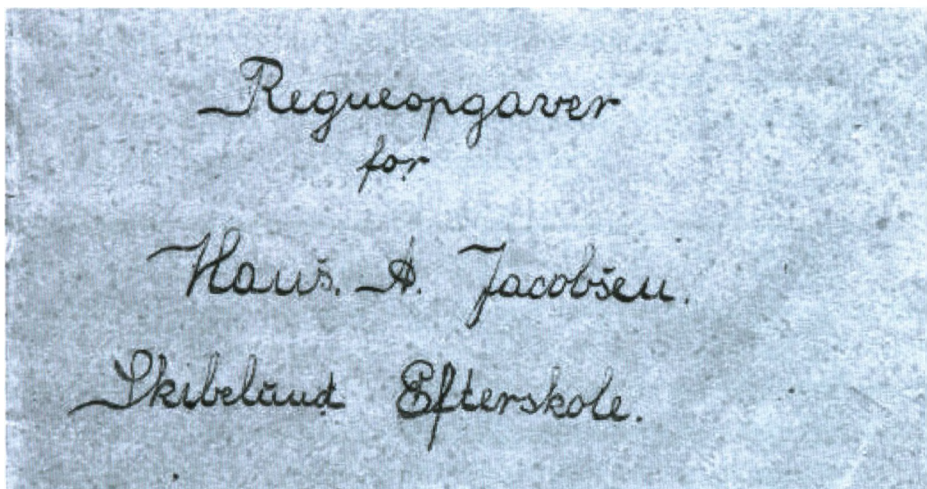
Fra Kongeaaen til Ejderen. - Bedsted Sogns. - Ejendomshandel. - I går solgtes Gdr. Jacob Thomsen Jacobsens gaard i Øster Terp til Landmand Søren Andresen fra Sønder Sejerslev for 120.500 Mk. Gården er 76 ha stor, med 1440 Mk. nettoudbytte. Overtagelsen sker til 1. maj. Meddelelsen om at det er lykkedes at bevare den hårdt trængte Ejendom på danske Hænder, vil sikkert overalt i Nord-slesvig blive modtaget med glæde.

Familien valgte at flytte ud af det tyske rige for at bosætte sig i Danmark. Dermed havde Hans Jacobsens far samtidig sørget for, at ingen af hans drenge skulle indkaldes til tysk militærtjeneste. I Tyrsted Sogn syd for Horsens købte de den nybyggede Højagergård.

Selve flytningen fandt formentlig sted i løbet af det tidlige forår 1911, og for Hans Jacobsens betød det, udover at han endnu engang skulle forlade sit barndomshjem, også en afsked med vennen Jens Andersen. Jens var karl på gården i Øster Terp, og mellem ham og Hans Jacobsen var opstået et venskab, der skulle vise sig at have sat dybe spor hos dem begge, og senere kastede renter af sig til begge parter

Længere nordpå ventede et goddag til en hel flok nye kammerater, både i Tyrsted skole og til konfirmandundervisningen hos præsten ved kirken i Uth.

Søndag den 9. april 1911 blev Hans Jacobsen sammen med to medkonfirmander konfirmeret i Uth Kirke i Tyrsted Sogn, og allerede måneden efter trak han igen i festtøjet. Den 12. maj blev storesøster Maren gift med købmand Jens Schmidt Christensen fra Øster Sottrup. Hans Jacobsen var 14 år gammel, nu den ældste i hjemmet på Højagergård. Sidst på året 1911 rejste han igen sydpå, denne gang for at blive elev på Skibelund Efterskole, der lå tæt på grænsen til det land, han sammen med familien havde forladt året før. På Efterskolen i Skibelund var der den vinter ud over den femtenårige Hans Jacobsen 54 andre elever. Langt størsteparten, nemlig 44, var fra Sønderjylland, og imellem dem var der endda enkelte kendinge. Johannes Årup Rolskov, der kom fra Rurup, havde sammen med fætre og kusiner været legekammerat ved flere festligheder hos Hans Jacobsens morbror, der var hestehandler i Rurup. Desuden fandt han i vinterens løb sammen med tre drenge fra landsbyen Københoved.

Requesongaver
for
Hans. A. Jacobsen.
Skibelund Efterskole.

Rouertal.

I II III IIII V VI VII VIII IX X L C D M

1. 2. 3. 4. 5. 6. 7. 8. 9. 10. 50. 100. 500. 1000.

N:1. Skriv med Rouertal:

872; 1030; 1103; 1271; 1397; 1560; 1867; 1911;

872 = DCCCLXXII; 1030 = MXXX; 1103 = MCIII; 1271 = MCCCLXXI

1397 = MCCCXCVII; 1560 = MDLX; 1867 = MDCCCLXVII

1911 = MCMXI

N:2. Jeg er født: ~~IXII-X~~ - MDCCCLXVI

N:3; En Karl skal i løn for Sommeren have 130 Kr. og en brugt Cykel. Han får for 4 måneder 70 Kr og Cyklen. Hvor højt videres den?

$$\frac{130 + x}{520} = \frac{70 + x}{420} ; 520 + 4x = 420 + 6x ;$$

$$520 \div 420 = 6x \div 4x ; 100 = 2x ; x = 50 ;$$

R

Det var næppe en tilfældighed, at valget faldt på Skibelund Efterskole, da såvel skolen som området havde stor betydning i nationalitetskampen mellem dansk og tysk.

Skibelund Efterskole blev oprettet i 1884 og var et vigtigt led i nationalitetskampen mellem Danmark og Tyskland. Skolen blev grundlagt som en friskole i 1874 for børn af dansksindede forældre syd for Kongeåen, der udgjorde grænsen til Tyskland i perioden 1864 til 1920.

Da de tyske myndigheder ti år senere i 1884 forbød de undervisningspligtige børn i at gå i skole nord for grænsen, omdannedes friskolen til efterskole, hvor børnene så kunne komme og bo efter konfirmationsalderen. Her kunne de få undervisning i dansk som modvægt til den tyske undervisning, de havde modtaget i børneskolen.

Skibelund Krat blev efter nederlaget i krigen mod Preussen og Østrig i 1864 nationalt mødested. Her mødte dansksindede nord og syd for Kongeåen hinanden. På den sydvendte skråning blev en mødeplads anlagt med siddeplads til omkring 4000 mennesker. Her var et af årets højdepunkter grundlovmødet 5. juni. Temaet var altid demokrati og danskhed. Omkring mødepladsen og ude i landskabet rejste en række mindesten sig til ære for personer, som havde deltaget aktivt i den nationale kamp for danskheden i Sønderjylland

Fra Californien til Rebild

I den lille landsby Rebild på toppen af bakkerne, hvor der i begyndelsen af 1900-tallet blot lå nogle få gårde og huse, tjente befolkningen til dagen og vejen ved at dyrke jorden. Dengang var der ingen, der i deres vildeste fantasi kunne forestille sig, at dette fattige hedelandskab ville blive verdenskendt og hvert år tiltrække i titusindvis af turister. Det hele startede i USA i 1905, hvor en gruppe dansk-amerikanere tog initiativ til stiftelsen af Dansk-Amerikansk Selskab, som havde til formål at fremme forbindelserne mellem de to lande. I 1908 og 1909 blev der med stor succes afholdt dansk-amerikanske stævner i henholdsvis Skive og Århus. Max Henius, der var den drivende kraft, foreslog, at det skulle gøres til en årligt tilbagevendende begivenhed. Der skulle findes et stykke Danmark, der mindede om det fattige land, som så mange havde forladt for at søge lykken i USA.

Der blev kigget på flere hedeområder i Jylland, men valget faldt på Rebild Bakker, som en gruppe dansk-amerikanere købte af Rebilds bønder i 1911 og året efter skænkede til den danske stat i forbindelse med afholdelsen af den første Rebildfest.

På en grå og yderst regnfuld sommerdag i 1912 havde mellem 10.000 og 15.000 mennesker fra nær og fjern fundet vej til "Gryden", som festpladsen i Rebild Bakker kaldes. Den første Rebildfest blev afholdt, og traditionen for en årlig dansk-amerikansk fest på den amerikanske uafhængighedsdag den 4. juli var skabt.

Den allerførste Rebildfest var noget særligt, ikke kun hvad antallet af paraplyer angår, men også datoen, for festen blev nemlig ikke som planlagt afholdt den 4. juli, men først den 5. august på grund af kong Frederik VIII's død og den efterfølgende landesorg. Hovedtalere var den nye konge, Christian X, og Rebildfestens skaber, dansk-amerikaneren Max Henius. Med undtagelse af 1913 og årene under henholdsvis den første og den anden verdenskrig er der hvert år siden 1912 blev festet i de kendte lyngbakker, og mange berømtheder har gæstet Rebild foruden konger og dronninger, blandt andet Jeppe Aakjær, Thorvald Stauning, Johannes V. Jensen, Walt Disney, Richard Nixon, Danny Kaye, Piet Hein, Victor Borge og mange, mange flere.

Rebildfesterne og familiemedlemmer fra den anden side af Atlanten, der rejste hjem til Danmark for at deltage i festlighederne, skulle senere i Hans Jacobsens liv, komme til at få en speciel plads. Da grundstenen til Rebildfesterne blev lagt, var han optaget af andre ting. Han arbejdede på skift i forskellige pladser hos landmænd i omegnen af Tyrsted eller hjalp til derhjemme på Højagergård, hvor der til stadighed var brug for alle gode kræfter, herunder børnenes, for at få økonomien til at hænge sammen.

Året 1914 skulle vise sig at rumme skelsættende begivenheder, såvel på den store som på den lille scene. I april måned blev Hans Jacobsens bror, Johannes, konfirmeret i Uth Kirke, og i lighed med lillesøsteren Eline, der var blevet konfirmeret to år tidligere i Tyrsted Kirke, blev de indført i sognets kirkebog. Ud for Johannes noterede præsten som sædvanlig konfirmandens forældre, men han noterede yderligere, at *familien flyttede fra Højagergård til Spedalsø syd for Horsens i marts 1914.*

Endnu engang har familien været tvunget til at rykke teltpælene op for at søge nye bomuligheder. De var blevet det, som man i dag kalder en nomadefamilie.

På den store scene ude omkring i verden blev året 1914 forbundet med starten på Første Verdenskrig, men i Hans Jacobsens verden huskede man nok snarere bedstemorens død. De to begivenheder blev flettet sammen ved krigsudbruddet i august.

Familien holdt ferie i det sønderjyske på Runde Mølle hos farbror Christian, og det endte med, at bedstemoderen blev begravet på Løjt Kirkegård den 3. august i stedet for hjemme i Tyrsted Sogn. Det var nemlig ikke muligt at få hende transporteret nogen steder hen på grund af mobiliseringen, der fandt sted i forbindelse med krigens udbrud.

Nomadeliv

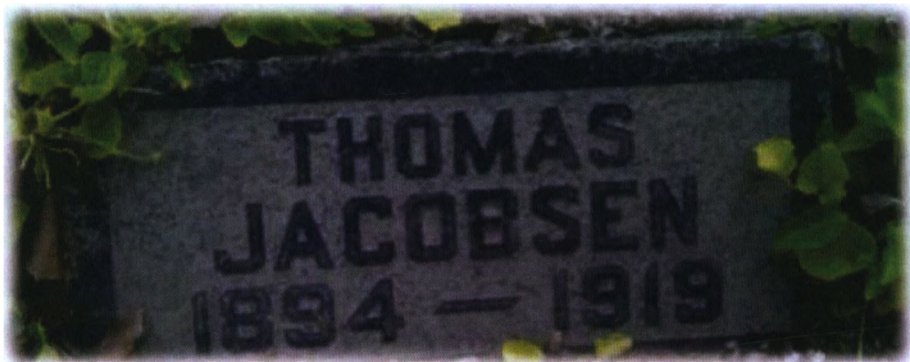
De næste fire år trak Første Verdenskrig trak blodige spor hen over Europa og verden. Hans Jacobsen havde nu med sine 18 år nået en fuldvoksen karls alder, og med krigen som baggrundstæppe, hjalp han til hjemme hos forældrene eller havde plads på gårde i omegnen. Han var i denne periode blandt andet karl på Ørnstrupgård i Torsted Sogn. Hjemme hos forældrene, der i 1915 flyttede til Seest sogn ved Kolding, var der nok at hjælpe til med, og der var brug for alle gode kræfter for at få økonomien til at hænge sammen.

I juni 1915 blev lillebror Erik født, og den 15. august stod Hans Jacobsen fadder ved hans dåb i Seest Kirke.

Forældrenes dårlige økonomi sendte dem endnu engang afsted med flyttelæs mod en ny adresse. I 1916 overtog de Nordskovgård i nærheden af Ødis ved Vamdrup, kun få kilometer fra Kongeåens kilder. Her blev Hans Jacobsens to brødre, Alfred og Martin, konfirmeret. Sidstnævnte lidt over et halvt år før verdenskrigen endelig sluttede den 11. november 1918.

Men knap var krigens rædsler og lidelser overstået, før et nyt uhyre stak hovedet frem. Det var sandsynligvis blandt amerikanske soldater, at fugleinfluenzaen, Den Spanske Syge, opstod. Soldaterne bragte den med sig til Europa under Første Verdenskrig. Navnet skyldes, at de første efterretninger om sygdommen kom fra Spanien - Spanien deltog ikke i 1. verdenskrig- og var derfor ikke underlagt den omfattende nyhedscensur. I mange år har man troet, at ofrene talte omkring 20 millioner, men efterhånden er man kommet frem til, at ikke mindre end 50 millioner mennesker omkom på verdensplan - heraf 12 - 14.000 danske ofre.

I 1919 kom det triste budskab fra Californien, at storebror Thomas var død efter angreb af netop den spanske syge. Fasteren Marie havde passet og plejet ham under hans sygdom i det fremmede, og han blev begravet i samme gravsted som fætre og kusiner i Solvang i Californien.

For Hans Jacobsen var det et tungt budskab at bære med sig, da han den 3. november 1919 mødte op på Ladelund Landbrugsskole, hvor han var elev vinteren 1919-1920. Han var nu for alvor storebror, med alt hvad det indebar i forhold til forældre og søskende.

På afstemningsdagen den 10. februar 1920 var han med til at stemme sin fødeegn hjem til Danmark.

Den formelle overdragelse af Nordslesvig fandt sted den 15. juni 1920, også kaldet Valdemars Dag. Herefter hørte området officielt under Danmark igen. Denne dato har stor symbolsk betydning. Det var nemlig ligeledes 15. juni, at Dannebrog ifølge sagnet faldt ned fra himlen under et af Valdemar Sejrs felttog.

Overdragelsen af Nordslesvig til Danmark blev også markeret symbolsk ved to særlige begivenheder: da kong Christian den Tiende red over grænsen ved Frederikshøj den 10. juli og ved den store genforeningsfest, der blev holdt på Dybbøl Banke dagen efter, den 11. juli.

Hans Jacobsen må have deltaget i festlighederne i juli 1920. Han sluttede sit ophold på Ladelund Landbrugsskole den 31. marts samme år. Der var kun godt 10 kilometer fra forældrene på Nordskovgård til Frederikshøj, så alt taler for, at han var med i den menneskemængde, der den 10. juli strakte hals og stod på tæer for at få et glimt af deres konge.

Alt taler også for, at Hans Jacobsen samme år noterede sig redaktør Marten Refslund Poulsens påmindelse i "Nordslesvigs Landbrugs- og Mejeri-Tidende". Redaktøren mindede i genforeningsåret sine læsere om, at der nu forestod dem et stort arbejde og udtrykte det med ordene:

"Sværdtid er forbi! Festtid er forbi! Nu er det Plovtid!"

"Plovtiden" blev rammen om Hans Jacobsens liv og virke som landmand. Fra han forpagtede sin første ejendom i Bevtoft i 1923 til han i 1961 solgte gården i Vester Terp, var det sønderjyske landbrugs specielle situation i et grænseland, kullissen for hans virke som landmand.

I første omgang udnyttede han i juni 1921 sin mulighed for at optere² og opnå dansk statsborgerskab.

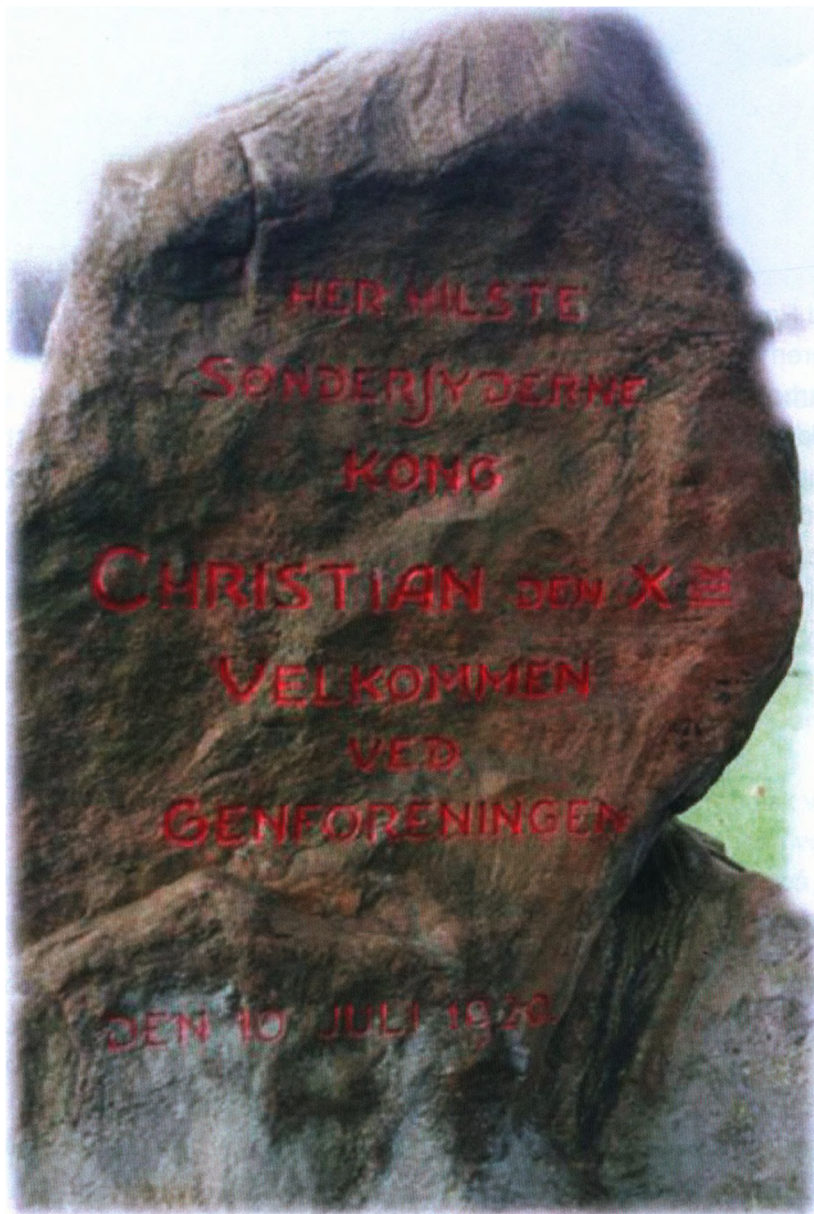

Kong Christian den 10. rider over grænsen ved Fredderikshøj

² Betegnelse på en person i et grænseland, der vælger indfødsret i (dvs. opterer for) nabolandet.

Det var en ret forbeholdt de cirka 10.000 sønderjyder, der var blevet statsløse på grund af, at Danmark og Tyskland efter genforeningen havde forskellige kriterier for at opnå statsborgerskab.

Via Vejle Amt henvendte han sig med en ansøgning til Indenrigsministeriet, og sidst på efteråret fik han tilsendt sit indfødsretsbevis, og kunne dermed for første gang i sit 25-årige liv betegne sig som dansk statsborger.

Mindestenen, der står umiddelbart syd for den gamle grænskro nord for Christiansfeld, hvor de "hjemvendte" sønderjyder hilste kongen, da han kom ridende på sin hvide hest.

Indfødsretsbevis.

Landsmand Hans Andersen Jakobsen
 der er født den 23. Marts 1896
 i Redsted, Løgn under Narveson Amt
 og har bopæl i Glør, Løgn under Lyle
Skole, har i Henhold til § 8 i Lov
 af 5. September 1920, og Fredstraktaten i Versailles af 28de Juni 1919
 Art 113, den 14. Marts 1921 overført Narveson over
Siddalsønde Skole opteret for Danmark.

Som Følge heraf har han erhvervet dansk Indfødsret, hvilket
 herved attesteres.

Det kongelige danske Indenrigsministerium, den 17. November 1921

P. M. V.

H. J. Lauritzen-Larsen

Optant-Registrant Nr. 2778

Vejle Amt.
 Optant-Register Nr. 278

Han boede på dette tidspunkt i Ødis Sogn, sandsynligvis hjemme hos forældrene på Nordskovgård, hvor han drøftede fremtidsplaner med faderen. Denne vidste, at sognerådsforstanderen Wilken Nissen fra Bevtoft samme sted ejede den 90 hektar store "Lundsgård", og muligvis ville han sælge. Hans Jacobsen sendte sognerådsformanden et brev for at høre, om der var mulighed for at købe gården. Han fik denne besked tilbage fra Wilkens Nissen sidst i februar 1923:

Bevtoft den 27. Februar 1923

Kære Hans Jacobsen!

Som Tiden nu er, vil jeg ikke sælge, men hvis vi kunde faa en fornuftig Ordning, saadan at baade Du og jeg kunde være tjent med, kan Du godt faa den i Forpagtning, men Betingelserne er jeg ikke rigtig klar over endnu, i en saadan urolig Tid som nu synes jeg det er rigtigst efter Kapiteltakst, for naar Priserne stiger, bliver det jo dyrere at leve. jeg har grundet en Del derpaa, men har ikke noget helt bestemt Forslag endnu; kender Du ingen Gaarde der er bortforpagtet

efter Kapiteltakst? For saa kunde Du jo ogsaa komme med Forslag. Jeg venter saa dit Besøg engang med det første.

Med venlig Hilsen

Da Hans Jacobsen og Wilken Nissen- i slutningen af februar 1923- mødtes for at drøfte betingelserne for forpagtningen af Lundsgård i Bevtoft, erklærede Tyskland sig nogenlunde samtidig ude af stand til at tilbagebetale krigsskadeerstatningerne til nabolandene. Frankrig og Belgien besatte herefter Ruhr-området, og det er muligvis situationen i Ruhr-området Wilken Nissen henviser til med bemærkningen "som Tiden er nu".

Under alle omstændigheder havde såvel ejer som forpagter brug for at gardere sig så meget som muligt, og dette skete bl.a. ved at forpagtningsafgiften blev beregnet efter kapiteltakst.³

Begge parter ville sikre sig "i en saadan urolig Tid som nu". Genforeningen med Danmark var knap fire år ung, overgangen fra tysk til dansk møntregning var blevet indført den 20. maj 1920- hvor den tyske marks værdi faldt til næsten en syvendedel af en danske krone. Der havde ikke fundet en egentlig pengeombytning sted, men kronen var gradvist blevet indført. Lån og tilgodehavender i tyske mark vedblev at være i tyske mark. De lokale pengeinstitutter førte både kronekonti og markkonti, ja selv i deres årsregnskaber blev resultatet splittet op i mark og kroner.

Syd for den dansk/tyske grænse havde Tyskland lige siden afslutningen på første verdenskrig kæmpet med betaling af de enorme summer i krigsskadeerstatninger til især Frankrig og Belgien. Tyskerne søgte at løse deres økonomiske problemer ved at trykke flere pengesedler. Dette medførte en kraftig inflation, som kom ud af kontrol, og medførte, da den løb stærkest, at priserne fordobledes hver 49. time og at der, for at holde trit med prisstigninger på fødevarer, blev udbetalt løn flere gange daglig. I løbet af 1924 foretog Tyskland en pengeombytning fra Papiermark til Rentenmark, hvor værdien af 1.000.000.000.000 (1 billion) Papiermark blev byttet til 1 Rentenmark.

100.000.000.000.000
Hundrede Billioner, den største tyske pengeseddel, der nogensinde er blevet trykket.

³ **Kapitelstakst** (eller kapiteltakst) er en årligt revideret prissætning for landbrugsvarer – særligt korn. Den er en slags middelprijs, der har tjent til at fastsætte værdien af de naturalieydelse, som skulle erlægges til kirken.

Hans Jacobsen og Wilken Nissen blev enige om en forpagtningsaftale, der skulle gælde i ti år fra den 1. april 1924. Forpagtningsafgiften blev aftalt til at skulle betales efter Kapiteltakst, der er et andet ord for det, vi i dag kalder pristalsreguleret. Således var forpagtningsafgiften lig med værdien af en bestemt mængde korn og mælk.

3. Den årlige Forpagtningsafgift fastsættes til:
100 (Eet Hundrede) Sække Rug a 100 kg. 75 (Syv ti og fem) Sække
Bjerg a 100 kg. efter Aarets Kapiteltakst for Ribe Amt. og 763 (Syv
Hundrede seks ti og tre) Liter Smør eller Aarets femmæssige
pris paa Bæstoft Mejeri, som den fremlægges ved den årlige Ge-
neralforsamling. — Til Sikkerhed for rigtig og rettidig betaling
af Forpagtningsafgiften, samt for Opfyldelsen af de øvrige
Forpligtelser, stiller Forpagteren en antagelig Kaution.

Hans Jacobsen havde selv indflydelse på den del af kapiteltaksten, der omhandlede prisen på mælk. For det første ved at få sine køer til at give så meget mælk som muligt, og for det andet ved at møde op til den årlige generalforsamling i Bevtøft mejeri. Her kunne han som andelshaver i mejeriet være med til at øve indflydelse på andelsmejeriets økonomiske dispositioner i det kommende år. Forsamlingshuset i Bevtøft var den ydre ramme om mejeriets generalforsamling, og det var en dag områdets bønder så frem til – hver med sine forventninger.

Bevtøft Forsamlingshus

Kopperne på bordene i Bevtøft forsamlingshus gav som regel forhåbning om god forsamlingshuskaffe med kringle eller boller til de fremmødte. Ingen af de fremmødte bønder kom "med hatten i hånden", men påklædning, fremtoning og skægstubbenes længde afspejlede flokkens forskelle. Her var gårdmænd, husmænd og forpagtere, der alle havde hver en stemme, uanset stand. Uanset om man havde to eller to hundrede køer, så havde man fri taleret og hver kun én stemme. Andelsbevægelsens oprindelige grundtræk var en selvfølge. Generalforsamlingen startede som det var sædvane i forsamlingshuset med en sang efter de omdelte højskolesangbøger.

"Jeg lagde min gård i den rygende blæst" var udgangspunkt for formandens velkomst og åbning af mødet.

Formanden aflagde sin beretning, og efter ham, kassereren, der efter nogle enkelte bemærkninger fik regnskabet godkendt.

Bestyrelsen fremsatte forslag om at anskaffe en ny centrifuge, og det gav anledning til debat. Det var ikke alle, det syntes, at det var en god ide. Hvorfor ændre på noget, der indtil nu synes at have gjort god fyldest, var holdningen. Andre var

mere fremsynede, og ville også gerne i fremtiden kunne fremstille smør, der kunne konkurrere med mejerier i nærheden. Debatten sluttede med, at forslaget blev vedtaget. Næste punkt på dagsordenen omhandlede mejeripersonalets lønninger. Selv om det faldt mange af bønderne for brystet, at personalet kunne gå i pænt tøj om eftermiddagen, var de samtidig godt klar over, at et dygtigt personale betød merpris for den fremstillede smør. Ret hurtigt fandt man en løsning, der tilgodeså begge parter.

Udlitsering af mælketurene plejede altid at være et af generalforsamlingens spændingspunkter.

Almindeligvis blev turene kørt af husmænd og småbrugene, der på den måde tjente lidt ekstra ved siden af afkastet fra deres små ejendomme. Enkelte gange forsøgte "skruebrækkere" at trykke prisen for turene. Uden at være egentlig interesseret i at få en tur, blev der fra en mere velstillet landmand afgivet et tilbud under normalprisen, der på den måde fik prisen trykket i bund. Resten af dagen, blev der ikke snakket meget til "skruebrækkerne".

Sidst på eftermiddagen, efter generalforsamlingen, holdt en præst eller en højskolemand som regel et foredrag om et alment emne. Selv om generalforsamlingen havde drejet sig om benhårde økonomiske overvejelser og beslutninger, så vidste man godt, " at mennesket lever ikke af brød alene". Efter foredraget ankom alle andre fra sognet til fællesspisning af medbragt mad til kulsort forsamlingshuskaffe, taler og sang. Til slut slog alle sig løs i dansen, varmen i kinderne forplantede sig i rummet og snart løb små dråber ned ad vinduernes inderside. Fællessangen "Altid frejdig, når du går...." blev aftenens sidste programpunkt, og en erkendelse af, at nok kunne mennesket i fællesskab fastsætte smørpriser, men når det gjaldt livsbetingelserne i almindelighed, rådede større kræfter.

I det tidlige forår 1923 giftede Hans Jacobsen sig med sin morbors datter, kusinen Eline Andersen fra Rurup. Den 26. april blev de viet i Bovlund Frimenighedskirke, og den efterfølgende bryllupsfest blev holdt i Rurup Forsamlingshus. To dage efter brylluppet tikkede et telegram fra Fredensborg Hof ind på telegrafstationen i Toftlund. Telegrammet var adresseret til Hans Peter Andersen i Rurup, og indeholdt følgende hilsen:

Str. J. S. Nr. *106* **TELEGRAM** fra *Fredensborg Hof* Nr. *115* 19 Ord indl. d. *28*, 14 1923 Kl. *11⁰⁰*

Adressen *H. P. Andersen*
Rurup

Telegrafstation *TOFTLUND*

Tj. Bem. Udlev. Nr.

Modtaget. Afsendt.

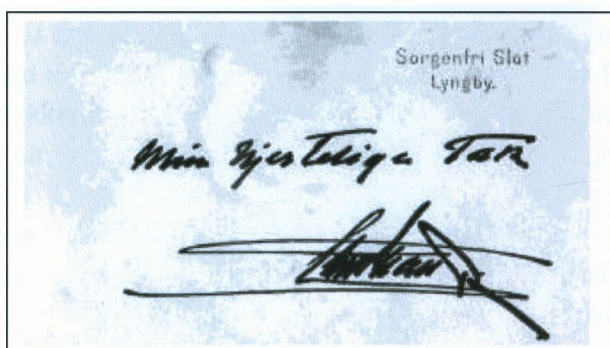
App. Nr. Umr. Sa. Min. / at Umr. Sa. Min. / at

*Vis bedst Dem overbringe Forsamlingen
vår hjerteligste hilsen for de gode ønsker*
Kristian Alexandrine

Vedtagne Forkortelser: D. Dødsbud. SF. Svar budsk. SF. Udtry. opfordring. FC. Abonnements betalt. SF. God budsk. SC. Anbefalet Telegram. FS. Ekstrabet. SF. Bud betalt.

Telegrammet og kortet var en tak for den hilsen kong Christian den Tiende og dronning Alexandrine havde modtaget fra bryllupsgæsterne ved Eline & Hans Jacobsens bryllup. Bryllupsgæsterne havde i anledning af kongeparrets sølvbryllup samme dag sendt en hilsen til hoffet. Sønderjyderne havde ikke tøvet med at udnytte muligheden for yderligere at styrke båndene til kongehuset.

I samme forbindelse sendte kongen et takkekort fra Sorgenfri slot med ordene:

I 1924, året efter brylluppet, var Hans Jacobsen igen i kontakt med Wilken Nissen. Denne gang var det i dennes egenskab af sognefoged og personregisterfører for Bevtoft sogn.

Onsdag den 18. juni mødte han som nybagt far op hos sognefogeden for at anmelde, at hans hustru, Eline født Andersen, fredag den 13. juni først på formiddagen havde født en datter. Det nybagte forældrepar havde bestemt, at den nyfødte skulle hedde Gunder Marie, og den lille pige var dermed opkaldt efter både Hans Jacobsens mor og svigermor.

Urnå æ lo vå dæh et gobelværk, mæ det truk æ hæbst æ tæhskmaskin = uden for laden var der en hestegang; med det trak hestene hakkelsesmaskinen.

Der skæres hakkelse til hestene

Hjælp udefra

Den nyfødte havde i den første tid vanskeligheder med at få maven til at fungere, så det var med tak, at det nybagte forældrepar tog imod hjælp. Hans Jacobsens søster, Ane, trådte til og hjalp med at passe lille Gunder Marie.

Familien hjalp på flere måder. Udover den praktiske håndsækning fik de også hjælp på den økonomiske front. I juli 1924 modtog Hans Jacobsen brev fra faderen, vedlagt 4000 kroner. Af brevet fremgik, at pengene var et lån, der kunne afbetales i Toftlund Bank. Faderen vidste endnu ikke præcist hvad rentefoden blev:

"Jeg ved nu ikke hvordan vi kommer igennem med vore Renter, som vi jo gjerne skulde, ...

Det bliver jo ialfald mindre Renter som Du betaler nu til Banken.

Hele besætningen i Bevtoft blev i løbet af årene 1924 – 1934 pantsat. Både Hans Jacobsens mor og svogeren Jens S. Christensen fra Haderslev havde pant i besætningen, der var blevet belånt til det yderste. Trods hjælpen fra svogeren i Haderslev, var der til tider et spændt forhold mellem de to, og moderen nærmest tryglede sønnen om at tage skridt til forligelse, da hun skrev til ham i oktober 1930:

"Jacob har slet ikke ment det saa slemt som Du min kære Dræng troer, men Du havde vel begaaet nogle Fejl i Opgivelsen og saa syndtes han jo det skulle rettes. At Jacob har fejlet mod dig min kære Dræng ved jeg nok, men jeg vilde dog saa gerne om Du lille Hans kunde gøre et Skrit til Forligelse.

Det kneb for Hans Jacobsen at overholde de økonomiske forpligtelser, og i 1933 skærpedes tonen fra svogeren. Den 9. marts kom postbuddet med brev fra Haderslev:

Kære Hans

Hoslagte Skrivelse modtog jeg i Dag fra Toftlund Sparekasse. Da jeg ikke kan frigøre mig for den Mening at Du i de seneste Aar trods – fra d. 10.10.1930 – Løfter har betalt andre Kreditorer forholdsvis mere som f.eks. til mig eller det Beløb jeg er Kautionist for maa hoslagte Sag for mig nu gaa som du vil

Med hilsen

JSChristensen

Der var ikke meget "brølende tyvere" over forholdene i hjemmet i Bevtøft. Her hørtes snarere brølene fra en flok pantsatte kreaturer i stalden. I løbet af årene fra 1924-1927 faldt prisen på såvel korn, mejeriprodukter og kød. For at klare sig på eksportmarkederne havde landbruget efter en kraftig kursstigning været nødt til at sænke priserne drastisk.

Smørpriser faldt i denne periode fra 5,22 til 3,02 kroner pr. kilo. Priserne på såvel svine - som oksekød havde fulgt samme tendens, svinekødet faldt fra en kilopris på 2,21 kroner til 1,34 kroner. Studepriserne faldt fra 1,14 kroner pr kilo levende vægt til 0,71kroner.

Hvad angår priserne på kornafgrøder var billedet ligeså trist, gråt og nedslående. Rugprisen faldt fra 308 kroner pr. ton til 174 kroner og bygprisen fra 318 til 181 kroner pr. ton. Samlet set var der på de nævnte områder tale om en indtægtsnedgang på fyrre procent. Det gjorde ikke sagen bedre, at der under mund- og klov-sygen i 1925-26, også hos Hans Jacobsen blev slået meget avlsarbejde i stykker. Forpagtningsafgiften skulle heldigvis betales efter Kapiteltakst, og samtidig var der grund til at glæde sig over, at lyden af børnefødder på stuehusets gulve voksede i takt med antallet af børn. I 1926 blev Marie Cathrine (Mie) født, i 1928 Hans Peter, i 1930 Jacob Thomas – min far. Umiddelbart før familien flyttede til Vester Terp kom Anne Lise til verden i juni 1933. Men det var på et hængende hår, at hun fik en plads på flyttelæsset-

Årene i Bevtøft blev også en periode hvori Hans Jacobsen endnu engang måtte sige farvel til familiemedlemmer. Hans to brødre Alfred og Martin på henholdsvis 24 og 23 år emigrerede i foråret 1927 til USA. Onsdag den 27. april gled de med Titanic's søsterskib Olympic ud af havnen i Southampton, og søndag den 3. maj fik de deres første glimt af den 93 meter høje Frihedsgudinde. Som alle andre emigranter, der nåede New York af søvejen, ankom de til Ellis Island, hvor de blev registrerede, inden de kunne fortsætte deres tur tværs over det Nordamerikanske fastland. Turen endte i Californien, hvor de slog sig ned som mælkefarmere i nærheden af danskerkolonien Solvang.

Hvorvidt Hans Jacobsen havde planer om at gøre Martin og Alfred følgeskab, må stå hen i det uvisse. Han og Eline har utvivlsomt drøftet muligheden, og det har næppe været lønnen ved landbruget, der har været afgørende. Det ville have været fuldt forståeligt, om han havde fulgt brødrene på rejsen. Efter en endt praktisk og teoretisk uddannelse på høj- og landbrugsskoler, kunne man på den tid opnå en årsløn på små tusind kroner. Det var ikke mærkeligt, at mange prøvede lykken i det fremmede, når deres eget land ikke vurderede deres arbejdsindsats højere.

Hans Jacobsens situation var den, at han jo havde to små børn at tage vare på. Gunder Marie var kun tre år og Marie Cathrine kun et år gammel, da hans to brødre rejste afsted. Desuden skulle han veje rejsen ud i det uvisse op imod, at han ved at opsige forpagtningskontrakten i utide skulle betale 3.000 kroner.

Lundsgård i Bevtoft

Trods krisetider og en økonomisk depression, der lurede lige om hjørnet til næste årti, fortsatte Hans Jacobsen tilværelsen som forpagter i Bevtoft i endnu nogle år. Nogle økonomiske uoverensstemmelser var årsag til at Wilken Nissen ikke ville forlænge forpagtningen, så fra starten af 1933 var den lille familie på udkig efter andre muligheder for at fortsætte landmandslivet. De har givet drøftet forpagtning af andre ejendomme i området, men også køb af gård var en mulighed. På dette tidspunkt haglede tvangsauktionerne nærmest ned over de danske landmænd. Til trods for dette klarede Eline og Hans Jacobsen lige netop at komme fri af de økonomiske skær, der nemt kunne have revet deres tilværelse i stykker.

Selv om de ikke altid var de bedste venner, var det svogeren JS Christensen der hjalp dem videre. Ved hjælp af blandt andet hans forbindelser i den finansielle verden, forlod de i 1933 forpagtertilværelsen i Bevtøft til fordel for en "gårdejertilværelse" i Vester Terp. Der var på dette tidspunkt muligheder nok for at erhverve sig en ejendom til rimelige penge, hvis man altså havde adgang til den nødvendige kapital.

I 1931 døde Hans Jacobsens far, Jacob Thomsen Jacobsen, i Haderslev efter længere tids sygdom. Herefter blev den økonomiske støtte fra svogeren i Haderslev endnu vigtigere for Hans Jacobsen. Desuden havde svogeren også en del forbindelser, der gjorde, at han havde god føling med, hvor og hvornår, der kom ejendomme på tvangsauktion.

Da Sønderjysk Kreditforening i Haderslev således i begyndelsen af 1934 sendte en ejendom i Vester Terp på tvangsauktion, var svogeren ikke sen til at lade sin viden om dette gå videre til Hans Jacobsen.

Ejendommen i Vester Terp blev solgt på tvangsauktion mandag den 5. februar 1934 på dommerkontoret i Løgumkloster. Ejeren, Johan Blume fra Vester Terp, var gået konkurs, og dermed var det fogeden, der stod som "sælger". Ved tvangsauktionen var kreditforeningen Sønderjysk Hypotekfond højestbydende og som det hedder i den branche:

"erholdt som saadan Adgang til at lade sig Ejendommen udlægge som ufyldstgjort Panthaver."

Hans Jacobsen fik nu mulighed for at købe ejendommen i Vester Terp. Bestemte vilkår i købekontrakten skulle opfyldes, hvorefter Sønderjysk Hypotekfond ville videresælge den til ham.

Tirsdag den 27. Marts 1934 tog han sammen med sognefogeden Matthias Bennesen fra Vester Terp samt svogeren JS Christensen fra Haderslev, til Tønder for at underskrive en Transport-købekontrakt på Amtsstuekontoret.

Efter underskriften var Hans A. Jacobsen ejer af en smuk, nyopført rødstensejendom i Vester Terp i Nr. Løgum Sogn.

p.t. Tønder, den 27 Marts 1934.

Som Køber: *Hans A. Jacobsen*

Som Sælger:
For Hypoteklaanefonden: *M. Bennesen JS Christensen*

Til Vitterlighed om Underskrifternes Egthed, Dateringens Rigtighed og Underskrivernes Myndighed:

Navn: *M. Bennesen*
Stilling: *Sognefoged*
Bopæl: *Vester Terp*

Navn: *J. Christensen*
Stilling: *Købmand*
P
Bopæl: *Haderslev*

Gården lå syd for vejen mellem Løgumgårde og Lovrup i den del af Vester Terp de lokale kaldte "æ vesteby".

Efter at have passeret Fattiggården på Løgumgårde-Lovrup vejen drejede man kort efter til venstre af en grusvej sydpå. Cirka 300 meter nede af vejen spaltede denne sig i to retninger. Fulgte man vejen, der nu blev en markvej, til venstre, endte man på Vester Terp gårdenes overdrev, der i sommerhalvåret var overstrøet med græssende kvæg. Holdt man derimod til højre, endte man i gårdspladsen på den nyerhvervede gård. Til højre, med et par store kastanjetræer knejsende over sig, lå græsplænen i fuld længde parallelt med ejendommen, og til venstre stuehuset, mellembygningen og avlsbygninger i I-form. Gårdens 110 tønder land lå samlet på begge sider af en markvej, der fra gården strakte sig vestpå mod landsbyen Lovrup. Hovedparten af markerne lå på Toftlund Bakkeø's sydvendte skråning, mens der syd for markvejen lå engarealer til afgræsning og høslæt.

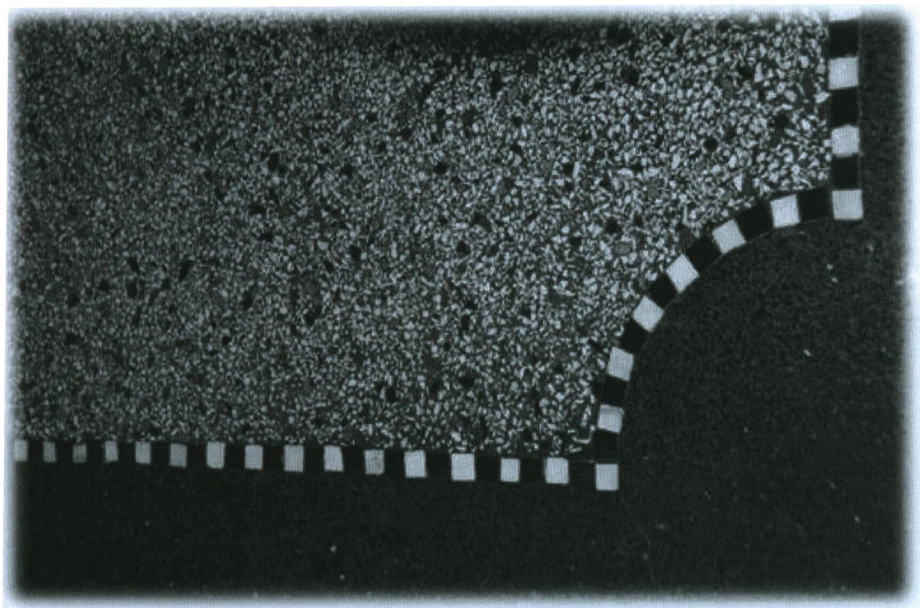
Ejendommen, der i 1927 under en voldsom brand var blevet lagt i ruiner, fremstod med rødstensmurværket, trembel- og tømmerkonstruktionerne i avlsbygningerne, som et godt eksempel på Bedre Byggeskik's indflydelse på arkitekturen i landsdelen.

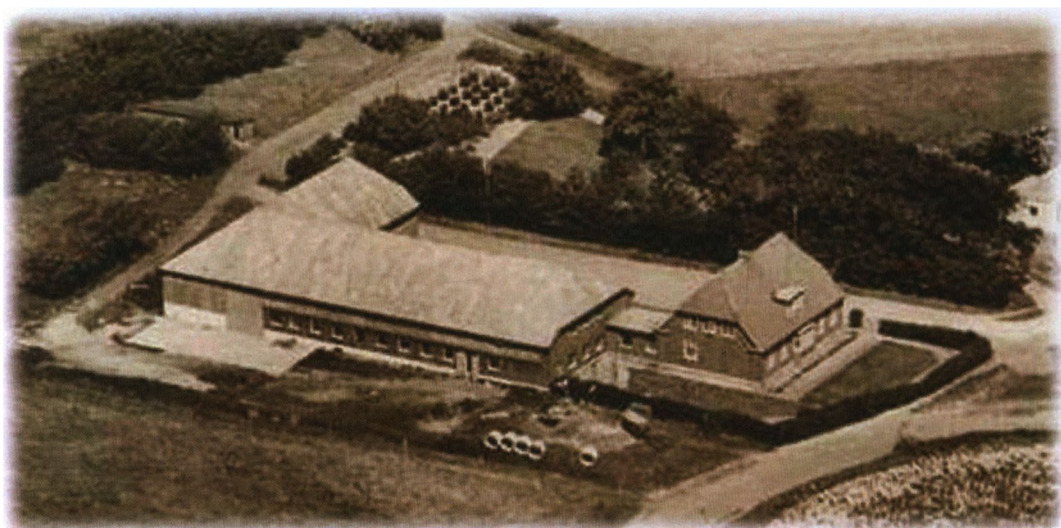

Markvejssporet mod vest

Inden døre var der over stalden lagt hvælvingeloft, som sammen med trembelkonstruktionen gav masser af plads til vinterfoderet hø, halm. Stalden var indrettet med plads til to rækker kreaturer i længderetningen, og mod syd var der placeret grisestier parallelt med kreaturrækkerne. Fodergangen mellem de to kreaturrækker til køer og ungvæg, førte direkte ned i laden, hvor der var rum til roer og et rum til foderstoffer, korn og kværn. Laden forekom nærmest katedralagtig på grund af den ekstra højde, som trembelkonstruktionen gav såvel stald som ladebygning.

Hestestaldpladsen var i staldens østlige ende, hvorfra der også var adgang til mellembygningen, hvor der var karlekammer, toilet og gang videre ind til stuehuset. Her var bryggersgulvet belagt med terazzo, og ved loftet strakte sig rørledninger med varme fra centralkomfuret i køkkenet.

trømpel, (af ty. *Drempel* 'støttestolpe'), lav væg mellem en bygnings øverste bjælkelag og tagremmen, ofte udformet som en trækonstruktion, der udvendigt er beklædt med brædder eller opmuret med en helstensmur.

Kompasrosen i terrazzogulvet i entréen og antallet af stuer fortalte historien om, at der ikke var blevet sparet i forbindelse med byggeriet. Der var dagligstue, spisestue og en "køen stue" (fin/pæn stue).

Kompasrosen i entréen

Fremtidssikring

De tre stuer - dagligstue, spisestue og selskabsstuen- understregede sammen med den flotte kompasrose i entræens terrazzogulv, historien om springet fra forpagterstatus til gårdejerstatus.

En gedigen trætrappe i entréen førte op til første sal, hvor der var en langsgående gang og tre-fire værelser samt soveværelse. Etagen udgjorde en slags fremtidssikring. Uden de helt store omkostninger ville der her forholdsvis enkelt kunne etableres en selvstændig lejlighed, for eksempel til brug som aftægtsbolig. Det kan heller ikke afvises, at Eline og Hans Jacobsen også kan have tænkt på, at førstesalen kunne bruges i forbindelse med familiebesøg, for eksempel fra Californien. Få år senere kom førstesalen i brug til noget de dog næppe havde forestillet sig. I første omgang var der plads til børnene.

Efter købet af ejendommen forestod et større dræningsarbejde på ejendommens engarealer, og blækket på købsdokumentet var knap blevet tørt inden Hans Jacobsen gik i gang på markerne i Vester Terp. Der var nok at tage fat på, grøfter skulle ryddes, drænledninger vedligeholdes, der skulle pløjes og harves og sås kunstgødning, så sædekom kunne komme i jorden. I de tidlige forårsmåneder boede Hans Jacobsen alene på gården i Vester Terp. Eline og de fem børn fulgte efter i starten af sommeren. De havde boet i Rurup hos Elines forældre, indtil købet af ejendom var faldet på plads. Men der kunne nemt være blevet færre børn på flyttelæsset. Glæden over snart at skulle flytte ind på deres egen gård i Vester Terp havde i lang tid været trængt op i en krog. Havde stået afventende og håbet på snarest at kunne få lov at fordele sig på Lundsgård og i dens beboere. Det var nyfødte Anne Lise, der havde holdt den i skak.

Et barn var en glæde, men også en mund mere der skulle mættes og en krop mere der skulle skaffes tøj til. Eline og Hans Jacobsen havde vendt og drejet deres muligheder. En af dem var at bortadoptere den nytilkomne. Elines bror, Loren Andersen og hans kone Lise fra Haderslev, var barnløse og interesserede. Anne Lise endte dog med at blive hos sine forældre, og flyttede sammen med dem og hendes fire søskende til Vester Terp.

Gunder Marie startede i Vester Terp skole sammen med søsteren Marie Cathrine, og i løbet af kort tid blev familien en del af livet i landsbyen Vester Terp samt af livet i Nørre Løgum Sogn.

Da naboerne Kristine og Anders Bentzen i sommeren 1934 manglede plads til at holde deres guldbryllupsfest, faldt det naturligt, at de spurgte, om de kunne låne naboens ladebygning til formålet. Den 27. juli holdt Kristine og Anders Bentzen derfor guldbryllup i Eline og Hans Jacobsens lade sammen med næsten 70 mennesker fra deres familie-og vennekreds.

Rejsegilde på Forsamlingshuset i Løgumgård i 1934

Forsamlingshusliv og bondefangeri

For Eline og Hans Jacobsen, der var grundtvigianere med rødder i både højskoleverdenen og de kirkelige frimenigheder, var det en selvfølgelighed, at forsamlingshuset blev et naturligt mødested for både dem selv og deres børn. Allerede i juni 1934 tegnede Hans Jacobsen sig for en andel i det forsamlingshus, der var på tegnebrættet i Løgumgårde, og hvor man to år senere kunne holde rejsegilde. Her deltog han i mange år sammen med Eline korsang. I starten foregik turen fra Vester Terp til Løgumgårde på gåben, og først senere, da der var blevet lavet mulighed for at have heste opstaldet bagved forsamlingshuset, kørte de i hestevogn med hesten "Lillemand" spændt for..

Når der blev spillet dilletant eller indbudt til foredrag i forsamlingshuset, var de blandt tilhørerne, og når der kom unge på besøg fra en af de to fadderskabsforeninger på Mors eller Gentoft, bød Eline og Hans Jacobsen sig til med indkvarteringsplads til de unge gæster.

Forsamlingshuset blev i øvrigt det sted, hvor mange af sognets unge mødtes for om vinteren at danse folkedans, dyrke gymnastik, spille dilletant eller lytte til foredrag. Den årlige Afstemningsfest i februar til minde om afstemningen i 1920 var et af vinterens sikre programpunkter.

I sommerhalvåret spillede karlene fodbold, mens det mest var kurvebold, der fristede pigerne. Der kom for alvor gang i sognets foreningsarbejde, og Nr. Løgum Idræts og Ungdomsforening voksede ud af aktiviteterne omkring forsamlingshuset.

Senere var Hans Jacobsen et aktiv bestyrelsesmedlem, der var med til at sende både egne børn og unge fra sognet på genvisit på Mors og i Gentoft. På disse ture blev bl.a. Den Internationale Højskole i Helsingør brugt som fælles overnattingssted, inden sognets unge stiftede nærmere bekendtskab med de private Gentoft hjem.

Sognets unge vendte hjem til hverdagen fyldt op af indtryk fra en verden, der gjorde deres verdensbillede større, men også med anderledes erfaringer om hvordan verden omkring dem var skruet sammen. Det skortede ikke på opmærksomhed, når sønderjyderne kom på besøg. På en af turene til Gentoft blev der ved ankomsten på stationen taget billeder af hele den sønderjydske flok. Fotografen var samme aften tilstede ved en lille sammenkomst, hvor han viste billederne og modtog bestillinger. For at gøre tingene så enkelt som muligt, foreslog han, at billederne blev betalt med det samme.

Sønderjyderne betalte, men så aldrig billederne. Til gengæld var de måske blevet lidt klogere på betydningen af ordet bondefangeri!

Året før, Eline og Hans Jacobsen flyttede ind på gården i Vester Terp, var der som en slags venligsindet medrejsende også flyttet en kartoffelmelsfabrik til egnen. Som et led i de almindelige kriseforanstaltninger, og for at give det økonomisk hårdt trængte landbrug, der især på de lette jorder trængte til et løft, en saltvandsindsprøjtning, vedtog Rigsdagen i maj 1933 en lov, der støttede kartoffelmelsproduktionen. Loven lagde op til at der, inklusive den bestående fabrik, rundt i landet skulle etableres syv fabrikker. Allerede samme år blev Det Sønderjyske Andelskartoffelmelsselskab stiftet, og efter lidt tovtrækkeri mellem Tinglevegnen og Nørre Rangstrup, endte det med, at fabrikken blev placeret i Toftlund. Her var der en jernbane, som kunne bruges i forbindelse med transport af kartoffelmelet og her løb en å, som spildevandet kunne ledes ud i.

Hans Jacobsen købte andele i kartoffelmelsfabrikken, og kartoffelavlens blev i

årene frem over en vigtig indtægtskilde og sikker afsætningsmulighed. Ud over salget af kartoflerne, havde han som andelshaver også mulighed for at købe foder til staldens dyr, endda til en fordelagtig pris. I forbindelse med fremstilling af kartoffelmel og stivelse fremkom affaldsproduktet pulp. Kartoffelpulpen blev leveret med lastbil fra fabrikken i Toftlund, og blev lagt tæt på stalddøren mod syd, hvorfra den på trillebør nemt kunne køres ind til staldens dyr.

Det var ikke kun unge fra andre dele af landet og de nærmeste naboer, der nød godt af gæstfriheden og det rummelige stuehus hos Eline og Hans Jacobsen. Også de dele af familien, der på egen krop mærkede 1930-ernes verdensomspændende krise, fik logi her i kortere eller længere perioder. Efter en alvorlig økonomisk nedtur, hvor de mistede store værdier, vendte broderen Martin og hustruen Ivo i 1935 hjem til Danmark sammen med deres lille datter Gunhild.

**Martin, Ivo og lille
Gunhild på Åstrupvej i
Haderslev i 1935**

I et års tid opholdt de sig af flere omgange i Vester Terp hos Eline og Hans Jacobsen og i Haderslev hos Maren og J.S. Jacobsen på Åstrupvej. Mens lille Gunhild brugte dagene på leg med fætre og kusiner i haven i Vester Terp, var Martin fra morgen til aften i gang med at hjælpe sin bror med dræningsarbejdet på de lavtliggende marker vest for gården.

Udlængslen sad dog stadig i kroppen på Martin, og da Ivo, der jo stadig havde sine forældre i USA, også gerne ville tilbage til Californien, blev de enige om at rejse tilbage til Californien for at starte på en frisk og give lykken endnu en chance. Det lykkedes for dem at få opbygget en mælkefarm i Solvang, og da den danske kronprins Frederik og kronprinsesse Ingrid i april 1939 lagde vejen forbi danskerkolonien, var det den fireårige Gunhild Jacobsen, der overrakte det kommende regentpar en buket blomster.

I Danmark syntes de danske landmænd imidlertid ikke at være indstillet på at give flere chancer til deres politikere. Landmændene, der var i nød, stillede krav. At de mente, hvad de sagde, blev tydeligt, da mellem 40–50.000 landmænd den 29. juli 1935 troppede op på Amalienborg Slotsplads for at klage deres nød til kongen. Mellem de mange landmænd på slotspladsen var også Hans Jacobsens svigerfar, Hans Peter Andersen, fra Rurup. Med deres fremmøde lagde de pres på politikere og konge for at få deres krav igennem om, at kronen skulle devalueres og at der skulle indføres mindstepriser på kød. Derudover krævede de beskyttelse mod kornimport samt lavere ejendomsskatter.

Det lykkedes ikke landmændene at komme igennem med deres krav, og heller ikke deres politiske talerør, Det Fri Folkeparti, der senere skiftede navn til Bondepartiet, fik med deres til tider højreradikale retorik, nogen afgørende parlamentarisk indflydelse.

1930'ernes krise havde den positive effekt, at man rykkede sammen på flere planer. Befolkningen i landets forskellige egne kom tættere på hinanden. I 1935 blev Lillebæltsbroen indviet og to år senere stod Storstrømsbroen færdig. Byernes arbejdsløshedskøer var fødekæde til fagforeningerne og deres politiske tvilling, Socialdemokratiet. I 1935 lød partiets valgslogan:

Stauning eller kaos

Konfirmandholdet i Døstrup, 10.april 1938. Gunder Marie står på forreste række som nummer tre fra højre.

Konfirmandholdet Døstrup, den 17.maj 1940. Marie Cathrin står yderst til venstre.

Billedet af konfirmanderne fra 1938 viser Gunder Marie stående ved siden af Thyra C. Petersen fra Døstrup, og det er næppe tilfældigt, at Gunder Marie er søgt hen i nærheden af Thyra. Thyras far var handelsmanden Jørgen Petersen fra Døstrup, og Hans Jacobsen nød godt af hans forbindelser og handelstalent. Da der skulle købes ny besætning efter mund-og klovsygeudbruddet i 1938-39, var samme Jørgen Petersen en god hjælp for Hans Jacobsen.

Også i familierne rykkede man tættere sammen, og blev både nationalt og politisk bevidst i de valg, man foretog. Da Gunder Marie, som den første i børneflokkene i Vester Terp skulle konfirmeres, gik overvejelserne hos Eline og Hans Jacobsen på, om præsten i Nr. Løgum Sogn var tilstrækkelig dansksindet til, at datteren skulle konfirmeres hos ham. I nabosognet Døstrup blæste andre danskvenlige vinde, og præsten Hans Ebbesen herfra blev valgt til at konfirmere deres ældste datter. Gunder Marie blev konfirmeret palmesøndag den 10. april 1938, og to år senere blev søsteren Marie Cathrine konfirmeret samme sted – ligeledes en Palmesøndag, den 17. marts

Selvom præsten i Nr Løgum sogn blev fravalgt i forbindelse med de to konfirmationer, så lagde Hans Jacobsen på skoleområdet sine kræfter i det lokale. Han sad af flere omgange i såvel skolekommission som skolenævn ved skolen i Vester Terp.

Familiesammenkomsterne, og herunder fætter-og kusinefesterne, blev regelmæssige begivenheder. Når familiemedlemmer var på besøg fra Californien, var det en oplagt anledning til at mødes og få indblik i hinandens verdener. I det omfang det kunne lade sig gøre, forsøgte familierne fra den anden side af Atlanterhavet, at planlægge deres besøg, så de samtidig havde mulighed for den fjerde juli at deltage i årets Rebildfest .

I Vester Terp var der masser af plads, både til overnattende gæster og til familielege under kastanjetræerne på den store græsplæne. Men også andre haver lagde græsplæner til familiefesterne.

I 1938 var Eline og Hans Jacobsen til fætter-og kusinefest i haven hos bedstefars svoger, Peter Rostgård Andersen, i Københoved.

Det blev samtidig den sidste store familiekomssammen for Hans Jacobsens mor, Gunder Marie. Hun døde den 23. marts 1940 i Haderslev, og blev begravet ved Haderslev Domkirke den 27. marts, ved siden af hendes ægtefælle Jacob T. Jacobsen.

Fætter-kusinefesten hos Peter Rostgård i Københoved i 1938.

- 3: Erik Jacobsen
- 7: Ejner Rostgård Andersen, Københoved
- 8: Kirsten Rostgård Andersen, Københoved
- 11: Bent Andersen, Vejen
- 12: Anne Andersen, Vejen
- 16: Lise Andersen (Lorens Jacobsens første kone)
- 19: faster Frederikke
- 21: Gunder Marie Jacobsen
- 24: Marie KMatrine Andersen, født Thielsen
- 30: Hans Andersen Jacobsen, Vester Terp
- 36: Carl Brodersen, Korup
- 37: Eline Jacobsen, født Andersen, Vester Terp
- 38: Eline Brodersen, født Jacobsen, Korup
- 39: Maren Christensen, født Jacobsen, Haderslev
- 40: Jacob Schmidt Christensen, Haderslev
- 44: Johannes Jacobsen, Årø
- 46: Henry Andersen, Vejen
- 58: Holger Andersen, Ruirup

Boet efter Gunder Marie og Jacob Jacobsen blev gjort op i løbet af eftersommeren samme år, og ved skifterettens behandling af boet, varetog svogeren Jacob S. Christensen fra Haderslev, de fleste af arvingernes interesser.

Gunder Marie havde efter Jacobs død i 1931 valgt at sidde i uskiftet bo, og ved den endelige opgørelse over ægteparrets bo i september 1940 var der aktiver for 2510 kroner. Vedrørende passiver fortæller hovedbogen i skifteretten:

Passiverne andrager intet, idet

Grosserer J.S. Christensen erklærer et Laan f. egen Regn. som affholdt Begr. Dag.

Notatet fra skifteretten antyder, at Jacob S. Christensen til det sidste stod bi med økonomiske midler. Udover, at han nærmest ene mand tog sig af boets opgørelse i skifteretten, betalte han formentlig også omkostningerne ved Gunder Maries begravelse af egen lomme.

Da boet skulle gøres op, var der ialt ti livsarvinger:

Hans Andersen Jacobsen, Vester Terp, Eline Brodersen f. Jacobsen, Korup, Johannes Jacobsen, Årø, Alfred Jacobsen, Californien, Martin Jacobsen, Californien, Frede Schmidt, Åbenrå, Gunnar Schmidt, Åbenrå, (Frede og Gunnar var sønner af Søsteren Ane Jacobsen, der døde i 1935), Viggo Jacobsen, Haderslev, Erik Jacobsen og Maren Christensen f. Jacobsen, Haderslev.

Hans Andersen Jacobsens arvepart lød på 85 kroner. Til sammenligning kan man blandt andet se af hans regnskabsbøger, at han i 1941 solgte 1 tønde (100 kilo) kartofler til lærer Neisig i Vester Terp Skole for 12 kroner.

Til kamp på flere fronter

Det ligger lige for at betragte erhvervelsen af ejendommen i Vester Terp som en del af den kamp om jorden, som begyndte allerede i 1880-erne i Nordslesvig. Det tyske mindretal var heller ikke tilfreds med grænsedragningen efter 1920, og da de sønderjyske landmænd i midten af 1920-erne blev ramt af en svær krise, forsøgte mindretallet sig med et fremstød.

I 1926 blev *Kreditanstalt Vogelgesang* oprettet med det formål at udlåne tyske statsmidler til landmænd i landsdelen. Lånekapitalen kom ad hemmelige kanaler fra den tyske stat.

Året efter kom det danske svar. Som et modtræk blev Foreningen Landeværnet stiftet. Under mottoet "Dansk jord på danske hænder" var det meningen at Landeværnet skulle give billige og også risikovillige lån til dansksindede landmænd i den "truede firkant" mellem Højer, Løgumkloster, Aabenraa og Gråsten. Landmændene kunne så forhåbentlig bedre modstå de fristende tilbud fra Kreditanstalt Vogelgesang. Ikke mindst håbede man på, at de landmænd, der ikke kunne modstå de tyske fristelser, i det mindste ikke ville gå ind på betingelser om for eksempel at fjerne gårdens flagstang eller vælge tysk skolegang til deres børn. Johan Blume, der var gået konkurs med ejendommen i Vester Terp, tilhørte egnens tyske mindretal på egnen. Da Hans Jacobsen købte ejendommen, kom jord og ejendom på danske hænder.

Tyske privatskoler blev en del af det samlede undervisningstilbud i Sønderjylland og i Vester Terp. Her havde det tyske mindretal i starten af 1930-erne på Løgum Bjerger bygget en tysk privatskole. Dermed havde egnens befolkning mulighed for at vælge mellem en dansk eller en tysk skolegang for deres børn. Eline og Hans Jacobsen var flyttet fra Bevtøft, hvor ånden efter en af sønderjydernes og danskhedens bannerførere, storbonde og mølle ejer Hans A. Kryger, havde sit tag befolkningen. I Nørre Løgum var de i et sogn, hvor spændingen mellem dansk og tysk nogle gange fik gnister til at springe. Dette måtte Hansine Blume, gift med Johan Blume, erkende, da hun i 1934 traf et valg, som skolekommissionen ved Vester Terp Skole ikke ville acceptere. De sendte denne skrivelse til sognerådet i Nørre Løgum:

Skolekommissionen var den 9.3.1934 kaldt sammen til Møde. Hele Skolekommissionen gav Møde undtagen Thomas Hansen. Man enedes om sende følgende Andragende til Sogneraadet:

Undertegnede Skolekommission for Vester Terp anmoder herved Sogneraadet om at give nuværende Haandgeringslærerinde Hansine Blume ved V.Terp Skole hendes Opsigelse som Haandgeringslærerinde ved nævnte Skole med den kortest mulige Frist.

Som Begrundelse for denne Anmodning anføres: følgende:

Da Johan Blume har udmeldt sin Datter af vor danske Kommuneskole og indmeldt hende i den nyoprettede tyske Privatskole, paa Løgumbjærg, anser Skolekommissionen det for urigtigt, at Fru Blume fremdeles fungerer som Haandgeringslærerinde ved en Skole, som Hr. og Fru Blume ifølge nævnte Udmeldelse altsaa ikke mere nærer nogen Interesse for. Skolekommissionen henstiller til Sogneraadet, at Fru Blume faar Opsigelsen om muligt straks .

P.Sk.V

Adelbert Paulsen Formand

Peter Møller

Martin Ottson

Peter Petersen

Formanden for Skolekommissionen ved Vester Terp Skole, Adelbert Paulsen, tilhørte det tyske mindretal, hvilket ikke har gjort sagen mindre prekær. Snart skulle også Eline og Hans Jacobsen få dansk/tysk problematikken inden for egne fire vægge.

Konfirmation, kartofter og køer

Hitlers bestræbelser på at skaffe det tyske folk "lebensraum" i Østeuropa fandt sted, samtidig med at Eline og Hans Jacobsen fandt deres plads i lokalsamfundet Vester Terp. Deres forholdsvis snævre vennekreds kom til at omfatte Lidde og Philip Meyhof, Toftlund, Christine og Jørgen Petersen, Døstrup og Magda & Jens Mathiesen fra Drengsted.

12. März 1938

Oesterreich kehrt heim ins Reich!

September 1938

Sudetenland kehrt heim ins Reich!

März 1939

Böhmen und werden deutsches
Mähren Protectorat!

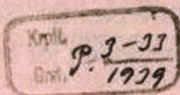
März 1939

M e m e l kehrt heim ins Reich!

3. April 1939

Nordschleswig

stimmt für

Slesvigsk Parti!

Da Hans Jacobsen satte sit kryds på stemmesedlen ved folketingsvalget den 3. april 1939, havde han i aviser og på plakater lagt mærke til en aggressiv valgkamp fra det tyske mindretals side. Dele af det tyske mindretal øjnede en chance for at få den dansk/tysk grænse rykket nordpå, og man kunne ikke være i tvivl om meningen med teksten på plakaterne i Nordslesvig. Til trods for, at DNSAP - (Dansk Nationalsocialistisk Arbejderparti) ved valget fik fire mandater valgt ind i folketingssalen, og at næsten hver fjerde i Løgumkloster-området stemte tysk, tydede ikke meget på, at der var en reel risiko for, at Hans Jacobsen igen skulle komme til at bo i en del af det tyske rige – og dog, også i Vester Terp drøftede man mand og mand imellem, hvad brugen af hagekorsflaget og den ustabile politiske situation i nabolandet mon ville føre til.

Dagligdagen indeholdt ellers mere end tilstrækkeligt af spekulationer. I stalden florerede endnu engang mund- og klovsygen, og alle måtte tage deres forholdsregler og forsøge at sikre sig bedst muligt.

Da priserne på stude var faldet drastisk igennem de sidste par år, gik Hans Jacobsen med planer om at få indkøbt avlsdyr, der fremfor kød kunne sikre en større produktion af mælk. I april 1939 solgte han et af de sidste hold stude til en køber på østkysten;

Haderslev, den 24. April 1939

Kære Svoger.

Du bedes levere Studene nu

paa Lørdag til Aabenraa ved Svends Græsmark.

Kom om Eftermiddagen der er jeg selv dæromkring

Kl. 2½ men lad dem ikke komme løs da vi

skal have dem mærket. Kan I ikke finde Græsmarken

saa kør hen til Svends Gaard. Ja hvis det kan

gøres til normal Priis (-en 3-3½ Kroner pr Styk)

saa se af faa dem vaccineret for Mund-og Klovsyge.

Kan du ikke faa dem vaccineret paa Stalden saa bedes

Du ringe straks da jeg saa skal have en Dyrlæge i

Aabenraa til at bestille Vaccinen satraks i København, det

tager en 3-4 Dage og Studene maa ikke komme paa

Græs før de er indspoitet for Mund og Klovsyge.

Alle Studene fra Bedsted Sogn

leveres paa Tirsdag hertil

og da Damerne og Carl og Line

og Chr Brodersen og kone

kommer med, ville vi gjerne se Eder

og Bedstemor her paa Fredag til Kaffe

Med hilsen fra Hjem til Hjem

Eders Jakob Christensen

Tirsdag den niende april 1940 om morgenen tog Hans Jacobsen ingen chancer, men gik ovenpå og gav besked til sine børn. Anne Lise hørte hans skridt på trappen, og få øjeblikke efter stak han hovedet ind af døren til hendes værelse og beskeden:

-Du skal ikke i skole idag!

Seksårige Anne Lise var et stort spørgsmålstejn. For godt en uge siden, var hun startet i første klasse, havde fået skoletaske, penalhus og havde også lavet de første lektier. Og nu skulle hun så alligevel ikke ...

Måske brugte faren ordene besættelse eller krig, men da Anne Lise lidt senere fra soveværelsesvinduet så de tyske flyvemaskiner, der i trætophøjde som store mørke rovfugle kom glidende ind over hendes barndomshjem, forstod hun lidt bedre, hvorfor hendes far havde givet både hende og hendes tre søskende, Thomas, Hans Peter og Mie, besked om at blive i hjemmet.

OPROP!

Til Danmarks Soldater og Danmarks Folk!

Uten Grund og imot den tyske Regjerings og det tyske Folks oprigtige Onske, om at leve i Fred og Venskab med det engelske og det franske Folk, har Englands og Frankrigets Magthavere ifjor i September erklæret Tyskland Krigen.

Deres Hensigt var og blir, efter Mulighet, at treffe Afgjørelser paa Krigsskuepladser som ligger mere afsides og derfor er mindre farlige for Frankriget og England, i det Haab, at det ikke vilde være mulig for Tyskland, at kunde optræde stærkt nok imot dem.

Af denne Grund har England blandt andet stadig krenket Danmarks og Norges Neutralitet og deres territoriale Farvand.

Det forsøkte stadig at gjøre Skandinavien til Krigsskueplads. Da en yderlig Anledning ikke synes at være givet efter den russisk-finske Fredsslutning, har man nu officielt erklæret og truet, ikke mere at taale den tyske Handelsflaates Seilads indenfor danske Territorialfarvand ved Nordsjøen og i de norske Farvand. Man erklærte selv at vilde overta Politisigten der. Man har tilslut truffet alle Forberedelser for overraskende at ta Besiddelse af alle nødvendige Støttepunkter ved Norges Kyst. Aarhundredes største Krigsdriver, den allerede i den første Verdenskrig til Ulykke for hele Menneskeheden arbeidende Churchill, uttalte det aapent, at han ikke var villig til at la sig holde tilbage af «legale Afgjørelser eller neutrale Rettigheder som staar paa Papirlapper».

Han har forberedt Slaget mot den danske og den norske Kyst. For nogen Dager siden er han blit utnevnt til foransvarlig Chef for hele den britiske Krigsføring.

4.

Den tyske Regjering har til nu overvaaket denne Mands Forholdsregler, men den kan ikke taale, at en ny Krigsskueplads nur blir skaffet efter de engelsk-franske Krigsdriveres Ønsker.

Den danske og den norske Regjering har siden Maaneder hat Beskjed om disse Forsøk.

Likeledes er deres Holdning ingen Hemmelighet for den tyske Regjering. De er hverken villige eller istand til at kunne yde en virksom Motstand mot det engelske Indbrudd.

Derfor har Tyskland besluttet at foregripe det engelske Angrep og med sine Magtmidler selv at overta Beskyttelsen av Danmarks og Norges Kongeriges Neutralitet og værne den saalenge Krigen varer.

Det er ikke den tyske Regjerings Hensigt at skaffe sig et Støttepunkt i Kampen mot England, den har udelukkende det Maal at forhindre at Skandinavien blir Slagmark for de engelske Krigsuldveiser.

Af denne Grund har sterke tyske Militærkrefter siden idag morges tat Besiddelse af de vigtigste militære Objekter i Danmark og Norge. Over disse Forholdsregler treffes der for Tiden Overenskomster mellem den tyske Riksregjering og den Kongelige Danske Regjering. Disse Overenskomster skal sikre at Kongeriget består videre, at Hæren og Flaaten opretholdes, at det Danske Folks Frihet agtes og at dette Lands fremtidige Uafhængighet fuldt ut sikres.

Indtil disse Forhandlinger er afsluttet, man der ventes at Hæren og Flaaten har Forstaaelse for dette, likeledes at Folket og alle kommunale Steder er fornuftige og har god Vilje, slik at de undlater enhver passiv eller aktiv Motstand. Den vilde være uten Nytte og bli bruddt med alle Magtmidler. Alle militære og kommunale Steder anmodes derfor straks at oppta Forbindelsen med de tyske Kommandører.

Folket opfordres til at fortsætte det daglige Arbeide og til at sørge for Rolighet og Orden!

For Landets Sikkerhed mot engelske Overgrep sørger fra nu af den tyske Hær og Flaate.

**Den Tyske Kommandør
Kaupisch**

4.

Hans Peter, der lige var fyldt tolv, og Thomas, der med sine ni år gik i tredje klasse, har næppe haft det store at indvende mod en skolefriday, og Eline har sikkert nydt, at den nykonfirmerede Mie kunne give en ekstra hånd med.

Op af formiddagen dukkede Hans Jacobsen og daglejeren Jep Jeppesen op i køkkenet. De holdt pause fra arbejdet med at køre mæg ud, og ved køkkenbordet drøftede de situationen med de tyske troppers besættelse af deres land.

Der blev lyttet intenst, da landets statsminister, Thorvald Stauning, i radioen appellerede til danskerne om samarbejde og overgivelse i forhold til besættelsesmagten.

"Det er nu godt man har sit danske statsborgerskab", bemærkede Hans Jacobsen.

Jep, der var meget dansksindet, kunne næppe være mere enig.

Da den - efter Eline og Hans Jacobsens mening - for tyskvenlige præst, pastor Simonsen, i 1941 blev udskiftet med modstandsmanden Edward Eigil Ernsten, sluttede Eline og Hans Jacobsen sig til Nørre Løgum Sogns menighed. I marts 1942 blev Hans Peter konfirmeret i sognekirken og i august samme år var kirken ramme om efternøleren Gretes barnedåb.

Konfirmationsholdet fra marts 1942 sammen med pastor Edward Eigil Ernsten, foran Nr. Løgum præstegård. Hans Peter står i bagerste række som nr. tre fra venstre. På forreste række, yderst til højre sidder min mor Christine Magdalene.

Anden Verdenskrig rasede for fuld kraft på Østfronten, og den tyske krigsmaskine havde brug for masser af materiel og mandskab. Nazisternes propaganda og fangarne nåede også det tyske mindretal i Nordslesvig og Vester Terp.

Gunder Marie blev i maj 1943 gift med Asmus Paulsen, søn af skolekommissionens formand, Adelbert Paulsen. De nygifte flyttede ind på første sal hos Eline og Hans Jacobsen, og blev boende her indtil efteråret 1946, hvorefter de flyttede til Tornskov. Asmus, der som sin far tilhørte det tyske mindretal, deltog i krigen på tysk side. Han kørte som lastbilschauffør materiel og forsyninger fra Klagenfurt i Østrig til de tyske tropper på Østfronten

I starten af september 1943 blev Hans Jacobsen morfar for første gang, da Gunder Marie den 4. september fødte sønnen Hans Jacobsen Paulsen.

I hjemmet i Vester Terp fortsatte rækken af konfirmationer, og i april 1944 blev Thomas konfirmeret i Nørre Løgum kirke.

Konfirmationsholdet fra april 1944 sammen med pastor Edward Eigil Ernstsøn, foran Nr. Løgum præstegård. Thomas står forrest i midten

1943 blev også det år hvor der skete der radikale ting i stalden hos Hans Jacobsen.

Sammen med snesevis af andre bønder i Tønder amt skiftede Hans Jacobsen i løbet 1940'erne sin korthornsbesætning ud med rød dansk malkerace (RDM) for i langt højere grad at satse på malkekvæg. Hidtil havde korthornskvæget, kødproduktionen og herunder især opfedning af stude været vigtigst. Omlægningen af produktionen var et forsøg på at forandre det vestslesvigske landbrug, og at det ikke var lykkedes at gennemføre ændringen hurtigere end tilfældet var efter genforeningen, hang blandt andet sammen med at især opfedningen af stude havde sin rod i de naturgivne forhold i det vestslesvigske eng- og marskland. Der blev fedet rigtig mange stude i Tønder Amt, og i tiden fra midten af tyverne frem til 1950 udgjorde studene stort set den samme andel af den samlede kvægbesætning i amtet.

**Elline og Hans Jacobsens
naboer, Laust Mattesen og
Trine Klänge, med deres to
køer af racen Dansk Kort-
horn**

Hans Jacobsen solgte sine 11 køer, syv ungkreaturer og fem etårige kalve til landmænd i Højer, Løjtved, Øster Gasse og Skærbæk.

Til gengæld købte han nye avlsdyr langt fra Vester Terp. Han rejste sammen med vennen og handelsmanden Jørgen Petersen til Sjælland for at købe nye avlsdyr, og i april måned ankom syv nyindkøbte, tuberkulosefrie RDM-kvier fra Frederiksborg Amt. Over de næste måneder ankom yderligere ni kvier, to køer og en tyr fra samme område.

Rød Dansk Malke race

Investeringen i den nye besætning beløb sig i alt til 2570 kroner. Hans Jacobsen måtte punge ud med 9721 kroner for alle de nyindkøbte dyr, og fik 7150 kroner ind ved salget af sine egne kreaturer. Gennemsnitsprisen for de nyindkøbte kvier lød på 377 kroner pr. kvie.

Udskiftningen af besætningen var en alvorlig økonomisk belastning, og der var hårdt brug for de penge, der kunne tjenes ved salg af især kartofler til private i omegnen. Ud over kartofler var der også ærter, lupiner og kunstgødning på salgslisten.

En af siderne fra Hans Jacobsens regnskabsbog giver et indblik i af omfanget af handlen ved siden af det ordinære landbrug.

Jørgen Petersen købte i løbet af foråret 1943 300 kilo kunstgødning, 200 kilo kartofler, 30 kilo lupiner, 10 kilo ærter og 2 teglstensplader for i alt 165,60 kroner..

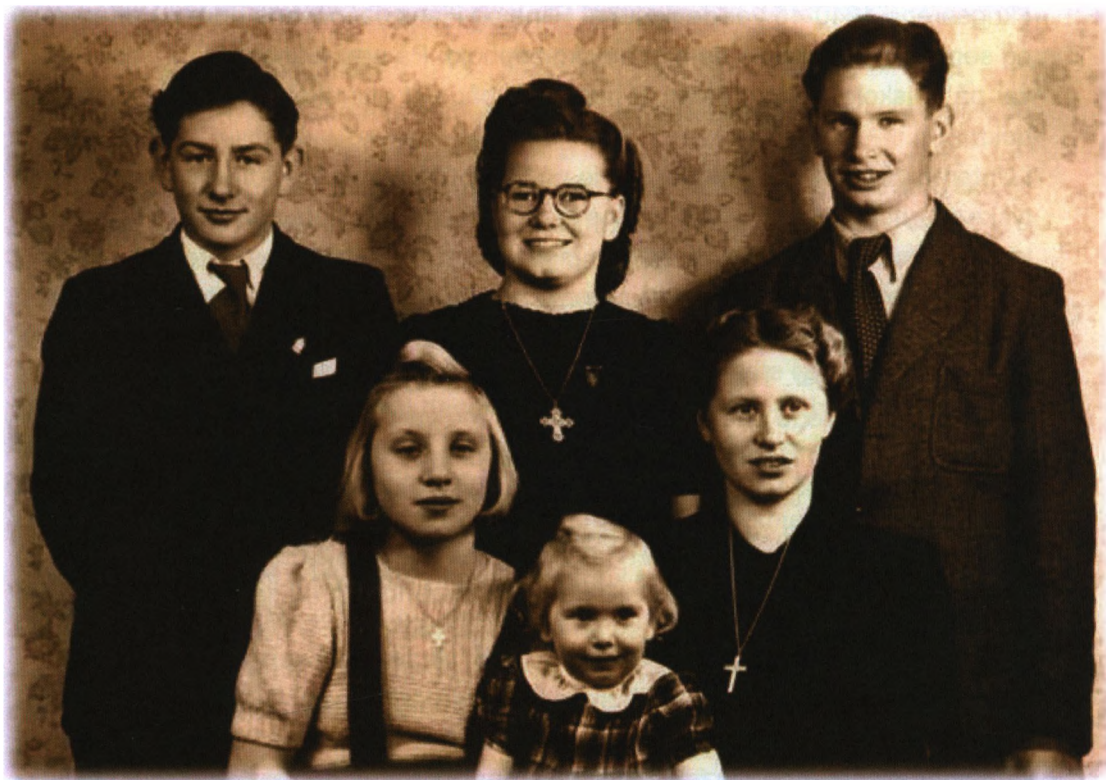
Betalingen af disse ting skete ved, at Hans Jacobsen fik et tilgodehavende på bedækning af to hopper samt at Jørgen Petersen betalte 3x30 kroner for at have haft kreaturer i foder. Det samlede resultat af denne naturalieøkonomi blev at Hans Jacobsen endte med at have 20 kroner til gode hos Jørgen Petersen. Der blev også solgt kød, og når selveste mejeribestyreren Petersen stod og manglede svinekød, var der arbejde til hjemmeslagter Jens Wind fra Nørre Løgum.

Sidst i marts 1942 købte mejeribestyrer Petersen i Løgumgårde et slagterisvin på 80,5 kilo for 207,69 kroner og havde dagen i forvejen også fået leveret kød for 84 kroner

Peter Holten U. Frøp

21-4	800 # Kalkbølger a 24,50 Kr	98 00
7-6	700 # do a 24,50 "	49 00
-	+ Falloy af Frøgt.	
7-4	an 300 kg Alpha 30-4 - 1943 ^{avg. out d 23/6 1941} betalt 28 50 ^{47 00}	
27-3	Jørgen Petersen Bøsting
an 300 kg. Ralkvalstof 32,10 Kr.	96 30
"	" 200 kg Kartoffler (varam) 14,45 "	28 90
"	" 30 " Lupiner 110 00 pr. 100 kg	33 00
"	" 10 " Citrus 75 00 " "	7 40
20-10	pr. Bedømmingspenge 2 Hopper / Fælled 90,00	90 00
	pr. 2 Tyltestrønder	165 60
	pr. 3 fange vedholdspenge	90 00
		75 60
		35 00
		110 00
		90 00
		90 00
30-3	1943 af H. Halden innasminde Røjtning	
	an 200 kg Alpha Kartoffler a 9,50
betalt d. 20/4-1943	19 00
13-4	Andreas Petersen Frøngsted
an 600 kg Alpha betalt d. 10-5-1943	57 00
13-4	Lbrt. Brodersen Virvinn
an 400 kg Alpha betalt 17-4-1943	38 00
13-4	Asis Jørgensen Fælled
100 kg Alpha betalt d. 4-6-1943	9 50

Julen 1944

**Bagerst fra venstre: Thomas, Mie, Hans Peter
forrest fra venstre: Anne Lise, Grete, Gunder Marie**

Efterskoletid

I krigsårene 1940-45 var de fleste af Eline og Hans Jacobsens børn på efterskole og senere igen ventede dem et højskoleophold. På nær Gunder Marie, der ikke var på højskole, deltog resten af børnene i både et efterskole- og et højskoleophold.

I vinteren 1938-39 var Gunder Marie på Rens Efterskole få kilometer nord for den tyske grænse, mens Marie Cathrine to vintre senere var elev på Ølgod Efterskole, der på dette tidspunkt var en ren pigeskole. Drengene Hans Peter og Jacob Thomas var begge på Agerskov Efterskole, der som den første efterskole i Sønderjylland blev oprettet i 1919. Hans Peter var der i vinteren 1943-44, og Thomas den følgende vinter. Thomas var så uheldig i en gymnastiktime at brække sin venstre arm allerede omkring efterårsferien, og var hjemme i Vester Terp indtil jul. Her hjalp han til, i det omfang armen tillod det. På den anden side jul var kræfterne i armen tilbage, og da foråret nærmede sig, hjalp han sammen med Hans Peter i marken ved forårsarbejdet.

I starten af maj 1945 var Asmus kommet hjem fra den tyske front, og opholdt sig det meste af tiden oppe på første sal sammen med Gunder Marie og deres lille nyfødte Bert, der skulle døbes den sjette maj. Hans Jacobsen havde sammen med sønnerne Hans Peter og Thomas kørt halm ud i en grøft ude i engene vest for gården, og indendørs havde Eline sammen med døtrene Mie og Annelise samlet tøj sammen til alle familiemedlemmer. Rygterne gik, at det måske kunne komme til kampe i forbindelse med at de allierede trængte tyskerne længere og længere tilbage. Man forberedte sig med andre ord på at skulle forlade gården og eventuelt søge ud i engenes grøfter og skjul. Aften efter aften lyttede man anspændt til radioens nyheder fra BBC i London, hvorfra den danske modstandsbevægelse i kodede meddelelser blev orienteret om nedkastninger af især materiel til modstandskampen.

Den fjerde maj om aftenen lidt før klokken halv ni sad Eline og Hans Jacobsen sammen med børnene Gunder Marie, Mie, Hans Peter, Thomas og lille Grete på næsten tre år inde i midterstuen. Sammen med det kun månedgamle barnebarn Bert ventede de på den danske stemme fra BBC-studiet. Asmus var oppe på første sal, og Anne Lise var i rødt og hvidt på vej ned af trappen ude i forstuen. Til hendes tolv års fødselsdag fire dage tidligere havde søsteren Gunder Marie foræret hende en rød halskæde, og søsteren Mie, havde strikket en hvid sweater til hende. Midtvejs på trappen bristede halskæden, og det var svært at holde tårerne tilbage, da hun gik ind gennem lillestuen på vej mod midterstuen, hvorfra hun pludselig hørte klappen, hujen og glade mennesker. Hvad fejlede de? Hvad foregik der?

Da Anne Lise åbnede døren ind til midterstuen, fik hun, mellem alle de glade mennesker, øje på sin far i hjørnet bag skrivebordet. Han rejste sig, gik om på den anden side af skrivebordet, trak skrivebordsskuffen ud og fandt sin salmebog i skuffen, inden han sagde:

-Nu vil jeg foreslå, at vi sammen synger "Nu takker alle Gud".

Befrielsesbudskabet den fjerde maj om aftenen, med beskeden om at de tyske Tropper i Holland, Nordvesttyskland og i Danmark havde overgivet sig, var et længe ventet budskab og udløste glæde og begejstring over hele landet. Glæden, som den tolvårige Anne Lise oplevede hos sine forældre og søskende i midterstuen, kom til udtryk på mange måder. Folk strømmede ud på gaderne og fejrede befrielsen, rev deres mørklægningsgardiner ned, tændte lys i vinduerne og løb med Dannebrog i gaderne. I dagene efter kom Dannebrog i brug ved enhver tænkelig lejlighed, også i Vester Terp, og når flaget her ikke var hejst, havde det hos Eline og Hans Jacobsen sin faste plads på det lille bord ude i forstuen.

Den tyske kapitulation trådte i kraft fra om morgenen den femte maj klokken otte, og dagen blev Danmarks officielle befrielsesdag. Hos Eline og Hans Jacobsen blev det samtidig den dag, hvor de sidste praktiske ting skulle ordnes inden Berts barnedåb søndag den 6.maj. På dåbsdagen og ved dåben i Nørre Løgum kirke satte konfrontationen mellem dansk og tysk sine spor. I kirken blev befrielsesdagen markeret ved, at såvel ungdomsforeningen, ringriderforeningen, spejderne som DSK var mødt op med deres rødhvide faner. Præsten og frihedskæmperen, Edward Eigil Ernstsens, døbte Bert, der havde fire faddere med ved døbefonten. Marie Petersen, en kusine til den nyfødtes far, stod fadder sammen med sin mand, landpostbud Laust Outzen fra Løgumkloster. De to andre faddere var Berts moster, Marie Jacobsen, Vester Terp og farbroren, Jacob Paulsen, fra Vester Terp Fælled.

Jacob Paulsen var ene om at repræsentere både Paulsen-familien og det tyske mindretal ved døbefonten. Hverken den nyfødtes far, farfar eller farmor deltog i den rød-hvid smykkede kirke.

I Vester Terp strålede Dannebrog på dåbsdagen de rød-hvide farver ud over Vester Terp med en særlig kraft. Flaget, der til daglig havde sin plads på et lille kurvebord i forstuen, blev brugt ligeså snart der var en anledning - og det skulle behandles respektfuldt.

Tirsdag den ottende maj stod de to søstre Anne Lise og Gunder Marie ude i forstuen overfor to frihedskæmpere. Den ene greb flaget fra kurvebordet og holdt det frem.

"Har du ret til at bruge det? spurgte han Anne Lises storesøster mens den anden med sin maskinpistol dinglende ved hoften var på vej op af trappen.

Anne Lise studsede hvordan han behandlede flaget.

"Du må ikke træde på Dannebrog!", sagde hun.

Han kiggede engang på hende men hun fortalte ham jo blot hvad hun havde lært. Kort tid efter kom de ned af trappen med Asmus, som de tog med op til landevejen mod Løgumgårde. Heroppe holdt den lokale vognmand Carsten Lorenzen, der i en årrække havde kørt sine passagerer på arbejde på blandt andet flyvestationen i Skrydstrup. Nu kørte han dem den modsatte vej. I første omgang til overnatning i Forsamlingshuset i Løgumgårde, og dagen efter videre til Fårhuslejren, hvor han blev interneret indtil december.

Efter krigens afslutning og langt ind i de første år efter befrielsen var det småt med varer på hylderne i de danske butikker. Daells Varehus, landets største og ældste postordreforretning, opgav i 1945 at udsende det julekatalog, landposten plejede at bringe forventningsfulde husmødre over hele landet. I stedet udsendte man en lille folder, hvor hver afdeling i huset blev gennemgået med oplysninger om, hvad der var mulighed for at købe - hvis man vel og mærke havde mulighed for at kigge indenfor i forretningen!!

Derfor var det med lys i øjnene, at pakker fra Martin og Alfred og deres familier i Californien blev åbnet. Havde man ikke fået fat i adressen på familiemedlemmerne på den anden side af Atlanten, hjalp man hinanden indbyrdes, sådan at der hurtigst muligt kunne komme et takkebrev afsted til afsenderne.

Aastrupvej d. 29.11.45

Kære Bror og Svigerinde!

Tak for dit Brev vi modtog til Morgen, og vil nu straks sende dig Alfred og Martins Adresse. Ja, der er vel nok en hel rigdom og få ind af Døren, sådan en Pakke med så mange gode Sager. Viggo og Erik har også fået fra Ivo, så jeg tror, vi kan glæde os til den næste Pakke. Det er kedeligt for Jer med al den Sygdom sådan en Halsbetændelse er slem og gir høj Feber Jeg vil håbe, at Du har det bedre igen kære Line, du må også se og ha Dig lidt bedre Hjælp, jeg ved også nok, at det er slet ikke så let og ha` så mange store Børn og sørge for, det giver altid ekstra Arbejde. Jeg har aldrig haft det så godt som nu, vi lever stille og rolig, og børnene har det også godt, vi er glade for, at vi har Asmus og Christian her i Byen. Vi venter dem alle hjem til Juleaften, så bliver her Uro, med alle de små, men vi glæder os begge til og se dem. Ellis lille Dreng blev døbt, Hans Jacob, for fire Uger siden., hvor vi alle var til Bamedåb. På Søndag får vi Besøg af Familien fra Sottrup og Kliplev, og en Søndag senere kommer Erik og Ella, vi vilde også gerne se Jer engang, I kan bare lade os det vide. Christians Børn har Mæslinger for Tiden, Jenny og Margit et kommen godt over dem, vi håber ikke at lille Hølen får dem, ihvert Fald skulde hun gerne ha` dem nu, så hun kan blive rask til Jul. Det er ikke let og købe Julegaver i år, da man ingenting kan købe. Der var i Grunden så meget som vi kunde snakke om, men ikke så let at skrive om, så det vil jeg lade stå hen

Mie var den første af Eline og Hans Jacobsens børn, der tog hul på højskolelivet. Hun var på Rødding Højskole i sommeren 1945. Skolen startede midt i maj med fjorten dages forsinkelse, da der først skulle gøres rent efter de tyske soldater. Under Mies ophold på Højskolen deltog Eline og Hans Jacobsen i deres første forældremøde på skolen. De kørte i hestevogn til noget familie i landsbyen Låsled ved Gram, hvor de fik vogn og hest opstaldet. Samtidig lånte de her et par cykler til den sidste del af turen. Det var noget lettere at finde plads til jernhestene på Højskolen.

En uges tid før Hans Jacobsens 50-års fødselsdag, blev hans barnebarn nummer tre født. Den 18. oktober 1946 blev Kurt Paulsen født i Tornskov, hvor Gunder og Asmus nu boede. De var sidst på året flyttet ind i det hus i udkanten Tornskov, der var og er kendt under navnet "æ Gotembel". Efter Asmus' hjemkomst fra Fårhuslejren op mod jul, var familien Paulsen igen samlet.

Efter Gunder og Asmus' flytning til Tornskov, var der nu ledig oppe på første sal, og det skulle vise sig at komme Hans Jacobsens svigermor, Marie Cathrine Thiesen, til gode. Efter at hun var blevet ramt af en hjerneblødning havde hun i sine sidste leveår brug for omsorg og pleje. På skift boede hun hos datteren Anne i Toftlund, i Vester Terp hos datteren Eline, og i perioder hos sønnen Holger i Rurup.

Det var denne flot dekorerede italienske taske Marie Cathrine Thielsen bar sine personlige ting i da barnebarnet Anne Lise passede hende i vinteren 1947. Tasken havde hun fået foræret af sønnen Lorens, efter at han havde været på studiebesøg i støvlelandet

Det var ofte barnebarnet Anne Lise, der passede bedstemoderen, når hun var på besøg i Vester Terp. Således også i vinteren 1947, hvor Anne Lise gik til præst. Eline og Hans Jacobsen havde soveværelse på loftet, mens Anne Lise lå nedeunder, og skulle hjælpe bedstemoderen, når der var brug for det. Der var en sær uro over den gamle kone, snart skulle hun drikke, snart skulle hun ha puden flyttet og snart skulle hun på toilet. Hun fornemmede selv, at der var noget galt, og hun sagde til Anne Lise:

"Bare du vil huske mig, fra før jeg blev syg!"

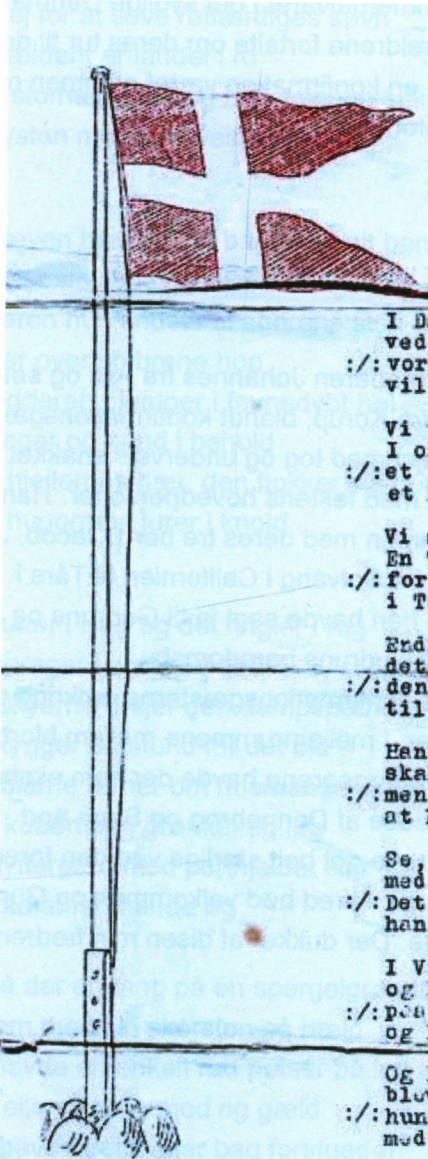
Marie Cathrine Thielsen nåede at opleve Anne Lises konfirmation sidst i marts måned 1947, ligesom hun måske har registreret, at hun i efteråret fik endnu et oldebarn. I Tornskov blev Arne Paulsen født den 9. november, og Eline og Hans Jacobsen havde nu fire børnebørn. Til gengæld mistede de i september 1947 deres tro væbner gennem mange år, svogeren Jens Schmidt Christensen, fra Haderslev, der blev begravet på Assistens Kirkegården ved Haderslev Domsogn. Sidst på vinteren slap også Marie Cathrine Thielsens kræfterne op, og hun døde den 10. december i Rurup. Hun blev begravet fire dage senere på kirkegården i Branderup, hvor frimenighedspræst Marius Olesen fra Bovlund forestod begravelsen. Han havde ti år tidligere også lagt Maries mand, Hans Peter Andersen, i graven samme sted. Traditionen tro i frimenigheden blev den døde om formiddagen stillet ind i forsamlingshusets lille sal. Efter at følget om eftermiddagen havde holdt mindesamvær og drukket kaffe i forsamlingshusets store sal, fulgte præsten og gæsterne kisten til kirkegården og den afsluttende ceremoni ved graven.

Fætter-kusinefest på Snoghøj Badehotel sommeren 1947. Festen huskedes blandt andet for, at Esther og Johannes fra Årø kom sejlene til badehotellet.

- 1: Henry Andersen, Vejen
- 7: Maren Christensen, Haderslev
- 21: Lorens Andersen, Haderslev
- 22: Agnethe Andersen, Haderslev
- 23: Thomas Jacobsen, Vester Terp Fælled
- 25: Hans Peter Jacobsen, Vester Terp
- 26: John Thielsen Andersen
- 27: Bent Thielsen Andersen, Toftlund
- 29: Mie Jacobsen, Vester Terp
- 30: Anne Andersen, Vejen
- 31: Ivo Jacobsen, Solvang?
- 33: Johanne Petersen, Gram
- 35: Mette Marie Andersen, Rurup
- 38: Johannes Jacobsen, Årø
- 39: Holger Andersen, Rurup
- 51: Hans Andersen Jacobsen, Vester Terp
- 52: Eline Jacobsen, Vester Terp

I 1948 kunne Eline og Hans Jacobsen fejre sølvbryllup. Den 26. april holdt de fest i forsamlingshuset i Rurup, og børnene havde sammen lavet en sang til lejligheden.

Ved
Fars og Mors
Sølvbryllup
den 16. April 1948.-

Mel.: To Drosler sad.

I Dag vi samles her til Fest,
ved Sølvbryllup er vi Gæst,
:// vor kære Mor og Far vi nu
vil hylde, dertil staar vor Ha.://

Vi takker jer for al den Tid
I ofred' os i Slæb og Slid,
:// et Hjem I skabte for os her,
et Fristed som vi ret fik kær.://

Vi sammen gode Hinder fandt:
En Traktorfører Gander vandt,
:// for Arne, Hens og Kurt og Bent
i Tørnskov Hjemmets Sol blev tændt.://

Endnu gear ble fri omkring,
det er jo ej saa let en Ting
:// den rette Mand at vælge sig
til følgesvend paa Livets Vej.://

Hans Peter, vores Storebror,
skal sikkert arve Gaard og Jord,
:// men først en Viv han sig skal fæe,
at Moders Plads ej tom skal staa.://

Se, Thomas er en stor Charmer,
med Piger han om Hjernet kær,
:// Det er vist ingen Hem'lighed,
han tit med en og anden glæd.://

I Vinter Lise hjemme var
og hjalp med alt sin Mor og Far,
:// paa Skole skal hun, Mor nu si'r
og lære nyt, det morsomt bli'r.://

Og lille Grete, sidst hun kom,
blev lidt forkalet, er vor Dom,
:// hun kommanderer nok saa flot
med Drængene fra Tørnskov godt.://

Vi takker jer for hvad I var,
kun Kærlighed i skænket hær,
:// til hver og en i Søskenfloek,
jer takke kan vi aldrig nok.://

For jer til Ære vajer Flag,
og Hurra lyder højt i Dag,
:// et "Leve" vi jer bringe vil,
fremover ønske Iykke til ! ://

Underjysk
DUPLI-TRYK
LØSUNGKLOSTER

Som sølvbryllupssangen fortæller, skulle Anne Lise snart afsted på skole. Hun startede på Nordborg Efterskole den første maj og var elev på efterskolen indtil 1. september, hvor hun igen vendte tilbage til hjemmet i Vester Terp. Her havde hun masser af historier at fortælle fra sommerhalvåret i det sydlige Danmark. Til gengæld lyttede hun interesseret, da forældrene fortalte om deres tur til den modsatte ende af landet. Her havde de ved en konfirmation været sammen med flere af Anne Lises fætre og kusiner fra Californien.

Eline og Hans Jacobsen var sammen med broderen Johannes fra Årø og søsteren Eline og hendes mand Carl Brodersen fra Korup, blandt konfirmationsgæsterne i Tårs den 19. juli 1948. De havde rejst med tog og undervejs snakket om deres forventninger - til dagen og gensynet med festens hovedpersoner. Hans' bror, Alfred, og hans kone Gudrun, var sammen med deres tre børn, Jacob, Joan og Elmer, i foråret 1948 rejst den lange vej fra Solvang i Californien til Tårs i Vendsyssel. Her var Gudruns far præst, og han havde sagt ja til Gudruns og Alfreds ønske om at konfirmere barnebarnet i Gudruns barndomsby.

Efter højtideligheden i Tårs kirke samledes konfirmationsgæsterne omkring de særligt pyntede borde i præstegårdens stuer. I mellemrummene mellem blomsterdekorationerne og vaserne med lysende bøgegrene havde der som ekstra bordpynt stået grupper af flag. Små rundkredse af Dannebrog og Stars and Stripes, der havde været med til at understrege det helt særlige ved den forestående konfirmationsfest i præstegårdens stuer. Alfred bød velkommen og Gudrun foreslog, at de startede festen med at synge "Der dukker af disen min fædrene jord" af Jeppe Aakjær.

Der dukker af disen min fædrene jord
med åser og agre og eng
Med ryggen mod syd og med tåen mod nord
den redte bag sander sin seng
Dog ej for at sove retfærdiges søvn
thi sjældent er landet i ro
men stormene går og brændingen slår
på kysten med djærveste kno

Og ræven han slikker bag diget sit ben
og soler sin syndige krop
og haren hun snuser til agerens sten
og gør over stubrene hop
Og odderen plumper i favnedybt høl
for jæger og hund i behold
Men hjejlernes hær, den flokker sig dér
hvor hugormen lurer i knold

Det lufter i lyng og det ringler i rug
det sprager i agrenes strå
højt skyerne drejer den dampspændte bug
og skygger en stund for det blå
vildt bierne tørner om husmandens gavl
mod kuben bag grønkål og løg
I udflyttergård mod porthjaldet slår
et ekko af rimmende øg

Her lå der engang på en spergelgrøn toft
et hjem med sin skorsten på hæld
Det havde en enkelt rad pølser på loft
men ellers kun armod og gæld
Dog havde det svaler bag forstuedør
og blomster om sokkel og syld
og malurt på væg og hønen la' æg
i skjul af den krogede hyld

Her sad hun og spelted, min bøjede mor
indunder den bjælke så lang
og delte sit bryst mellem mig og min bror
imens så vemodigt hun sang
Nu ligger hun hist under stendigets hæld
i krogen hvor valmuer står
Gør verden fortræd, tog sorgen min fred
så sagte med lågen jeg går

Hvad var vel i verden det fattige liv
med al dets fortærende tant
om ikke en plet med en dal og lidt siv
vort hjerte i skælvinger bandt!
Om ikke vi drog fra det yderste hav
for bøjet og rynket at stå
og høre de kluk, de mindernes suk
fra bækken vi kysset som små

Velsignede land hvor i stormvejret bor
et folk der er øvet i savn
Jeg ejed vel aldrig et gran af din jord
Som hjemløs jeg kvitted min stavn
Du rakte mig ud fra dit stenede krat
en høstnat så kroget en stav
Når staven er brudt og livsgangen slut
kanske du da skænker en grav.

Den unge konfirmand fik mange velmenende ord med på vejen, og "Rimsmeden" – flere gættede på, at det var Elmers mormor – glædede konfirmanden med en medbragt lejlighedssang.

Da Danmark klødte sig i Foraarskjolen,
da pløjede et Skib sig Vej mod Nord.
Forventningsfulde stod vi der ved Molen
og modtog Franderne med Velkomstord.
I 13 Aar de saare sig saarelandet,
- for Danmark kom der bitre, onde Aar -.
I lønligt Haab begav de sig paa Vandet,
i alle Hjerter Gensynsglæden bor.

De kære Foder ingen af os kendte,
de mødte mandstærk op fra U.S.A.
Til lutter Glæde Spændingen sig vendte:
vort Modersmaal de talte saare bra.
En Tak til Alfred og hans kære Møge,
for Danmark altid deres Hjerter slog;
og tusind Frænde hem mod Hjemmet drage,
i Længsel de mod Danmarks Kyster drog.

Mens alle stod og ventede ved Kajen,
sin Gerning Bedstefar de røgte maa.
Men der var ikke mindste Spor i Vejen
for, at han godt paa Vingerne kan gaa.
Og hans Besluttsenhed vi saare skatter,
til København tog Bedstefar med Fly
og smækkede haardt Wiwersøn og Datter:
"Velkommen hjem til Kongens smukke By."

De trives alle vel i Præstegaarden
i Mormors og i Morfars trygge Hjem.
Den unge Elmer er nu i sin Vorden,
af Støbeskoen gaar han lutret frem.
Sin Forberedelse til Konfirmationen
fik Elmer i den faarske Præstegaard
af Morfar med kus Kærlighed i Tønde,
for Livets Bog Forstaaelsen han faar.

Da en af gæsterne senere foreslog, at forsamlingen skulle synge "Skuld gammel venskab rejn forgo", blev der nikket ja bordet rundt. Øjnene blev blanke og stemmerne grødede, da forsamlingen nåede fjerde vers og linjen "så kom den haw og skil wos ad".

Da Hans og Eline efter kaffebordet gjorde tegn til at ville bryde op, ville værtsfolkene gerne have alle gæster samlet en sidste gang. Som et punktum på Elmers konfirmationsdag, sluttede gæsterne dagen med at synge salmen "Altid frejdig, når du går".

*Altid frejdig, når du går
veje, Gud tør kende,
selv om du til målet når
først ved verdens ende.*

*Aldrig ræd for mørkets magt!
stjernerne vil lyse;
med et fadervor i pagt
skal du aldrig gyse.*

*Kæmp for alt, hvad du har kært;
dø, om så det gælder,
da er livet ej så svært,
døden ikke heller.*

Salmen ledte uden tvivl for manges vedkommende tanker tilbage til krigens sidste tid, hvor mange af de dødsdømte danske modstandsfolk i deres afskedsbreve til familierne, havde henvist til netop denne salme.

I forbindelse med konfirmationen i Tårs rejste Alfred og Gudrun sammen med børnene på rundtur til resten af familien i Danmark. De var med til fætter- og kusinefest på Snoghøj Badehotel og til sammenkomst ved Maren Christensens sommerhus ved Kelstrup Strand.

En udløber af konfirmationen i Tårs var desuden et bekendtskab med Gudruns far, Evald Edvard Reinholdt Kristensen, der var præst og tidligere Højskoleforstander i Solvang. Han havde siden 1947 siddet i Folketinget for Retsforbundet, og var i januar 1949 hovedtaleren ved Nytårsstævnet i Løgumkloster Forsamlingshus

Som indledning på nytårsstævnet foreslog Evald Kristensen forsamlingen at synge en af sangene fra Kristian Østergårds digtsamling: *Sange fra Prærien*.

*Bag bølgende have
der ligger en by
med vore fædres grave
i kirkemurens ly*

*Der går vore frænder
i fædrenes spor;
med arbejdsvante hænder
de dyrker Danmarks jord*

*Og hil dem, de kære
i Danrigets gård;
gid mange fold dem bære
hver ædel sæd, de sår!*

*Vi pløjer vor fure
så fjernt over sø;
hvor stjerneflaget vajer
vi leve vil og dø!*

*Her fandt vi vort virke,
her er vore hjem;
men fædres gamle kirke
vi rejser mellem dem.*

*Så vide i verden
vort folk nu er delt;
hvem ånd og sprog forbinder,
de skilles dog ej hélt.*

Nytårsstævnets deltagere sluttede aftenen med sangen *Vi er fæstere her for en tid* Sangen var også en del af Kristian Østergårds digtsamling: Efter Nytårsstævnet drog Evald Kristensen med til Vester Terp, hvor han overnattede hos Eline og Hans Jacobsen til næste dag

Fætter- og kusinetræf i sommeren 1948 ved Maren Christensens sommerhus ved Kølstrup Strand

- 1: Carl Brodersen
- 3: Gudrun Jacobsen, Solvang, Californien
- 8: Maren Christensen, Haderslev
- 9: Eline Brodersen, Korup
- 12: Elmer Jacobsen, Solvang, Californien
- 15.: Johanne Petersen, Gram
- 18: Eline Jacobsen, Vester Terp
- 19: Hans Andersen Jacobsen, Vester Terp
- 22: Hans Jacob Jacobsen, Haderslev
- 21: Viggo Jacobsen, Haderslev
- 20: Gunhild Jacobsen, Haderslev
- 36: Evald Edvard Reinholdt Kristensen, Tårs
- 40: Alfred Jacobsen, Solvang, Californien

Få år efter krigen skiftede Nørre Løgum sogn præst. Da den tysksindede del af sognets befolkning ikke bifaldt præstens engagement under frihedskampen, og den indremissionske kreds ikke støttede op om hans grundtvigianske kirkesyn, fandt præsten tiden inde til at søge væk. Edward Eigil Ernstsen, der i 1940 havde overtaget præsteembedet efter den mere tysksindede Peder Simonsen, søgte og fik embede i Frederikshavn. Hans afløser blev Holger F. Pahas.

Sognet tog ved en lille festlighed afsked med Ernstsen i forsamlingshuset i Løgumgård. Her rejste daglejeren Jep Jeppesen, der var kendt for sine mange og lange cykelture i sognet, sig for at sige tak til præsten. Samtidig beklagede han sig med et glimt øjet over, at præsten flyttede helt til Frederikshavn. Præsten så ikke afstanden som nogen forhindring;

"Med en god medvind Jeppesen, kommer De såmænd også nok til Frederikshavn!"

Den 19. maj 1949 blev Elin Paulsen født i Tornskov, og Hans Jacobsen havde nu fem børnebørn.

Efter Elins fødsel begyndte pladsen i huset i Tornskov for alvor at blive trang. Gunder og Asmus begyndte at se sig om efter et andet sted at bo, og ret hurtigt faldt blikket på det område, der hedder Amager, øst for Løgumgård. Her var ledige byggegrunde til salg.

Tilsvarende var der ledige pladser i mejeribestyrelsen for Løgumgaard Andelsmejeri, og ved generalforsamlingen den 29. oktober 1951, blev Hans Jacobsen valgt ind i mejeriets bestyrelse.

Bestyrelsen for Løgumgaard Andelsmejeri, 1951
Stående fra venstre: Jacob Matzen, Tornskov, Hans Jacobsen, V. Terp, Chr. Hansen, Ulstrup, Peter Petersen mejeribestyrer, Chr. Jørgensen, Løbækgård(Lundsgård)
Siddende fra venstre: Anders Petersen, Nr. Løgum, Sonnich Paulsen, Landeby, Jens Borg, Gåsblok

Kan vingerne mon bære ..?

Anne Lise, Hans Peter og Thomas fulgte i Mies fodspor og var alle elever på Rødding Højskole. I vinteren 1951-52 var Hans Peter og Thomas elever på højskolen, og den efterfølgende sommer var det Anne Lises tur til at suge til sig af højskolelivet på Danmarks og verdens ældste højskole

"Han gav hånd til hver eneste af os på gårdspladsen!", sagde Mie, da hun fortalte om sin første dag på højskolen og om mødet med forstander Hans A.Lund.

"Ja, og om aftenen ku` han navnet på hver enkelt, og ku` fortælle fru Lund hvor vi kom fra!", huskede Anne Lise. Hun havde allerede på førstedagen sat sit navn i sin Højskolesangbog. På sangbogens bagklap havde hun desuden noteret navnene på sin far og sine to brødre, Thomas og Hans Peter.

Hun kunne også huske, at de havde sluttet den første dag med en lille højtidelighed, og havde sunget om »Et jævnt og muntert, virksomt liv på jord«.

"Vi har også været på gåtur til Ribe", fortalte hun. "Og vi har besøgt den gård, der hedder Billeslund i nærheden af Gram"

Såvel Mie, som Hans Peter, Thomas og Anne Lise havde sammen med deres højskolekammerater været med til stævne i Skibelund Krat på Grundlovsdagen den 5. juni. Deres far havde ikke svært ved at sætte sig ind i de unges oplevelser. Han havde jo selv været med til den slags stævner under sit ophold på Skibelund Efterskole.

Han lyttede interesseret, når sønnerne Hans Peter og Thomas snakkede om Rødding Højskole. Med anerkendelse og respekt i stemmen fortalte de om, hvordan forstander Hans Lund hver dag gik en runde i stald og mark. I stalden snakkede han med røgteren og bestyreren, inden han til sidst slog et slag forbi køkkenet.

"Han kan finde på at sætte sig til at malke!", havde Hans Peter set, og han kunne også fortælle,, at Hans Lund havde styr på, hvor meget hver ko gav af mælk!"

Lige fra starten havde Thomas og Hans Peter været optaget af forstanderen, og da han i vinterens første snevej tog en rask sneboldkamp med karlene, opdagede de, at han skam også havde " en dreng gemt i ærmet".

FOLKEHØJSKOLENS
SANGBOG

UDGIVET AF
FORENINGEN FOR HØJSKOLER
OG LANDBRUGSSKOLER

TRETTENDE UDGAVE
XI OPLAG

MED NOTER AF H. NUTZHORN, EJNAR SKOVHOP
ERNST J. BORUP OG UFPE ØROSEN

Minde sang
Reed. den 11

Højskole

"Mindesang" "Tors Højs"

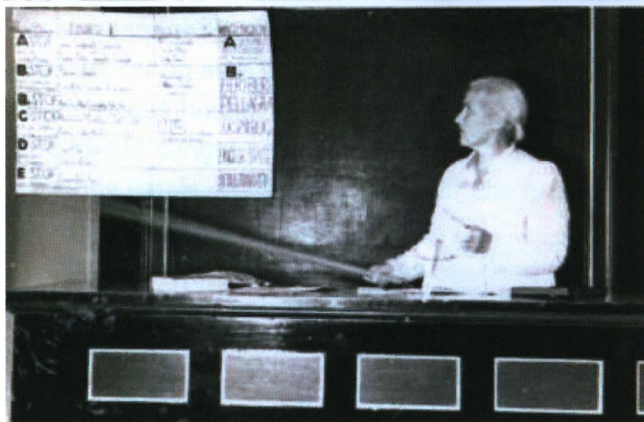
FORENINGENS FORLAG · ODENSE 1947

KOMMISSION: ANDELSBOKTRYKKERIEET I ODENSE

Minde sang
Reed. den 11
Højskole
"Mindesang" "Tors Højs"

Hans Lund tilbage på kontoret efter en tur i stalden og køkkenet..

Fru Lund ved katederet...

"Han kan nu også godt virke lidt aristokratisk", indskød Thomas, der til gengæld med glæde i stemmen, fortalte om sangtimerne hos fru Lund.

-Bare vi ikke skal synge flerstemmigt!

Hans A. Lund var, udover at være højskoleforstander, også historiker. Men først og fremmest var han landmand, og det kom hans elever til gode på mange måder - også Thomas.

Under opholdet på Rødding Højskole i vinteren 1951-52 traf Thomas to vigtige beslutninger. Han ville giftes, og han ville forsøge at få sig et statshusmandssted. Faderen og Hans Lund hjalp ham på vej mod statshusmandsstedet. Den jord, som faderen i forbindelse med én jordfordeling solgte fra gården i Vester Terp, blev senere en del af statshusmandsstedets 12 hektar. Hans Lund sendte Thomas en anbefaling, der var med til at bane vejen for optagelse af lån til husmandsstedet.

Christine Magdalene Petersen fra Koldkåd, kaldet Didde, - min mor – hjalp Thomas med den anden beslutning. Hun sagde ja til at blive gift med ham, og den 23. februar 1952 blev de viet i Nørre Løgum Kirke. Bagefter blev der holdt bryllupsfest i stuerne i Vester Terp, hvor der samme år også var andre tiltag.

**Didde og Thomas Jacobsen,
Vester Terp Fælled**

Didde og Thomas's statshusmandssted på Vester Terp Fælled

Få hundrede meter øst for Hans Jacobsens gård blev der i løbet af sommeren 1952 bygget et frysehus. En kreds af familier var gået sammen om oprettelsen af

Vester Terp Fryseboks Andelsselskab

og selskabet fik opført et fælles frysehus med 12 almindelige bokse og en lynfryser. Boksene, alle forsynet med lås, var, som tegningen fra et af datidens ugeblade viser, opsat på begge sider af en midtergang. For at holde styr på hvem der skulle sørge for månedens rengøring, var der opsat en liste med navnene på frysehusets andelshavere. Hovedrengøring foregik i fællesskab en gang om året. Hvis man havde brug for at reservere lynfryseren, for eksempel i forbindelse med hjemmeslagtning, skulle man huske at skrive sig på den lille blok, der hang på væggen lige indenfor døren.

Frysehuset i Vester Terp, som løvrigt blev nedlagt og solgt samme år som bedstefar døde

Hans Jacobsen havde en af de tolv andele i frysehuset, og andelens boks blev flittigt benyttet af de børn og svigerbørn, der boede tættest på.

Samme forår som der i Vester Terp blev arbejdet med byggeplaner for frysehuset, rumlede Hans Jacobsens nevø, Knud Jacobsen fra Årø, med planer om at emigrere til Californien. Knud var søn af Hans Jacobsens bror, Johannes Jacobsen på Årø, og Hans Jacobsen var næppe klar over, hvor tæt han var på, at også en af hans egne sønner gjorde turen til Californien med.

Knud, der i 1951 havde haft plads på en gård i Københoved, hvor Thomas, min far, var ansat på nabogården, havde gjort sit bedste for at overtale min far til at rejse med ham. Der var imidlertid andre kræfter, der trak i min far, og Knud rejste selv.

Den 28. maj sejlede den tyveårige ungkarl Knud Jacobsen ud af Københavns Havn, og en uges tid senere, den 6. juni, ankom han til Ellis Island i New York. Herfra fortsatte han turen vestover mod Solvang i Californien, hvor hans farbrødre Martin og Alfred og deres familier tog imod ham

Thomas, der var blevet derhjemme, ventede spændt på sin førstefødte, og den fjortende juli blev han far for første gang, da jeg blev født. Hans Jacobsen var dermed også blevet farfar for første gang, og min "bedstefar fra Terp". To måneder senere stod han fadder ved min dåb i Nørre Løgum Kirke, og to dage efter min dåb fik han endnu et barnebarn, da Inga Paulsen på Amager blev født.

Kirken i Nørre Løgum Sogn blev fra Hans Peters konfirmation i 1942 og fremefter rammen om de kirkelige handlinger for mine bedsteforældre. Derfor var det også i denne kirke datteren Anne Lise stod brud. Den 15. marts 1953 sagde hun ja til Frederik Julius Brodersen fra Ulstrup, og sognepræsten Holger Pahus erklærede dem "for rette ægtefolk at være". Anne Lise flyttede i løbet af den følgende sommer sammen med Frederik på hans gård i Ulstrup.

Samme Frederik hjalp i starten af december 1953 Thomas og Ditte – mine forældre - med at flytte fra deres midlertidige bosted i Koldkåd til det nybyggede stats-husmandssted på Vester Terp Fælled, hvor rå rum skreg på både maling, møbler og en husmors daglige puslen

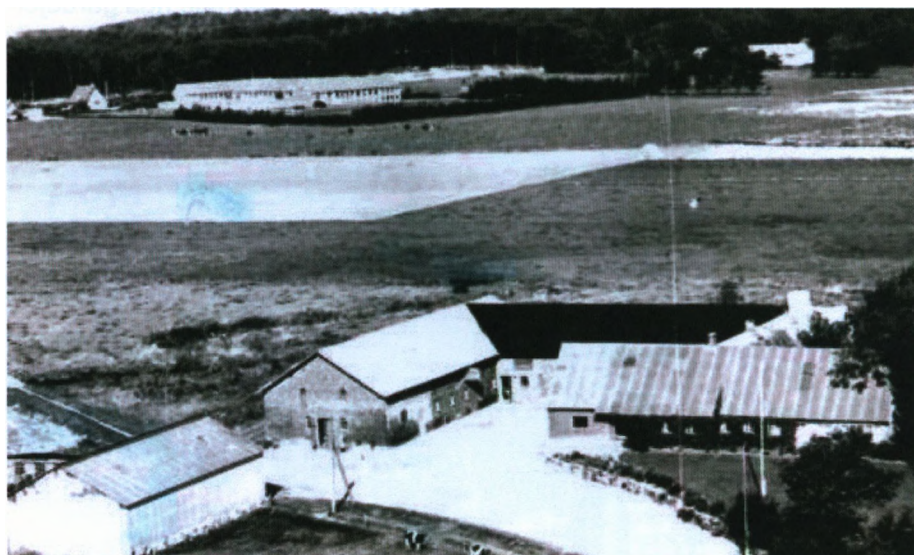
Køreturen mellem Koldkåd og Vester Terp Fælled tog lidt tid, da grusvejen på turens første del mellem Koldkåd og Løgumgård var ujævn og hullet. Frederik måtte op til flere gange skubbe traktorens gashåndtag et nøk opad. Da flyttelæseset havde sneget sig forbi asfaltværket øst for Løgumgårde, fik Frederik god tid til at studere Gunder og Asmus` nybyggede hus ovre på Amagervej. . Et lille års tid efter indflytningen blev børneflokken på husmandsstedet fordoblet, da Kirsten Margrethe blev født i september 1954

Nørre Løgum kirke

**Anne Lise og Frederik J.
Brodersen fra Ulstrup**

**Anne Lise og Frederiks ejendom i Ulstrup med den nybyggede Nørre Løgum Centralskole
i baggrunden**

I 1951 havde Gunder og Asmus været nødt til at finde et nyt sted at bo. Lejligheden i huset i Tornskov var ganske enkelt blevet for trang til en familie med to voksne og fem små børn. Bedstefar gav den lille familie en økonomisk håndsrækning, og det lykkedes dem at købe en af de nyopførte arbejderboliger på Amager.

Der blev rigtig god brug for førstesalen på det nye hus, da først Inga i 1952, og siden Erling i 1956, øgedes børneflokkens antal til syv.

Der var også rigtig god brug for både hjælpende og støttende hænder til den store børneflok.

"Prøv med kærlighedens stærke arm!", var ofte et af de råd, der kom over bedstefars læber når hans børn og hans nærmeste søgte råd hos ham.

Gunder Maries søskende og deres ægtefæller hjalp ofte med børnepasning, mens Gunders søster, Mie, der var dygtig med nål, tråd og stof, hjalp til når et par drengebukser skulle gives lidt ekstra længde, en knap skulle syes i eller en lap syes på et tyndslidt knæ.

Efter Mies ophold på Rødding Højskole i sommeren 1945 havde hun haft forskellige pladser som husbestyrerinde, inden hun tog på Vollerup Husholdningsskole på Als hos Johanne Hansen, hvor hun forsøgte at tage økonomauddannelsen. Hendes medfødte hørehandicap stod imidlertid i vejen, og efter et kort ophold som ansat på Holstebro Sygehus, vendte hun tilbage til hjemegnen og blev husbestyrerinde i Rudbøl og Skodborg inden hun endte i Toghale hos gårdejer og enkemand Christian Boyschau

På trappen foran Gunder og Asmus' hus på Amagervej. Forreste række fra venstre: Elln, Erling, Inga. midterrækken fra venstre: Arne, Kurt, Gunder Marie, Hans. Bagerste række fra venstre: Bert, Mie. Billedet er fra Hans' konfirmation i marts 1958

Mie skrev gerne og ofte til familien og sine forældre. Selv om hun i perioder ikke boede så tæt på forældrene som de øvrige søskende, så sørgede hun med flittigt brevskriveri for at fortælle forældrene, hvad hun lavede og hvad der foregik i livet omkring hende.

Brevene fra Mie sluttede som regel med en hilsen fra "Jeres Mie", først i juli 1956, var der en udvidet hilsen.

"Kærlig hilsen til alle oppe og nede Jeres Mie"

Siden den første april samme år havde der nemlig været familie både "oppe" og "nede". Bedstefar og bedstemor var gået på aftægt i lejligheden oppe på gårdens første sal, hvor man nu også kunne komme i kontakt med dem pr telefon. Den var blevet indlagt i starten af 1955, og til Hans Peters fødselsdag samme år ringede den kommende svigerdatter Ella op fra sygehuset i Løgumkloster, hvor hun arbejdede. Bedstefar tog telefonen, og da Ella i den anden ende spurgte efter Hans Peter, lød bedstefars drilske spørgsmål:

"Kan du ikke nøjes med mig?"

Hans Peter forpagtede pr. første april 1956 ejendommen og flyttede ind "nede" i stueetagen sammen med Ella Brødsgaard.

Bedstemor og bedstefar ved Hans Peter og Ellas bryllup i Vester Nebel Forsamlingshus i 1956

Ella og Hans Peter blev gift tre uger senere. Den 28. april 1956 blev de viet i Vester Nebel Kirke nord for Kolding.

Selv om bryllupsfesten blev holdt iforsamlingshuset i Vester Nebel, så kom byens kro til at lægge lokaler til et lille pudsig optrin i løbet af bryllupsfesten. Som traditionen var på stedet, blev der serveret vand til maden. Bedstefars brødre, der havde taget fælles bus fra Haderslev-området, ville det anderledes. De tog sagen i egen hånd, og anført af broderen Viggo fandt de vej til Vester Nebel kro, hvor de slog sig ned for en stund, og erstattede gåsevinen med stærkere varer. Da tørsten var slukket vendte de festparate udvandrere tilbage til festen i forsamlingshuset.

**Brudeparret Ella
Brødsgaard fra Vester
Nebel & Hans Peter
Jacobsen fra Vester
Terp**

I Vester Terp vendte to familier tilbage til hverdagen, og skulle nu have to generationer til at fungere sammen under samme tag. Bedstemor og bedstefar indrettede sig ovenpå med to små stuer og et kammer til venstre for midtergangen. For enden af midtergangen, ud mod syd, blev lavet soveværelse med faste skabe ind under de skrå vægge. Til den anden side af midtergangen blev lavet et lille køkken og badeværelse. Fra vinduet i det lille aftægtskøkken kunne bedstemor følge med i, hvad der skete på gårdspladsen, og herfra kunne hun give signal til bedstefar i køkkenhaven.

"Faaa – kaffe!"

Badeværelset i aftægtslejligheden var indrettet med blandt andet et lille badekar på løvefødder. Karret var den sidste rest af hvad der "kunne reddes" ud af farbror Jens Nielsen Jacobsens hoteleventyr i Aabenraa i starten af århundredet. Det havde stået på Aastrupvej i Haderslev hos Maren og Jacob, og gav nu bedstefar mulighed for igen at få et bad i et af Hotel Danmarks badekar.

Betingelserne i forbindelse med generationsskiftet mellem bedstefar og Hans Peter blev i første omgang til en forpagtningskontrakt, der gjaldt i seks år. Det blev samtidig startskuddet til et generationsskifte, der over en årrække medførte en omlægning af driften. Nu skulle der satses på korn i stedet for kartofler. Ud over en årlig forpagtningsafgift på 8000 kroner, forpligtede Hans Peter sig på følgende punkter i kontrakten:

a) Desuden skal Hans Peter Jacobsen vederlagsfrit yde Hans A. Jacobsen eller hans Hustru Eline Andersen Jacobsen to liter nymalket Mælk daglig, Kartoffler til Husholdningsbrug, et Slagtesvin 90 kilo levende Vægt aarligt, og Bolig i Lejligheden paa 1ste Sal i Gaardens Stuehus.

b) Det Forbrug af Elstrøm Maaleren i Stuehuset registrerer, skal hver af Parterne betale halvdelen.

Den 22. oktober 1956 fyldte bedstefar 60. Dagen blev fejret sammen med familie, venner og bekendte på Sogn Kro i Løgumgårde. I familieflokken fyldte børnebørnene godt ved festbordet. De to yngste skud på stammen var vokset frem i Ulstrup og på Vester Terp Fæled.

Hos Anne Lise og Frederik var Mathias, der nu nærmede sig sin tre års fødselsdag, blevet født den femte februar 1954 og hos Thomas og Ditte var Kirsten Margrethe, der lige var fyldt to, kommet til verden på samme tid. Ud over de to yngste sad der bænket syv børnebørn til festen. Inga og Hans Jacob havde med deres fire år endnu ikke nået skolealderen, mens resten af flokken havde stiftet bekendtskab med enten de små skoler i Vester Terp og Løgumgårde eller den store ny centralskole i Tornskov. De ældste af børnebørnene havde siddet i klasselokaler i begge slags skoler. Paulsenbrødrene Arne, Kurt, Bert og Hans startede alle sammen deres skolegang i Løgumgårde Skole og skiftede i 1955 til Nørre Løgum Centralskoles nyindviede rødstenbygninger. For Hans og Bert var konfirmandsdagen og voksenlivet lige om det næste hjørne. Hans skulle allerede næste år starte med at gå til præst.

I foråret 1957 blev børnebørneflokket udvidet med endnu to børnebørn. I Vester Terp hos Hans Peter og Ella blev Lis født sidst i februar, og på Vester Terp Fælled kom Christian til verden midt i marts måned

Grete, der kun var et enkelt år ældre end nevøen Hans, forekom næsten at være en del af børnebørneflokket. Hun kom i skole i 1949, forlod som den yngste af bedstefars børn Vester Terps stråtækte skolehus i 6. klasse for at fortsætte på centralskolen i Tornskov, inden hun blev konfirmeret i 1957.

Grete Jacobsen som konfirmand i 1957

Gretes skolevej fulgte samme spor som resten af søskendeflokken, og førte i vinteren 1957-58 i første omgang til Ølgod Efterskole

Hans Jacobsen Paulsen og forældrene Gunder Marie og Asmus Paulsen foran huset på Amagervej ved Hans' konfirmation

,Hans Jacobsen Paulsen på Amager startede den 23. marts 1958, det man kunne kalde en "konfirmationsbølge", i hjemmet på Amager. Men inden bedstefar og bedstemor var med til de næste års mange konfirmationsfester, var de i 1958 til barnedåb både i Ulstrup og på Vester Terp Fælled.

Ulstrupbørn. Fra venstre Bent, Mathias

I Ulstrup blev Bent, som den sidste af Anne Lise og Frederiks børn, født den 28. april og på Vester Terp Fælled kom Tove som rosinen i pølseenden til verden d. 8. juni samme år.

"Fællebørn"
Fra venstre Christian, Tove,
Kirsten Margrethe og Hans
Jacob

På Amager fortsatte Bert konfirmationerne den 5. april 1959, og i løbet af de næste to år trådte Arne og Kurt ind i de voksnes rækker. De fire "Amagerdrengene" var ofte på besøg i Vester Terp, og i Ulstrup nød Anne Lise og Frederik også godt af drengenes tjenstvillighed og gode humør.

Vester Terp børn. Fra venstre Hans, Jens og Lis

Hos Hans Peter og Ella voksede en lille familie frem "nedenunder". I juni 1959 fik toårige Lis en lillebror, der fik navnet Hans Andersen Jacobsen, og blot to år senere kom det tredje blad i trekløveret. Jens Jacobsen Brødsgaard blev født den 1. september 1961

Otium i læ af kastanje og køkkenhave.

I årene 1956-1960 afviklede bedstefars sit landbrug. Gårdejertitlen skiftede i løbet af fem år til forhenværende landmand og pensionist.

I første omgang forpagtede han ejendommen ud til Hans Peter og Ella, og flyttede med bedstemor på aftægt "ovenpå" på gårdens første sal. Herfra kunne han stadig være tæt på landbrugslivet og hjælpe til i det omfang, hans kræfter slog til. Med Hans Peters forpagtning kom der nye og friske kræfter til. Sammen med Hans Peter holdt den nye tids bonde sit indtog på gården i Vester Terp. Han startede indtoget med en udflugt.

Efter at arbejdet i stalden var overstået tog han en formiddag foråret 1961 ud til maskinhandler Henrik Lützen i Jejsing, hvor han investerede i ny trækraft. På hjemturen lagde han planer og glædede sig til, at der fra maskinhandleren snart ville blive leveret en brugt traktor sammen med en brugt selvkørende mejetærsker.

Andelene i kartoffelmelsfabrikken i Toftlund blev solgt, og der blev nu satset på kornavl. Der blev brugt kunstgødning i større mængder end tidligere, og resultatet udeblev heller ikke. På enkelte arealer mangedoblede Hans Peter udbyttet.

Bedstefar så ikke passivt til fra sidelinjen. Han var i høsten med på Thermænius mejetærskeren, stod på det lille trinbræt sammen med en svigerinde eller et barnebarn og hjalp med at få kornet i sække. De tomme sække blev sat fast omkring en tud og fyldtes af det tærskede korn. Bagefter skulle sækkene lukkes og bindes stramt med bindgarn, inden de, fyldt med omkring 100 kilo korn, til sidst blev vipet ned fra trinbrættet. Helst nogenlunde på det samme sted omgang efter omgang.

Det kunne være varmt at stå der i bagende solskin, man svedte og kornets og avnernes støv klistrede til kroppen. Man måtte rubbe fingrene for ikke at komme bagud, for den, der styrede mejetærskeren, kiggede absolut kun sjældent bagud og det var næsten umuligt at råbe ham op i mejetærskerlarmen.

Hjemme i laden blev der tømret kornsiloer sammen, så kornet kunne opbevares til brug som foder eller sælges, når prisen var fordelagtig.

Samtidig anlagde bedstefar en stor køkken- og frugthave, hvor han i sommerhalvåret tilbragte mange timer med at pusle om afgrøderne. Fra det tidlige forår var han i gang. Der skulle hakkes, kultiveres og sås frø. Snart skulle der hyppes kartofler, plantes jordbærstiklinger ud og i høsttiden blev der båret bær i spandervis ud af frugthaven.

**. Børnene fra Amager
fotograferet hos deres
farmor og farfar ved Vester
Terp Skole
Bagerst fra venstre Kurt,
Hans, Bert.
I midten Arne. Forrest fra
venstre Ellin, Inga**

Køkkenhaven var det fristed, hvor Bedstefars sirlighed og "nussen" om tingene kom bærbuskene og grøntsagerne til gode. Her konstruerede han sit eget overrislingsanlæg til køkkenhaven. Pumpede vandet fra en brønd oppe ved gården ned i et stort kar, hvorfra han havde udlagt slanger til de enkelte bede. Herved glemte han tid og sted, og først når bedstemors stemme kaldte oppe fra køkkenvinduet på første sal, stillede han hakke og kultivator og gik ind til middagsmaden eller eftermiddagskaffen.

Når frugtbuskene skulle plukkes hjalp børnebørnene ham, og til langt op i voksenalderen huskede de arbejdet med at plukke solbær, ribs og stikkelsbær. En enkelt huskede plukkearbejdet så godt, at han år efter år beskar sine egne frugtbuske så kraftigt, at de aldrig kom til at bære frugt!

Børnebørnene Hans, Bert, Kurt og Arne fra Amager var ofte på besøg i Vester Terp. Selvfølgelig i sommerferierne, men også på dagsture på deres cykler. I vinterhalvåret skete det endda, at Hans Peter hentede dem i fjedervognen, og når de ankom, stod bedstemor klar med omsorg, nogle gange i form af varm hyldebærssaft til nogle forfrosne kroppe.

Især fik Hans og Bert, der var født i Vester Terp, et helt specielt forhold til bedstefar. De oplevede ham som meget retfærdig mand, der på alle måder mente drengene det godt. "Du skal ikke skære osten med ostehøvlen. Du skal skære dig et tykkere stykke med kniven!", sagde han, når en af drengene ved morgenmaden forsøgte sig med osten og høvlen.

Drengene glædede sig til besøgene hos deres bedsteforældre. Her var også masser af plads til vilde drengelige og skarnsstreger. Når de havde sloges tilstrækkelig i kartoffelpulpen omme bag ved stalden, eller når de havde fanget en flok høns og puttet dem ned i ajlebeholderen, var der kontant afregning. Bedstefar mestrede også kunsten at stikke en velfortjent lussing.

Næste morgen lyttede de igen efter bedstefars jernbeslåede træskos klapren på brostenene, og lidt efter sad de igen tæt ind til ham og så ham spise hans daglige portion havregrød.

Bert var i 1961 ansat som landbrugsmedhjælper (karl) hos Hans Peter og Ella, og mærkede på det tidspunkt også bedsteforældrenes omsorg. Når arbejdsdagen nede hos Hans Peter og Ella var forbi, kravlede han om aftenen "ovenpå" til aftenkaffe og hygge.

Bedstefar, der på det tidspunkt mest gik lidt til hånde på gården, delte gerne ud af sine erfaringer.

"Kom bare med det, jeg skal nok ordne det for dig!", var beskeden til barnebarnet, når der var ødelagt en rem i seletøjet på en af hestene.

I forbindelse med høstarbejdet, delte han igen ud af sine erfaringer og sin fingersnilde.

"Nu skal jeg vise dig, hvordan du binder for en kornsæk, kig med her!

Men det var næsten som om, det var Berts fingre, der slog knuder.

"Nu kom her igen, du har ikke forstået det helt"

Barnebarnets fingre fik efter et par forsøg drejet snoren den rigtige vej, og sækkekuden blev for altid siddende i hans fingre.

Farvel til Skimmel, goddag til Thermænius

Mie, der var den ældste pige i søskendeflokken, blev gift som den næstsidste. I midten af januar 1961 giftede hun sig på rådhuset i Tønder med den niogtyve år ældre Christian Boyschau fra Møgeltønder. Han havde i en del år været enke-mand, og efter at Mie siden 1958 havde været husbestyrerinde hos ham på gården i Toghale, valgte han at gifte sig med Mie.

Grete var på Rønshoved Højskole i vinteren 1960-61, og da hun i foråret 1961 igen stod på gårdspladsen i Vester Terp, var hendes barndomshjem under forandring. Et nyt maskinhus, der lænede sig op af ladebygningen, havde stjålet et godt stykke af gårdspladsen. Trækraften kunne ikke længere tøjres på en hestestald.

Efter fem års forpagtning af ejendommen var de to generationer på gården i gang med at finde ud af, hvordan betingelserne skulle være i forbindelse med, at Hans Peter og Ella købte og overtog gården. Samtidig med at mine bedsteforældre, her ved indgangen til deres otium havde brug for at være sikret økonomisk og have tag over hovedet, var det nødvendigt for Hans Peter og Ella at tage højde for de investeringer, der trængte sig på i forbindelse med overtagelsen. Bedstefar og bedstemor gjorde sig deres tanker, og bedstefar noterede følgende ønske i en kladdeskrivelse til det endelige skøde:

"Fri bolig og varme saalænge vi lever, i tilfælde af sygdom en god pleje."

I det endelige skøde blev det til flg. tekst:

Køberen indrømmer derved sælgeren Gaardejer Hans Andersen Jacobsen, Vesterterp pr. Løgumkloster, der er fyldt 65 Aar og dennes Hustru Fru Eline Jacobsen, sammesteds, der er fyldt 61 Aar, saa længe blot en af disse lever, en livsvarig Boligret i det solgte Art,Nr. I Vesterterp, Nr. Løgum Sogn, Vesterterp Bd.I paa I. Sal som aftalt.

Bedstefar skulle få år senere erfare, at "en god pleje" viste sig ikke at være længere væk end tre stød i gulvet med en spadserestok.

Det endelige skøde på ejendommen blev udfærdiget, og som det retfærdige menneske min bedstefar var, gjorde han hvad han kunne for at behandle sine børn ens.

I tilfælde af, at Køberøen ønsker at sælge Gaarden inden for 5 Aar fra 11/12 1961 at regne, skal han først tilbyde hans Søskende den for Købssummen for den faste Ejendom (127.900 Kr.) plus dokumenterede Forbedringer ved selve Gaarden plus yderligere Kr 25.000.

Ønsker Søskende ikke at købe Ejendommen, maa Ejendommen sælges til anden Side, og i saa Fald skal Nettofortjenesten udover Kr. 50.000 plus dokumenterede Forbedringer deles ligeligt imellem alle Søskende

Nye kræfter

På mange måder blev året 1961 et status år for bedstefar - men også et afskedsår. Sidst på året kunne han i selskab med sin pibe og en god bog læne sig tilbage i sin grønpolstrede lænestol og lade stumper af året passere revy. Mie var blevet gift, gården var blevet solgt og det samme var hesten "Skimmel". Han havde nydt sommerhalvåret mellem kartoffelrækkerne og frugtbuskene i køkkenhaven, mens afskeden med såvel hest som gård til gengæld ikke var noget, han havde lyst til at tænke tilbage på. Afskeden med gården havde trods alt også været afsked med et ansvar, der havde tynget, mens afskedsmorgen med "Skimmel" havde været svær at komme igennem. Hesten havde trods alt fulgt ham i det meste af hans arbejdsliv i Vester Terp, så det havde pint ham, da han for sidste gang var gået ind i hestestalden for at lægge hovedtøjet på den. Bagefter var hesten blevet trukket ud til bedstemor og børnebørnene Hans og Lis på gårdspladsen.

Svigerdatteren Ella tog et sidste billede af "Skimmel", der efter at den havde ud-tjent og udspillet sin rolle som trækraft på ejendommen, nu blev sendt på slagteri. Det ser ud som om, at bedstefar holder ham i kort snor til det sidste. Aner hesten hvor det bærer henad, eller er de blot forbundne og har de begge set i øjnene, at nye tider med andre trækkræfter er på vej?

Snart overtog en blå Fordson Major trækopgaverne efter den stædige og selvrådige hest, mens unge kræfter overtog ansvar og arbejde efter bedstefar. Bedstemor løfter barnebarnet Hans Andersen Jacobsen op på armen, mens Lis ser ud til at spørge, om ikke også den nyfødte, lillebror Jens skal med på afskedsbilledet. Bedstefar og bedstemor kunne ikke ane, at de inden for overskuelig fremtid ville komme til at opleve en langt mere pinefuld afsked.

Afsked med Skimmel

Da der i 1961 kom julepost fra Californien, var der spændende nyheder. Familien derovre kunne blandt andet berette, at amerikanerne nu havde fået en ny, ung præsident. John F. Kennedy var i januar blevet indsat i embedet, og der var store forventninger til den unge præsident. Til gengæld var familien i USA utrygge ved tanken om, at der måske skulle sendes endnu flere unge amerikanske tropper til Tyskland, hvor Berlin i årets løb var blevet splittet op i to dele af en russisk bygget mur.

Fætter-og kusinefest sommeren 1961 hos Marie og Holger Andersen i Rurup

1: Kone til læge fra Ulfborg	52: Elin Paulsen, Løgumgård
2: Fætter til Lorens Andersen, Ulfborg	54: Arne Paulsen, Løgumgård
3: Thomas Jacobsen, Vester Terp Fælled	57: Mathias Brodersen, Ulstrup
4: Didde Jacobsen, Vester Terp Fælled	59: Hans Andersen, Rurup
5: Lorens Andersen, Haderslev	63: Inga Paulsen, Løgumgård
6: Mette Marie Andersen, Rurup	64: Anne Jacobsen, Vejen
7: Holger Andersen, Rurup	66: Grethe Jacobsen, Vester Terp
8: IKnger Jacobsen, Årø	66: Inge Marie Andersen (Piggen) Rurup
9: Johannes Jacobsen, Årø	67: Søs, Rurup
11: Erik Jacobsen, Haderslev	68: Kirsten Andersen, Rurup
14: Ellen Jacobsen, Haderslev	69: Kirsten Jacobsen, Haderslev
16: Eline J. Jacobsen, Korup	70: Lis Jacobsen, Christiansfeld
17: Ella Jacobsen, Christiansfeld	71: Johanne Petersen, Gram
18: Esther Jacobsen, Årø	72: Hans Jacob Jacobsen, Haderslev
19: Jacob Scherrebeck	73: Elise Andersen, Rurup
27: Hans Petersen, Københoved	74: Frederikke? Ulfborg
31: Gunhild Jacobsen, Haderslev	75: Anne Sophie Andersen, Rurup
33: Kurt Toft, Korup	76: Henry Andersen, Vejen
36: Ella Jacobsen, Vester Terp	78: Sinne Andersen, Låsled
37: Tinne Petersen, Korup	80: Jacob Christensen Jr. Kolding
39: Agnethe Andersen, Haderslev	81: Viggo Jacobsen,
40: Gunder Marie Toft, Korup	82: Eline Jacobsen, Vester Terp
42: Hans Peter Jacobsen, Vester Terp	83: Hans Andersen Jacobsen, Vester Terp
43: Lis Jacobsen, Vester Terp	84: Lidede Meyhof, Toftlund
45: Bert Paulsen, Løgumgård	86: Johannes Rostgård Andersen, Bimpel
46: Hans Paulsen, Løgumgård	90: Phillip Meyhof, Toftlund
50: Helen Andersen, Haderslev	

Også juleposten fra børn og børnebørn fortalte historien om en børne- og børnebørneflokk, der havde oplevet et år med fremgang og tilfredshed.

På Amager, hos Gunder og Asmus, var tiden med skolesøgende børn ved at være overstået. Kun Erling med sine fem år, havde den tid til gode. Inga gik i tredje klasse sammen med fætterens Hans Jacob fra Vester Terp Fælled, mens Elin skulle konfirmeres om to år. De fire drenge, Arne, Kurt, Bert og Hans, havde alle sagt farvel skolen. Arne var blevet konfirmeret i foråret 1961, mens Kurt skulle holde sin konfirmation i det kommende forår.

Bert på 16 og Hans på 18 år havde begge fået plads ved landbruget. Efter at de i nogle år på skift havde hjulpet til hos Hans Peter og Ella i Vester Terp og hos Anne Lise og Frederik i Ulstrup, havde de nu fået "rigtige" pladser ved landbruget.

"Nedenunder", hos Hans Peter og Ella, var Jens blevet født den første september, og også storebroren Hans på to år havde stadig brug for en middagssøvn. Storesøster Lis nærmede sig med hastige skridt skolealderen, og havde i starten af året fejret sin fire års fødselsdag.

På Vester Terp Fælled, hos Thomas og Didde, gik ni-årige Hans Jacob i tredje klasse på Nørre Løgum Centralskole sammen med kusinen Inga. Kirsten var sammen med fætterens Mathias fra Ulstrup, startet i første klasse samme sted, mens de to yngste, Christian på 4 og Tove på 3 år stadig nød friheden.

Fra Anne Lise og Frederiks gård i Ulstrup havde syvårige Mathias frit udsyn til den kun seks år gamle centralskole, hvor han til daglig gik i første klasse sammen med kusinen Kirsten Margrethe. Efter at have vinket farvel til mor og lillebror Bent på tre år fulgte han med nabo drengen Jørgen Hansen skolestien ned over engene og Lobækken.

På Amager gik Elin til præst, og den tolvte maj 1963 blev hun konfirmeret i Nørre Løgum kirke.

Det var kun fire måneder efter, at hendes ældste bror, og bedstefars første barnebarn, Hans Jacobsen Paulsen, havde valgt at tage sit eget liv, kun tyve år gammel. Den smertelige og pinefulde hændelse lå som en tung dyne over Elins konfirmationsdag og familien.

Samtidig med at bedstemor og bedstefar var hyppige gæster ved børnebørnenes konfirmationer, inviterede de i 1965 selv til fest. Grete, der i september blev gift med Vagn Jensen fra Højer, holdt bryllupsfesten i Vester Terp og året efter, den syvende april 1966, blev bedstefars sidste barnebarn, Hans Andersen Jensen, født i Højer.

**Mine bedsteforældre med deres børn og svigerbørn fotograferet i haven i Vester Tøp ved Grete og Vagns bryllup.
Bagerst fra venstre: Anne Lise Brodersen, Frederik Brodersen, Ditte Jacobsen, Thomas Jacobsen, Mie Boyschau, Christian Boyschau, Gunder Marie Paulsen, Asmus Paulsen.
Forrest fra venstre: Ella Jacobsen, Hans Peter Jacobsen, Bedstemor Eline Jacobsen f. Andersen, Bedstefar Hans A. Jacobsen, Grete Jensen og Vagn Jensen**

Grete og Vagn Jensen sammen med brudepigerne fra venstre Tove Jacobsen og Lis Jacobsen

Bedstefars sidstfødte barnebarn, Hans Andersen Jensen fra Højer

I børnebørneflokken ventede fire dobbeltkonfirmationer forude, Inga og Hans Jacob i 1966, Kirsten og Mathias i 1968, Lis og Christian i 1971 og i 1972 skulle Bent og Tove konfirmeres.

Fætter- og kusineparret Christian og Lis Jacobsen på deres konfirmationsdag ved fætteren Hans Jacobsen Paulsens gravsted på Nr Løgum kirkegård

Omtrent samtidig med at bedstemor og bedstefar sidst i marts 1966, fik invitationen til Inga og Hans Jacobs fælles konfirmationsfest, afleverede landpostbuddet "Post Jensen" et andet brev "ovenpå". Afsenderen var barndomsvennen Jens Andersen fra Elstrup på Als. I februar samme år havde han mistet sin kone, Christine, og da bedstefar hørte om Jens' situation, skrev han til ham, og tilbød ham et ophold i Vester Terp for at komme til hægterne igen. Måske var bedstefars tilbud til Jens inspireret af bedstefars tre år ældre kusine, Maren Jacobsen, fra Runde Mølle. Kusinen byggede i trediverne sommerpensionatet "Loddenhøj" på Løjt Land nord for Åbenrå, drev det i tyve år, inden hun i 1956 solgte stedet. Hun flyttede til Sønderborg, hvor hun byggede og indrettede en villa, så hun kunne tage imod sydslesvigere, der trængte til et rekreationsophold. Tilbuddet til Jens Andersen lignede det tilbud, kusinen Maren gav sydslesvigerne.

Nu kom så svaret fra Jens.

Elstrup d.24.3.1966

Kære Hans og Eline!

Hjertelig tak for dit deltagende brev, kære Hans. Jeg ved jo ogsaa at det bunder dybt hos Dig, og det gør det jo ikke hos alle, som af høflighedshensyn kondolerer, - derfor ekstra tak til Dig. Hvor er verden dog mærkelig.....

Jens fortsætter i brevet med at fortælle om dagligdagen og hans nye livssituation efter at han har mistet sin kære hustru, og han slutter brevet således:

Jo, livet leves videre, og naar jeg er i gang i staldene gaar tiden bedst for mig.

Undskyld min lange epistel, men hvad hjertet er fyldt med o.s.v.

Med vennehilsen, og tak for vennensind,

Eders Jens Andersen

Formentlig har bedstefar og Jens Andersen følt en form for skæbnefællesskab. Deres venskab, der jo tog sin begyndelse i Øster Terp omkring 1910, hvilede på mange fælles tildragelser

De var begge to ældste sønner af en dansk familie, og de fik uddannelse som landmænd, skønt de havde evner for og lyst til en boglig uddannelse. De var begge på højskole og meget optaget af landsdelens nationale spørgsmål. Som et kuriosum giftede de sig begge med en af deres kusiner.

Der var således nok af fælles stof at tage fat på, når de skrev breve til hinanden eller når de ved festlige lejligheder gæstede hinanden og drøftede verdens gang og deres egne daglige gøremål.

Det daglige arbejde i køkkenhaven udfyldte som nævnt det meste af bedstefars dag i sommerhalvåret - så længe kræfterne slog til. Da arbejdet med jord, redskaber og afgrøder blev for tungt for ham, koncentrerede han sig først og fremmest om bærbuskene og deres frugter. Her kunne han sidde på sin skammel og suge til sig af sollyset, mens han beskar og plukkede.

Når de første af forårets livgivende solstråler varmede jord og mennesker, fandt han sin havestol frem, og placerede den på græsplænen under kastanjetræet. Her holdt han meget af at sidde, og så længe han var i stand til at komme op og ned af trappen til aftægten ovenpå, var det her han tilbragte sine middagsstunder i store dele af sommerhalvåret.

Men selv om kræfterne ikke længere rakte til det tunge havearbejde, så rakte de til at følge med i og deltage i, hvad der rørte sig i familie kredsen.

Fra Inga og Hans Jacobs konfirmation. Fra venstre med ryggen mod væggen Gunder Marie Paulsen, Asmus Paulsen, Inga Paulsen, Hans Jacob Jacobsen. Forrest fra venstre Bedstefar, Bedstemor

Børnebørnene Inga og Hans Jacob blev konfirmeret i maj 1966. De to familier rykkede sammen og holdt en fælles konfirmationsfest i stuerne og det ryddede soveværelse hos Thomas og Didde på Vester Terp Fællod. Bedstemor og bedstefar sad selvfølgelig med til bords som de havde gjort det hos alle deres børnebørn op igennem årtiet.

Børnebørnene var alle blevet konfirmeret i Nørre Løgum Kirke, og en konfirmationshøjtidelighed i kirken kaldte hver gang minder frem hos bedstefar. Salmene, stemningen i kirken, og ikke mindst børnebørnene i konfirmationstøjet, havde samme virkning som fremkaldervæske på fotopapir i et mørkekammer. Langsomt, men sikkert voksede i et stemningsfuldt kirkerum, halvtreds år gamle erindringsbilleder frem fra bedstefars egen konfirmation.

De havde været tre drenge den aprilsøndag i 1911 i Tyrsted Kirke. Jens, Magnus og ham selv. Der var verdener til forskel på det liv, hans børnebørn havde foran sig og det liv, de tre drenge dengang var trådt ud i. Jens havde allerede længe før konfirmationen haft plads ved en af gårdmændene nede i Tyrsted by, og Magnus, der var et uægte barn, havde boet i huset hos sin plejemor. Selv havde bedstefar været hjemme for at hjælpe til på familiens nye gård. Han havde glædet sig til senere at skulle afsted på efterskole og højskole.

Året efter var hans søster, Eline, blevet konfirmeret. Han huskede søsterens sorte konfirmationsdragt, der havde været stramt tillukket i halsen og havde ikke ladet bar hud være utildækket.

Nu var tiden en anden. Drengene alle i hvide skjorter, slips, butterfly og mørke bukser. Pigerne i hvide, korte konfirmationskjoler, der næsten lignede brudekjoler. Efter højtideligheden i kirken skulle de hjem til et festdækket bord, gaver og god mad- og når det igen blev hverdag, skulle de så godt som allesammen fortsætte i skolen, enten i realen, i 8.-10 klasse eller på efterskole. Kun ganske få skulle i en plads enten som karl på en gård eller som pige i huset.

Samme år som Inga og Hans Jacob blev konfirmeret, fik bedstefar i august og midt forberedelserne til sin 70-års fødselsdag, beskeden om, at hans bror, Alfred, var død i Californien, 63 år gammel. Nu var der under halvdelen tilbage af den tolv mand store søskendeflok fra Øster Terp; Erik, Viggo, Eline, Johannes og ham selv.

Heldigvis var andre på vej til at træde ind på scenen

Året efter halvfjerdsårsdagen var bedstemor og bedstefar budt til bryllupsfest ved barnebarnet Bert Paulsen fra Amager. Bert giftede sig i 1967 med Erna Gehrt fra Visby, og da parret i september året efter blev forældre til sønnen Frank, kunne bedstefar samtidig kalde sig oldefar for første gang.

Året efter Berts bryllup giftede Berts søster, Elin, sig med Mogens G. Andersen fra Kløjeng. Parret forpagtede en gård på Lemmosevej i landsbyen Tohede, og her blev bedstefars oldebarn nummer to, Morten Andersen, født i november samme år.

Juleaftensdag 1969 døde bedstefars søster Eline i Korup. Søsteren havde været gift med Carl Brodersen i Korup ved Ravsted, og blev begravet ved kirken i Ravsted.

På Tohede blev der i foråret 1970 født endnu et oldebarn, da Elin og Mogens fik deres barn nummer to, Lars Andersen. Lars rejste mange år senere til USA, bosatte sig i Mitchigan og sørgede dermed for, at Jacobsenslægtens bånd til USA blev udbygget og vedligeholdt. Der var nu amerikanske statsborgere blandt bedstefars tipoldebørn.

Tre oldefædre samlet ved Lars Andersens barne-dåb på Tohede. Fra venstre Hans A. Jacobsen, i midten Knud Sørensen Grosen med dåbsbarnet Lars Andersen og til højre Adelbert Paulsen fra Vester Terp

De sidste år af Bedstefars liv var præget af sygdom. Kræfterne var stille og roligt sivet ud af hans prøvede krop. Så længe det var muligt, blev han passet og hjulpet oppe i aftægten i Vester Terp, og som om han havde ønsket sig, var "en god og kærlig pleje" tæt på. Når han havde brug for hjælp, var det tilstrækkeligt at han stødte nogle få gange i gulvet med spadserestokken. Dunkene i gulvet var signal til svigerdatteren Ella nedenunder. Både hun og børnene gav Bedstefar og Bedstemor en hjælpende hånd, når de havde brug for det.

Ella kørte også jævnlige ture med Bedstefar ud af vejen mod Vester Terp Fæled. Han nød disse små udflugter, der var adspredelse fra den daglige indelukthed på første sal.

Da det ikke længere var muligt at pleje ham hjemme, blev han indlagt på sygehuset i Løgumkloster.

I april 1973 kunne mine bedsteforældre fejre guldbryllup. Bedstefar var på det tidspunkt indlagt på sygehuset i Løgumkloster og så afkræftet, at han ikke ville have noget ud af at deltage i en større fest. På guldbryllupsdagen samledes børn og svigerbørn med guldbrudeparret i en udestue på sygehuset. Hans Peter henvendte sin afkræftede far oppe på sygehusets første sal, og bar ham ned i udestuen, for at han kunne være en del af den lille sluttede kreds, der markerede dagen med morgenkaffe, sang og samvær.

En måneds tid efter guldbrylluppet lykkedes det at få en lejlighed til mine bedsteforældre på plejehjemmet Solgården i Bedsted, og Kristi Himmelfartsdag, torsdag den 31. maj, kørte svigersønnen Frederik Brodersen det sidste indbo fra aftægtsboligen på gården i Vester Terp til plejehjemmet i Bedsted. Nu var de to i gode hænder, og havde hjælp og pleje inden for rækkevidde.

Desværre fik de kun kort tid sammen i deres nye lejlighed.

Tirsdag den 5. juni døde Bedstefar ganske få kilometer fra Øster Terp og det sted, hvor han begyndte sin livsrejse. En rejse, der startede i det tyske kejserrige i 1800-tallet, gik på tværs af to verdenskrige og en verdensomspændende depression, var nu slut. Undervejs rejste tre af hans brødre til Californien, han mistede en storebror og han var statsløs de første tyve år af sit liv. Senere fik han opgøret mellem dansk og tysk i Sønderjylland på nærmeste hold. Han var optaget højskolebevægelsens værdier, og trods en stram økonomi, lykkedes det med gode venners hjælp at hjælpe alle sine børn til enten efterskole- eller højskoleophold. De samme børn stod nu for at skulle hjælpe ham det allersidste stykke af rejsen.

Den blomstersmykkede kiste synede lille ved siden af havens mægtigste kastanjetræ. Lysene på træet bevægede sig ved den mindste vind og sendte sødlige dufte forbi næseborene på kredsen af mennesker, der havde slået ring om kisten. Børnene havde ønsket, at deres far en allersidste gang skulle stå på plænen under hans kastanjetræ. Præsten havde været imod, den døde måtte ikke forlade kirkens område. Hans Peter skar igennem med et "Sådan blir det nu! Børnene fik deres vilje og stod nu sammen med familie og venner ved starten på den sidste etape af Bedstefars livsrejse.

Da de sidste toner af "Den signede dag" var gledet væk over havens træer, gjorde døtre og svigerdøtre sig klar. Thomas trådte, med blikket rettet mod sin fars kiste frem til et øjeblik, der var skrøbeligt som fint porcelæn. Han nikkede kort mod dem, der skulle bære kisten.

"Og nu vil dine piger bære dig ud!"

Gunder Marie, Mie, Anne Lise, Grete, Ditte og Ella greb en efter en fat i kistens seks håndtag, løftede den nænsomt op fra dens to støttetaburetter, inden de roligt bar den mod rustvognen. Få øjeblikke efter forlod bedstefar det, der havde været scene og kulisse for hans og bedstemors virke igennem næsten fyrre år. Tilbage i haven forblev, ud over flagstangen med Dannebrog på halvt, en havestol, der nu forekom at være en tom ubrugelig rekvisit. I den havde bedstefar under kastanjetræets grene suget til sig af lys og øjeblikke, og træet forekom med dets kraftige stamme og lyshavet på overfladen, næsten at være et symbol på, at Jacobsen-slægten havde slået rod og vokset sig stærk i sognet.

Efter begravelsen på Nørre Løgum kirkegård, samledes følget til mindesamvær på Centralhotellet i Løgumkloster, hvor man efter kaffebord, sang og mindeord sluttede samværet med salmen "Nu takker alle Gud."

Efter mindesamværet på Centralhotellet kørte de seks søskende sammen med deres mor, deres ægtefæller og nogle af børnebørnene tilbage til kirkegården og Bedstefars gravsted. Hvor de for få timer siden havde sænket hans kiste ned i den åbne grav, lå der nu et bjerg af de kranse, blomster og buketter, der havde ligget i kirken. Kranseene med bånd blev studeret nøje, og kortene, som kirketjeneren havde samlet, blev ligeledes gransket. Det var ikke rigtig til at forstå, at der ikke var en eller anden form for hilsen fra Jens. Kort tid efter kom postbuddet imidlertid med en forklaring til Bedstemor.

Dødsfald

Fhv. landmand Hans Andersen Jacobsen, Vester Terp, er efter længere tids sygdom død på plejehjemmet „Solgården“ i Bedsted i en alder af 78 år.

Han var en kendt og usædvanligt respekteret mand på egnen, hvor han var født og opvokset (i Ø. Terp) og tilbragte næsten hele sit liv.

Efter at have fået en grundig landbrugsuddannelse, bl.a. på Ladelund mejeri- og landbrugsskole, giftede han sig i 1923 med Eline Andersen fra Branderup og sammen drev de de første år et brug på Bevtoft-egnen, indtil de i 1934 overtog gården i V. Terp som de drev frem til en sund og god landbrugsbedrift, som de for godt en halv snes år siden kunne overdrage til sønnen Hans Peter Jacobsen.

Sammen tog de i de første åringer ophold på gården for at nyde et velfortjent otlum men gennem det sidste år var Hans A. Jacobsen plaget af tiltagende sygdom, der tvang på længere tids ophold på sygehuset. For en uge siden tog han ophold på Solgården, hvor han i går døde.

Den beskedne og stilfærdige mand fulgte til det sidste opmærksomt med i udviklingen på sin egn, hvor han gennem årene på så mange måder havde medvirket til udviklingen. Gennem mange år var han således en af drivkræfterne i forsamlingshusets udvikling og påtog sig også inden for de faglige organisationer forskellige tillidposter — således i andelsmejeriets bestyrelse.

Foruden hustruen efterlader han fire sønner og to døtre, der alle har stiftet bo på vestereggen.

Elstrup, d. 18. juni 1973

Kære Eline Jacobsen,

Hermed sender jeg dig min hjerteligste deltagelse efter din kære mands død. Den kommer først nu, da jeg først erfarer derom, ved min tilbagekomst fra en tur til Frankrig. Jeg behøver vel ikke at fortælle dig hvor ked jeg er af at det netop skulle indtræffe, mens jeg var på tur. Jeg har ventet på den meddelelse hele vinteren. Det var dog den naturlige

udfrielse for stakkels Hans; og når først du er over den første sorg, over at miste den du holdt af, og havde levet et langt liv sammen med, vil det også bringe en vis lettelse. Jeg ved ikke om du aner det, men Hans var bleven en af de venner, jeg satte mest pris på. Drengen fra min tjenestepuds i Østerterp, havde ved trofast venskab gennem de mange år, efter at vi var bleven voksne begge to, og fandt sammen igen, selv skabt det!

Der gik en uendelig lang tid, hvor vi ikke hørte fra hinanden. Men så med et slag kom det. Jeg oplevede det sorte øjeblik i mit liv. Jeg ved ikke hvordan Hans erfarede derom, vel sagtens gennem avisen: Da brød venskab frem på ny: Hans sendte mig et varmt, velment brev, hvori han tilbød mig en plads i sit hjem, hvor jeg skulde

have lov at rekreere mig, ovenpå alt det svære, der var overgået mig. Heldigvis fik jeg aldrig brug for at tage imod det. Hele min familie tog imod mig med åbne arme. Al min venneskare herhjemme ligeså. Men hvor var det en varmhjertet gestus af Hans Jacobsen. Den belyser bedst mandens varme hjerte og venskab for mig, som den gang dog var ham fjern. Jeg drager det frem i dag kære Eline, for at vise dig, at det ikke er glemt, og heller aldrig bliver det så længe mit hjerte slår. -I mit hjerte bevares mindet om ægte venskab.- Du fortæller mig nok engang hvor Hans er begravet, der er nemlig en mulighed for, at jeg kommer til Løgumkloster engang i sommer, og ellers mindes jeg ham til fødselsdagen med de blomster jeg ikke kom med til begravelsen.

Jeg behøver vel ikke tilføje, hvor ondt dette gør. Tag nu mod dette brev og dets fremdragelse af mindet, om en storsindet, trofast ven. Sådan står Hans for mig ved hans død.

*Med en venlig hilsen forbliver jeg også
din ven Jens Andersen*

Gravstenen på Nørre Løgum Kirke kirkegård, hvor også Bedstemor blev begravet.

Efterslægten efter Hans Andersen Jacobsen & Eline Andersen, Vester Terp

Side 1

1-Hans Andersen Jacobsen f. 22 Okt. 1896, Øster Terp, Bedsted Sogn, d. 5 Jun. 1973, Solgården, Bedsted

+Eline Andersen f. 3 Feb. 1900, Rurup, Branderup sogn, d. 1 Okt. 1994, Solgården, Bedsted

2-Gunder Marie Jacobsen f. 13 Jun. 1924, Bevtoft mark Bevtoft Sogn, d. 1 Nov. 2005, Løgumkloster

+Asmus Adelbert Paulsen f. 6 Apr. 1918, Nr. Løgum, d. 17 Dec. 1984, Amager

3-Hans Jacobsen Paulsen f. 4 Sep. 1943, Vester Terp, d. 12 Jan. 1963, Tyvse, Abild sogn, Tønder Amt

3-Bert Paulsen f. 4 Apr. 1945, V.Terp, Nr. Løgum Sogn

+Erna Gehrt f. 6 Nov. 1947, Rens, Burkal Sogn

4-Michael Paulsen f. 27 Jul. 1966, Visby

+Inger Friis f. 3 Apr. 1967, Sølsted

5-Jesper Friis Paulsen f. 14 Jun. 1990, Visby

5-Torben Friis Paulsen f. 13 Sep. 1992, Visby

5-Simon Friis Paulsen f. 28 Jun. 1997, Visby

4-Frank Paulsen f. 11 Sep. 1968, Visby

+Lone Wind f. 29 Jun. 1970, Hjørpsted

5-Rene Wind f. 12 Jun. 1998, Visby

4-Susanne Paulsen f. 5 Okt. 1971, Visby

+Jan Christensen f. 11 Maj 1966, Borg, Bredebro Sogn

5-Christina Christensen f. 5 Nov. 1993, Visby

5-Lars Christensen f. 20 Jul. 1996, Visby

5-Anne Christensen f. 30 Aug. 2002, Visby

3-Kurt Paulsen f. 18 Okt. 1946, Tomskov, Nr. Løgum

+Bodil Petersen f. 21 Feb. 1947, Mosbøl, Højst sogn

4-Herdis Paulsen f. 27 Jul. 1971, Nr. Løgum

Efterslægten efter Hans Andersen Jacobsen & Eline Andersen, Vester Terp

Side 2

+Kenn Simonsen f. 28 Nov. 1969, Tårnby (se Herdis Paulsen på side 1)

3-Arne Paulsen f. 9 Nov. 1947, Tornskov, Nr. Løgum

+Elly Høeg f. 29 Jul. 1950, Vester Højst

4-Allan Høeg Paulsen f. 11 Jun. 1972, Sønderborg

+Marie Schelde f. 6 Maj 1976, Sønderborg

5-Cathrine Schelde Paulsen f. 17 Jan. 1999, Sønderborg

5-Jacob Schelde Paulsen f. 9 Dec. 2002, Sønderborg

4-Mette Høgh Paulsen f. 14 Okt. 1975, Sønderborg

+Steen Jørgensen f. 2 Feb. 1977

5-Cecilie Jørgensen f. 20 Sep. 2001, Sønderborg

5-Nanna Jørgensen f. 26 Okt. 2004, Sønderborg

3-Elin Paulsen f. 19 Maj 1949, Tornskov, Nr. Løgum

+Mogens Grosen Andersen f. 14 Maj 1942, Kløjeng, Nørre Løgum sogn

4-Morten Andersen f. 11 Nov. 1968, Tohede, Nr Løgum sogn

+Hanne Karina Andersen f. 9 Sep. 1971, Hirtshals

5-Clara Ida Christensen Andersen f. 24 Apr. 2004, Hjørring

5-Isak Jacob Andersen f. 26 Sep. 2006, Hjørring

4-Lars Andersen f. 13 Apr. 1970, Tohede, Nr Løgum sogn

+Katharine Southerton f. 4 Jan. 1969, Den Haag, Holland

5-Jeremy Mogens Andersen f. 30 Aug. 1998, Grand Rapids, Michigan, USA

5-Devon Glen Andersen f. 30 Aug. 1998, Grand Rapids, Michigan, USA

4-Hans Andersen f. 20 Mar. 1976, Sønderborg

3-Inga Paulsen f. 16 Sep. 1952, Sygehuset i Løgumkloster

+Flemming Chrestensen f. 5 Nov. 1951, Bredebro

4-Jeppe Chrestensen f. Maj 1980, Hørsholm

4-Steen Chrestensen f. 5 Sep. 1984, Hørsholm

Efterslægten efter Hans Andersen Jacobsen & Eline Andersen, Vester Terp

Side 3

3-Erling Paulsen f. 23 Feb. 1956, Løgumgårde, Nr. Løgum sogn

+Marianne Martinsen f. 20 Jan. 1956, Jerlev, Egtved sogn, Vejle amt

4-Per Martinsen Paulsen f. 4 Jul. 1980, Hørning, Hørning sogn

+Anne Andresen Tønder f. 21 Feb. 1980, Bylderup sogn, Tinglev kommune

5-Sigurd Tønder Paulsen f. 13 Jan. 2011, Sct.Pauls sogn, Århus kommune

5-Birk Tønder Paulsen f. 6 Jul. 2012, Sct. Pauls soggn, Århus Kommune

4-Thomas Martinsen Paulsen f. 28 Apr. 1985, Hørning sogn

2-Marie Cathrine Jacobsen f. 9 Maj 1926, Bevtoft mark, Bevtoft Sogn, d. 14 Apr. 1988, Møgeltønder

+Christian Boyschau f. 8 Feb. 1897, Vinum, Dæstrup Sogn, d. 4 Jul. 1993, Møgeltønder

2-Hans Peter Jacobsen f. 30 Mar. 1928, Bevtoft mark, Bevtoft Sogn, d. 23 Mar. 1998, V.Terp

+Ella Brødsgaard f. 6 Jun. 1925, Vester Nebel, Vejle Amt

3-Lis Jacobsen f. 24 Feb. 1957, Statshospitalet i Sønderborg

3-Hans Andersen Jacobsen f. 15 Jun. 1959, V.Terp

+Lone Edslev Andersen f. 17 Jul. 1956, Holstebro

4-Ane Edslev Jacobsen f. 25 Dec. 1991, Århus

4-Mathias Edslev Jacobsen f. 1 Sep. 1994, Fredens Sogn, Viby J

3-Jens Jacobsen Brødsgaard f. 1 Sep. 1961, Nr Løgum

+Tove Vibeke Hansen f. 28 Sep. 1961, Århus

4-Simon Brødsgaard f. 2 Apr. 1990, Silkeborg

4-Christian Brødsgaard f. 26 Jun. 1993, Silkeborg

4-Katrine Brødsgaard f. 14 Maj 1997, Silkeborg

2-Jacob Thomas Jacobsen f. 11 Sep. 1930, Bevtoft mark, Bevtoft Sogn, d. 16 Nov. 2009, Plejehjemmet, Skærbæk

+Christine Magdalene Petersen f. 20 Apr. 1928, Koldkåd, Nr. Løgum Sogn, d. 27 Jan. 2013, Løgumkloster på plejehjemmet Lindevang

Efterslægten efter Hans Andersen Jacobsen & Eline Andersen, Vester Terp

Side 4

3-Hans Jacob Jacobsen f. 14 Jul. 1952, Løgumkloster landsogn, Tønder, Højer og Lø herred, Tønder amt

+Elin Jørgine Hansen f. 26 Jan. 1954, Kløjeng

4-Troels Hansen Jacobsen f. 19 Okt. 1978, Sønderborg Sygehus

+Ditte Toft Tygesen f. 5 Maj 1979, Ribe

5-Gustav Toft Jacobsen f. 6 Jun. 2008, København

5-Laurids Toft Jacobsen f. 16 Feb. 2012

4-Merete Hansdatter Jacobsen f. 3 Jul. 1981, Sønderborg Sygehus

3-Kirsten Margrethe Jacobsen f. 15 Sep. 1954, Nr.Løgum

+Flemming Outzen Jensen f. 23 Okt. 1953, Løgumkloster

4-Signe Outzen Jensen f. 5 Feb. 1979, Tønder

4-Niels Outzen Jensen f. 29 Okt. 1982, Tønder

3-Christian Debel Jacobsen f. 12 Mar. 1957, Nr.Løgum

+Tove Rigmor Brask Jensen f. 8 Jul. 1957, Løgumkloster

4-Mie Christine Brask Jacobsen f. 14 Apr. 1981, Løgumkloster

+Hans Henrik Kunak f. 25 Aug. 1978, Ammassalik, Grønland

5-Oliver Brask Kunak f. 10 Jan. 2008, Kolding

5-Oskar Brask Kunak f. 9 Aug. 2009, Kolding

4-Mads Olliver Brask Jacobsen f. 6 Maj 1984, Løgumkloster

+Kristina Marie Brask Bendtsen f. 12 Aug. 1983

5-Malia Brask Bendtsen f. 20 Mar. 2011, Sønderborg Sygehus

5-Milas Brask Bendtsen f. 1 Aug. 2012, Sønderborg Sygehus

3-Tove Debel Jacobsen f. 8 Jun. 1958

+Jes Fahl Kristensen f. 20 Jul. 1961, Fahlhuset, Bork

4-Jacob Fahl Kristensen f. 9 Okt. 1993, Ringkøbing

4-Lasse Fahl Kristensen f. 14 Okt. 1999, Hjørring

Efterslægten efter Hans Andersen Jacobsen & Eline Andersen, Vester Terp

Side 5

2-Anne Lise Jacobsen f. 30 Apr. 1933, Bevtoft mark, Bevtoft Sogn

+Frederik Julius Brodersen f. 5 Feb. 1924, Øster Terp, Bedsted Sogn

3-Mathias Brodersen f. 5 Feb. 1954, Nørre Løgum

+Anni Petersen f. 17 Apr. 1955, Ellum

4-Henrik Brodersen f. 25 Jan. 1978, Nr Løgum

+Tina Kjær Petersen f. 18 Mar. 1981, Samsø

5-Frederikke Kjær Brodersen f. 6 Feb. 2012, Horsens

5-Alberte Kjær Brodersen f. 12 Jun. 2015, Horsens

4-Jørgen Brodersen f. 18 Jan. 1983, Nr Løgum

+Hella Bindzus f. 24 Maj 1985, Ravsted

5-Natacha Bindzus Brodersen f. 11 Okt. 2012, Løgumkloster

5-Klara Bindzus Brodersen f. 5 Jul. 2014, Løgumkloster

3-Bent Brodersen f. 28 Apr. 1958, Ulstrup, Nørre Løgum

+Marie Holst Bundesen f. 26 Jan. 1964, Koldkåd, Nr Løgum Sogn

4-Anette Brodersen f. 11 Jun. 1984, Tønder Sygehus

+Søren Jeppesen Andersen f. 21 Sep. 1977, Fødeanstalten i Jylland

5-Theis Andersen f. 12 Jun. 2008, Haderslev Sygehus

5-Silas Andersen f. 15 Okt. 2010, Sønderborg Sygehus

4-Janni Brodersen f. 23 Aug. 1986, Sønderborg Sygehus

+Christian Jespersen f. 10 Mar. 1980, Odense Sygehus, Odense

5-Anna Holst Jespersen f. 2 Aug. 2014, Sønderborg Sygehus

2-Grete Jacobsen f. 16 Aug. 1942, V.Terp, Nr. Løgum Sogn

+Vagn Jensen f. 28 Jul. 1939, Højer, d. 29 Jun. 2006, Højer

3-Hans Andersen Jensen f. 7 Apr. 1966, Højer

+Susanne Andersen f. 18 Okt. 1969, Vennemose, Abild sogn

4-Christian Andersen Jensen f. 30 Dec. 1997, Daler

Efterslægten efter Hans Andersen Jacobsen & Eline Andersen, Vester Terp

Side 6

4-Katrine Andersen Jensen f. 24 Jun. 2000, Daler

ANDERSEN

Clara Ida Christensen, 2
 Devon Glen, 2
 Eline, 1
 Hanne Karina, 2
 Hans, 2
 Isak Jacob, 2
 Jeremy Mogens, 2
 Lars, 2
 Mogens Grosen, 2
 Morten, 2
 Silas, 5
 Susanne, 5
 Søren Jeppesen, 5
 Theis, 5

BENDTSEN

Malia Brask, 4
 Milas Brask, 4

BINDZUS

Hella, 5

BOYSCHAU

Christian, 3

BRASK BENDTSEN

Kristina Marie, 4

BRODERSEN

Alberte Kjær, 5
 Anette, 5
 Bent, 5
 Frederik Julius, 5
 Frederikke Kjær, 5
 Henrik, 5
 Janni, 5
 Jørgen, 5
 Klara Bindzus, 5
 Mathias, 5
 Natacha Bindzus, 5

BRØDSGAARD

Christian, 3
 Ella, 3
 Jens Jacobsen, 3
 Katrine, 3
 Simon, 3

BUNDESEN

Marie Holst, 5

CHRESTENSEN

Flemming, 2
 Jeppe, 2
 Steen, 2

CHRISTENSEN

Anne, 1
 Christina, 1
 Jan, 1
 Lars, 1

EDSLEV ANDERSEN

Lone, 3

FRIIS

Inger, 1

GEHRT

Erna, 1

HANSEN

Elin Jørgine, 4
 Tove Vibeke, 3

HØEG

Elly, 2

JACOBSEN

Ane Edslev, 3
 Anne Lise, 5
 Christian Debel, 4
 Grete, 5
 Gunder Marie, 1
 Gustav Toft, 4
 Hans Andersen, 1, 3

JACOBSEN

Hans Jacob, 4
 Hans Peter, 3
 Jacob Thomas, 3
 Kirsten Margrethe, 4
 Laurids Toft, 4
 Lis, 3
 Mads Olliver Brask, 4
 Marie Cathrine, 3
 Mathias Edslev, 3
 Merete Hansdatter, 4
 Mie Christine Brask, 4
 Tove Debel, 4
 Troels Hansen, 4

JENSEN

Christian Andersen, 5
 Flemming Outzen, 4
 Hans Andersen, 5
 Katrine Andersen, 6
 Niels Outzen, 4
 Signe Outzen, 4
 Tove Rigmor Brask, 4
 Vagn, 5

JESPERSEN

Anna Holst, 5
 Christian, 5

JØRGENSEN

Cecilie, 2
 Nanna, 2
 Steen, 2

KRISTENSEN

Jacob Fahl, 4
 Jes Fahl, 4
 Lasse Fahl, 4

KUNAK

Hans Henrik, 4

KUNAK

Oliver Brask, 4

Oskar Brask, 4

MARTINSEN

Marianne, 3

PAULSEN

Allan Høeg, 2

Arne, 2

Asmus Adelbert, 1

Bert, 1

Birk Tønder, 3

Cathrine Schelde, 2

Elin, 2

Erling, 3

Frank, 1

Hans Jacobsen, 1

Herdis, 1

Inga, 2

Jacob Schelde, 2

Jesper Friis, 1

Kurt, 1

Mette Høgh, 2

Michael, 1

Per Martinsen, 3

Sigurd Tønder, 3

Simon Friis, 1

Susanne, 1

Thomas Martinsen, 3

Torben Friis, 1

PETERSEN

Anni, 5

Bodil, 1

Christine Magdalene, 3

Tina Kjær, 5

SCHELDE

Marie, 2

SIMONSEN

Kenn, 2

SOUTHERTON

Katharine, 2

TYGESEN

Ditte Toft, 4

TØNDER

Anne Andresen, 3

WIND

Lone, 1

Rene, 1

Mine børn har ikke kendt ham, og også mine børnebørn kommer kun til at høre om ham. Først langt inde i hans historie opdagede jeg, at jeg selv kun kendte ham som enkelte glimt fra min barndom og ungdom.

Historien om min bedstefar og farfar blev til en lærerig opdagelsesrejse ud i hjørnerne af sønderjydernes grænselandshistorie og mødet med begrebet "kærlighedens stærke arm".

Forhåbentlig giver fortællingen om ham og hans verden, hans efterkommere en mulighed for at blive klogere på sig selv og deres verden.

